శ్రీః

సంస్కృతాంధ్ర పదార్ణవము

(ద్వితీయ సంపుటము)

ఇది

'విద్యారణ్య పంచానన' 'విద్యావాచస్పతి'
శ్రీమాన్ విక్రాల రామచంద్రాచార్యులవారి
ద్వితీయపుత్రుడు, అనేక సంస్కృతాంధ్ర
కావ్య-బాణ-ప్రహసన-వ్యాఖ్యాన-పీఠికా-
చరిత్ర-వ్యాస-రచయితయు నైన
మహాకవి సుధీమణి

విక్రాల శేషాచార్యుల గారిచే

విరచితమైన పదనిఘంటువు

ప్రచురణ

ఆంధ్రప్రదేశ్ సాహిత్య అకాడమి
కళాభవన్ - సైఫాబాదు,
హైదరాబాదు-4

SAMSKRUTANDHRA PADARNAVAMU-Vol. II
(Vanavshadhi & Simhadri Vargas)- A Sanskrit —
Telugu Dictionary compiled by Vikrala Seshacharyulu.

ఆంధ్రప్రదేశ్ సాహిత్య అకాడమి
హైదరాబాదు-500 004

ప్రచురణ : 338

ప్రథమ ముద్రణ : 1982

ప్రతులు : 2,000

వెల రూ. 5-00

ప్రతులకు :
ఆంధ్రప్రదేశ్ సాహిత్య అకాడమి
కళాభవన్, సైఫాబాద్, హైదరాబాదు-500 004

ముద్రణ :
పద్మావతీ ఆర్ట్ ప్రింటర్స్
హైదర్‌గూడ, హైదరాబాదు.

Paper used for the printing of this book was made available by the Government of India at concessional rate.

తొలి పలుకు

కావ్యప్రబంధాలూ, వ్యాస సంకలనాలూ, సంస్కృత గ్రంథాలతోపాటు పండితులకూ, పరిశోధకులకూ, విద్యార్థులకూ ఉపకరించే పరామర్శ గ్రంథాలను కూడా అకాడమి ప్రచురిస్తున్నది. మాండలిక పదకోశాలు, మాండలిక వృత్తి పదకోశాలు, పదప్రయోగకోశాలు, త్రిభాషా, ద్విభాషా నిఘంటువులు, సమాన వ్యతిరేకార్థ కోశాలు ఇప్పటికే అకాడమి ప్రచురించింది. ఈలాంటి నిఘంటువులు ఇంకా ప్రచురణకోసం నిర్మాణంలో ఉన్నవి.

ఇప్పుడు అకాడమి అందిస్తున్న ఈ సంస్కృతాంధ్ర పదార్ణవము రెండవ సంపుటం. ఈ సంపుటంలో వనౌషధీవర్గానికీ, సింహాదివర్గానికీ సంబంధించిన పదాలకు అర్థవివరణం ఉన్నది. మొదటి సంపుటంలో స్వర్గవర్గము, మనుష్య వర్గము అనే రెండు వర్గాలకు సంబంధించిన పదాలు ఉన్నవి. ఇది విషయ క్రమాన్ని దృష్టిలో పెట్టుకొని కూర్చిన నిఘంటువు. సంస్కృత పర్యాయ పదాలకు తెలుగు అర్థాలను ముందు వివరించి, పుస్తకం చివరలో అకారాది సూచిగా పర్యాయపదాల పట్టిక ఇవ్వబడింది. పాఠకుల సౌకర్యార్థం ఈ ఏర్పాటు జరిగింది.

పాఠకులందరికీ ఎన్నివిధాలుగానో ఉపయుక్తమైన ఈ నిఘంటువును నిర్మించి ప్రచురించే అవకాశాన్ని అకాడమీకి కల్పించిన శ్రీ విక్రాల శేషాచార్యుల గారికి అకాడమి పక్షాన ధన్యవాదాలు సమర్పించుకుంటున్నాను.

హైదరాబాదు
తేదీ. 18-10-1982

ఇరివెంటి కృష్ణమూర్తి
కార్యదర్శి

వనౌషధివర్గము

1. అడవి

ఆటవీ-సీ॥ అరణ్యమ్-విపినం-గహనం-కాననం-వనం-వార్క్షం-తలం-తల్కం-గుహీనం-సమజం-త్రసం-కుబ్రం-కక్షం-మీలం-కాంతారం-కత్ష్యకం దుర్గం-న॥ కాటికా-వనీ-సీ॥ కుందిలం-న॥

అడవి-వై॥ కాన-కాడు-కారు-కోన-లొంక-ఎడారి-ఎడారు-చేను-పొలము-

2. పేరడవి (పెద్ద యడవి)

మహారణ్యం-న॥ అరణ్యానీ-సీ॥

పేరడవి-

3. కాఱడవి (దట్టమగు అడవి)

కాఱడవి-చిట్టడవి-

4. తొఱ్ఱగల చెట్లతోఁ గూడిన యడవి

కోటరావణం-న॥

5. గడ్డితోఁ గూడిన యడవి

ప్రస్తారః-పు॥ తృణాటవీ-సీ॥

6. దండకారణ్యము

జనస్థానం-న॥ దండకారణ్యం-

7. దండకారణ్యాది పుణ్యవనము

తీర్థమ్-న॥

8. మాయచేత చేయఁబడిన యడవి

ఆశ్రుతః-

9. తోఁట (ఇంటి చేరువనున్న తోఁట)

గృహారామః-నిష్కుటః-పల్యాటః-పు॥ వాటిః-త్రి॥

తోఁట-

10. ఇంటి వెలుపట నుండు ఉపవనము

పౌరకః-

11. ముంగిటనుండు తోఁట

ప్రకరీ-స్త్రీ॥

12. పెరటి తోఁట

కుటపః-పు॥

13. తోపు (మనుజులు వేసి పెంచిన వనము)

ఆరామః-పు॥ ఉపవనం-వేలం-న॥ తోఁపు-హౌసుతోఁట-

అపవనం-న॥

14. ఉపవనాంతరము

ధారా-స్త్రీ॥

15. పండ్ల తోఁట

వాటీ-స్త్రీ॥

16. చెఱుకు తోఁట

ఇక్షువణః-స్త్రీ॥ ఇక్షువనం-న॥

17. పూల తోఁట

కచ్ఛః-పు॥ కచ్ఛటికా-స్త్రీ॥ పుష్పవాటీ-

18. ఆఁకు దోఁట (తమలపాకుల తోఁట)

(నాగవల్లికారామః-పు॥) ఆఁకుతోఁట-

19. ప్రధానులయొక్క వేశ్యలయొక్కయు యిండ్లలోపలి తోఁట

వృక్షవాటికా-ఉపవాటికా-స్త్రీ॥

20. భాగ్యవంతుల పెరటితోఁట

పుష్పవాటికా-స్త్రీ॥

21. ఆటతోఁట (సర్వజనులకు సాధారణమైన రాజుయొక్క ఉపవనము)

ఆక్రీడః-పు॥ ఉద్యానం-లీలోద్యానం- ఆటతోఁట-ఆరాము-ఆరెము-

దేవనం-న॥ తేవనం-న॥ ఆరియము-సింగారపు తోఁట-

(తేవనమన క్రీడావనము)

22. మధువనము (సుగ్రీవుని యొక్క వనవిశేషము)

మధువనమ్-న॥

23. అశోకవనిక (రావణాసురుడి ఉద్యానవనము)

అశోకవనికా-సీ॥

24. సింగారపుఁదోట (అంతఃపురమునకు మాత్రము ఉచితమైన రాజు తోఁట)

ప్రమదావనం-(పా) ప్రమదవనం-న॥ సింగారపుఁదోఁట-సింగారుతోఁట-ఆఁట తోఁట-

25. సుందరమైన వనము

కామారణ్యం-న॥ (మనోజ్ఞవనం-)

26. క్షుద్రారామము

ప్రసేదికా-సీ॥

27. తడుకు (తోఁటలోనగువానిచుట్టు నేర్పఱచెడు వెలుగు)

తడుకు-

28. చాలు. పంక్తి

వీథిః- ఆలిః- ఆవలిః- పంక్తిః- పాలిః- శ్రేణీ-ధోరణిః - వింజోలీ-సీ॥ పద్ధతిః- మాలికా-

బారు-బంతి-వై॥ పడుపు-చాల్-చాలు-పదుగు-పవుఁజు-పౌఁజు - చాలుపు - (రూ) చాల్పు-సొరిది-ఓలి-తరము - తరబడి - తోరణ-దొంతి - పరి - మునుము - (రూ) మున్మ-వంతు- సొలపు - సోరి-వరుస-అంచెలు-

29. ఎడతెగక దట్టమైన పంక్తి

రేఖా-(పా)లేఖా-రాజిః- సీ॥

రేఁక- వై॥ గీఁత - గీఱ - గెఱ-గోఁటు-చాఱ-చీరము-జీర-ఱక్కు-లేక-వ్రాయి-

30, గర (అందులోని భేదము)

గర-

31. దొంతర (నిలువుచాలు)

ఉత్పంక్తిః- సీ॥ దొంతి-దొంతర-దొర-అడుకు-వరుస-

32. ఓషధి (చెట్టు తీఁగ మొదలైనవి)

ఓషధీ-సీ-

33. ఊప (అడవిలో చెట్లగుంపు)

ఊప-(అప్ర)

34, ఎండిపోయిన యడవి

కక్షం-న॥ కక్ష్యం-ప్న॥

35. వనసమూహము

వన్యా-సీ॥

36. మోసు (క్రొత్త మొలక)

అంకురః - (పా) అంకూరః - అభినవోద్భిత్-ద్॥ అంకిలః-పు॥ ప్రవాళం-ప్న॥ కందళః-త్రి॥ ప్రరోహః-పు॥

మొలక-మొల్క-మొక్క - మోక-మొలవ-మోసు-మ్రోడు - మోడు-మొటిక-మొట్టిక-మోటిక - మోస-మోసరిక - మోసేరిక - నసువు - ఇరుగు-ఈరిక-

37. గణుపులయందుఁ బుట్టిన మొలక

వంశః - పు॥

38. నారు (నాటఁదగిన మొక్క)

(సస్యాంకురః పు॥) నారు-నాఱు-కోఁగు-ఆకు- (గడి-)

39. దాని భేదము

కోడ-

40. దట్టమైన నారువరుస. సడ

తసి-సడ-సడయి-సదయి-

(ఇది నవాంకురపంక్తియని ఆం-ప.)

41. అంటు (చెట్టగుటకు చెట్టునుంచి వంచి పాతునట్టి కొమ్మ)

అంటు-

42. చెట్టు

వృక్షః- మహీరుహః- భూరుహః -
భూరుట్-హః శాఖీ-న్॥ విటపీ-న్॥
పలాశీ-న్॥ పాదపః - పులాకీ-న్॥
అంఘ్రిపః - అనోకహః - తరుః-
కుటః - ద్రుః - ద్రుమః - అగః-
అగమః-నగః - స్థిరః - విష్టరః-
కారస్కరః-గచ్ఛః-జర్ణః - కుఠిః-
కుటిః-ఫలదః-ఫలేగ్రాహీ-న్॥ పు॥
కుజః-కరాలికః-వసుః- అగచ్ఛః-

మ్రాఁకు- మాఁకు- మ్రాను- మాను-
చెట్టు-పుడమిపుట్టు-

43. దేవకులమునం బుట్టిన చెట్టు

కాచిమః - భంజరుః - పు॥

44. మందు చెట్టు

ఓషధిః - ఉష్త్రికా - స్త్రీ॥

45. నీడగల చెట్టు

స్థిరయోనిః - ఛాయాతరుః - పు॥

46. రచ్చ చెట్టు (రచ్చ చేయుచోట నీడకై పెట్టిన మ్రాను)

ఉద్దేశపాదపః - చైత్యః - దేవతరుః - పు॥ రచ్చమ్రాను
దేవావాసః - పు॥ కరిభః - కుంజరః - పు॥
(రావిచెట్టు పేళ్లని కొందరు)

47. కలప (ఇల్లు కట్టుట కుపయోగించెడు మ్రాకు)

కలప-

48. వానస్పత్యము (పూలవలనఁ బుట్టిన పండ్లుగల మామిడి మొదలయిన చెట్లు)

వానస్పత్యః - పు॥

49. వనస్పతి (పువ్వులు లేక కలిగిన పండ్లతోఁ గూడిన
పనస మొదలయిన చెట్లు)

వనస్పతిః- పు॥

50. చెట్టు (పండుచేనే నశించే యరఁటి మొదలైనవి)

ఓషధ్యః - సీ॥ చెట్టు -

51. గొడ్డువోక ఫలించు మ్రాఁకు

అవంధ్యః - ఫలేగ్రహిః - పు॥

52. గొడ్డు మ్రాను

వంధ్యః - అఫలః - అవకేశీ - న్, పు॥ గొడ్డు-

53. తత్కాలమునఁ బండియున్న మ్రాను

ఫలవాన్-త్॥ ఫలినః-ఫలీ-న్, పు॥ పండినది-
ఫలితః -

54. పూచియున్నది

ప్రఫుల్లః - సంఫుల్లః - ఉత్ఫుల్లః - ఫుల్లః
వ్యాకోచః - వికచః - వికసితః -
వికస్వరః - స్ఫుటః - స్మితః-ఉన్నిద్రః
ఉన్ముద్రః - వ్యాకోశః - ఉజ్వలః -
ఉద్బుద్ధః - ఉన్మీలితః - ఉన్మిషితః -
పుష్పితః - కుసుమితః-
(అవంధ్యశబ్దము మొదలు వికసితశబ్దము
వరకు నన్ని శబ్దములునుత్రి॥)

55. మొగ్గలు వేసినది

కోరకితం- అనిచినది - ననచినది -

56. చిగుళ్లు వేసినది

పల్లవితం- చిగిర్చినది-

57. తొంబక (విత్తులు రాలినది)

తొంబక -

58. పూచెడు పూలచెట్టు మొదలైనది

దలితః-త్రి॥

59. మోటు

స్థాణుః - పు॥ ధ్రువః - శంకుః- మోడు - మోటు - మోట - మ్రోడు- మొఱడు - మొద్దు - కొఱడు -

60. దుంగ (మ్రాని మొద్దు)

దుంగ-

61. కుఠారాదులచేత నఱకఁబడిన కొమ్మ మొదలైనది

పీఠితం-త్రి॥

62. గున్న (కుఱుచకొమ్మలు నూడలును గలిగియున్న గుజ్జమ్రాఁకు)

క్షుపః - పు॥

63. పొద (ప్రకాండము లేక ఆకులు తఱుచుగాఁగలది. ప్రకాండమన వ్రేళ్ళకును కొమ్మలకును నడుమ నుండు భాగము)

స్తంబః - గుల్మః - కుడుంగకః - పు॥ కక్షా - స్త్రీ॥ పొద-పొదరు-ఈరము-ఈఱమ-జిట్ట-జీబు-ఈరాలు-తుప్ప-పుట్ట- డొంక-

64. చిట్ట (చిన్నపొద)

చిట్ట - తుప్ప

65. తీఁగ

వల్లీ- (స) వల్లిః- వ్రతతిః-వ్రతతీ- వేల్లిః-లతా-లతికా-ప్రసూః-ఘట్టా-స్త్రీ॥ తీఁగ - తీఁగియ - తీఁగె - తీవియ - తీవ - తీవె - తివ్వ

66. సానులముంగల మొలచిచ తీఁగ

కుత్కీలః - పు॥

67. అల్లుడు తీఁగ

అలసా - స్త్రీ॥

68. పూలుగల తీఁగ

కణీచీ - స్త్రీ॥

69. అలము (తీఁగలోని భేదము)

అలము-

70. తీఁగ చివర

పాశిః - పు॥

71. గుబురు (తీఁగల గుంపుగల పొద)

వీరుత్-ధ్॥ గుల్మినీ-సీ॥ ఉలపః-పు॥ (ఇవి యాకుల గుంపుగల తీఁగ పేళ్లని కొందరు.)

జొంపము - గుబురు - గుంపు - తఱుచే - దలము - జెజెరు -

72. ముండ్లపొద

పుయ్యి -

73. వృక్షలతా గహనము

కుటంగకః - పు॥

74. పొడవు (పర్వతాదుల పొడవు)

ఉచ్ఛ్రాయః-ఉచ్ఛ్రయః-ఉత్సేధః-పు॥ సమున్నతిః - సీ-

పొడవు-పొడగు - (మఱిగొన్ని పేళ్లు సంకీర్ణ వర్గమునఁ జెప్పఁబడును)

75. మొద్దు (వేరు మొదలు కొమ్మలవరకుఁగల చెట్టుయొక్క మధ్య భాగము)

ప్రకాండః-పు॥ స్కంధః-దండః-పు॥ దండకః-

మొదలు-మొదల్-మొద్దు-ప్రమొద్దు-బోదె-బోదియ-

76. కొమ్మ

శాఖా - లతా - సీ॥ (శిఖా-)

కొమ్మ - కొమ - కొమ్ము - లేట -

77. అన (వాఁగునట్టి మిక్కిలి లేఁతకొమ్మ)

అన-

78. పెనుఁగొమ్మ (మ్రాను మొదటి కొమ్మ)

స్కంధశాఖా - శాలా - సీ॥

బగ్గ-పుంగ-కపట- పెనుఁగొమ్మ-

79. పెద్దకొమ్మ

ప్రఘాణః - పు॥

80. పంగ (ఏకముగా చాఁగిన కొమ్మ)

పంగ-(రూ)ప్రంగ-పగ్గ-పాయగొమ్మ-

81. పలవ (రెండు కొమ్మల మొదలు)

పలవ-

82. మండ (శాఖా సమూహము)

ఉపశాఖా - సీ॥ మండ -

83. రెమ్మ (కొమ్మలకుఁ బుట్టిన కొమ్మలు-ఉపశాఖలు)

ఉపశాఖా - సీ॥ (ఆంధ్ర సంస్కృత నిఘంటువులో పైదానికి దీనికిని ఈ పేరే వ్రాసియున్నది) రెమ్మ-రెంబ-రెబ్బ-రివట-రివ్వ-చివ్వ-చివక-సెలగ-మల్లె-చివర-జబర-సురిగ-సురిగె-బలుగు-గోల-బరుగు-సెల-సోఁగ-సుడిగె-కోల-చేవక-చేవ్వ-జేబర-జోంపము-మెణ-రొట్ట-సెఁగొమ్మ-కళ-

84. బొడిమె (రెబ్బల మొదటి లావు భాగము)

(బొడిమె-)

85. ఊడ (చెట్టు మొదటి యూడలు)

శిఫా - జటా- ఊడ-

86. పడుగొమ్మ (చెట్టు మొదటినుండి చివరకునుఁ గొమ్మల యూడలకునుఁ బోయిన తీఁగ)

అవరోహః - పు॥ పడుగొమ్మ-

87. కొన (చెట్టు కొన)

శిరః - స॥ అగ్రం - శిఖరం - న॥ గృధ్రశీర్షీ- తల-కొన-మొన-కొమ్ము-కొస-కోన-కడపట-చిల్ల-చివర-తుద-సుద-అంచు-వై॥ మిట్టెడు-

88. మొన

మొగ -

89. చిట్టచివర

ముని - దే॥ చిట్టచివర - తుట్టతుద-
చిటారు-

90. వేరు (చెట్టు మొదలు)

మూలం - న॥ బుధ్నః - (పా) వేరు - దుంప - మోసు -
బ్రధ్నః - అంఘ్రినామకః - పు॥

91. దవ్వ (మ్రాని నడిమి మెత్తని బాగము)

దవ్వ -

92. చేవ (చెట్టులోనుండు చేవ)

సారః - మజ్జా - న్, పు॥ (ప) చేగ - చేవ -
మజ్జా - సీ॥ పూత్కారిః పు॥

93. జల్లివేరు (వేళ్ళ కొసను కుచ్చువలె నుండెడు వేరు)

జల్లివేరు-

94. తల్లి వేరు

ఆధారమూలమ్ - న॥ కుంకటివేరు - కూఁకటివేరు-

95. చెట్టులోని సరము

క్వాథః - వృక్షరసః - పు॥

96. బంక

నిర్యూహః - బంక - బందన - జిగట - జిగురు-
నిర్యాసః - వేష్టకః - పు॥ ఖపురః- జీగురు - జివురు - గోఁజు - గోఁదు-
లశః - కూర్చికా - సీ॥

97. బంక యందలి భేదము

సరేసు - (దీనిని వజ్ర మందురు)

98. పెచ్చు (పండులోనగు వానిమీఁది తోలు)

పెచ్చు -

99. పాలు (మఱ్ఱి మొదలగు చెట్లయందుఁ గలిగెడు రసము)

పాలు -

100. నారపట్ట (నారయన వల్కలమని యాం-బా-లో వేరుగనున్నది)

త్వక్-చ్,-త్వచా-సీ॥ వల్కలం-న్న॥ చోలకః - పు॥ ఛల్లీ - సీ॥ చోచః - పు॥

తొడు-తోలు-తోలుక-పట్ట - చెక్క - చెక్కు - తాఁట - తొంట - తోడు-తోడుపట్ట - తడప - నార - చట్ట-తిత్తి - తొక్క - తొక్కు - తొడప-తొడవసము - కళాసము - అంట - తొలుక -

101. బరడు (గరుసైన పట్టలోనైనది)

బర్బరః - పు॥

బరడు - బెరడు - బొబ్బర - వై॥

102. నార

వల్కలమ్-

నార-

103. చెట్టునాడి

స్నావః - పు॥ కినాటకం - న॥

104. కొయ్య (కట్టె)

కాష్ఠం - దారు - దలికం - న॥ కరః-

కట్టె - కట్టియ - వై॥ కోల - కఱ్ఱ-

105. కొయ్య

(దారు-న॥)

కొయ్య-

(ఆం - నిఘంటువులలో కొయ్యయన దారువని కట్టెయన కాష్ఠమనియు వేరుగఁ జెప్పఁబడి యున్నవి గాని సం॥లో కాష్ఠదారుశబ్దములేకార్థకములే)

106. చెక్క (దారుభేదము)

చెక్క - గడు -

107. పేడు (సన్నని కొయ్య తునక)

కిలింజః - పు॥ పేడు - (సన్నచెక్క-)

108. చీల్చఁబడిన కట్టియ

విదలమ్- న॥

109. చిఱుత [దారుఖండము]

చిఱుత -

110. కట్టెపుల్ల

పుడక - పుడుక - పుల్ల -

(ఇవియేతృణకాండమున కున్నుపేళ్లు)

111. పొయినిడు కట్టె

పుల్ల - ముటాలు గ్రా॥

112. చిదుగు

ఇంధనం - ఏధః - స్, న॥ ఇధ్మం- న॥ ఏధః - పు॥ సమిత్ - ధ్, సీ॥ ఆలాజ్యం - న॥ సామిదేనీ - సీ॥

చిదుగు - చితుకు - వేలిమికట్టియ - వేలిమికట్టె -

113. చిదుగుల సమూహము

వంటసరకు -

114. వంటకట్టెలు (వంటకై పొయ్యమంట వేసెడు కట్టెలు)

అట్టం - న॥ (శుష్కః-) గరహః-పు॥ వంటచెఱకు-వంటకట్టె-వంటకట్టియ- ముటాలు - గ్రా॥ వంటసరకు -

115. మ్రాని తొఱ్ఱ

నిష్కుహః - నిష్కుటః - పు॥ కోటరం - పు॥

తొట్ట - తొఱ్ఱ - తొఱట - తొఱ్ఱ- తొఱ్ఱు - తొఱ - తొలి - తొఱ్ఱి - తొఱి - దొఱట దొఱ్ఱట -

116. చెట్లబుడిపి, ముడి

(గ్రంథిః - పు॥) బుడిపి-బుడ్పి-బొడిప-కంతి-కడింది-
గుబ్బ - ముడి - ముడుత - బోటు -

117. చెట్టులోనగువాని తొఱ్ఱ

డొంగు - కనుమ -

118. గొల [పువ్వులగుత్తి. పూచిన కొమ్మయు]

వల్లరీ - మంజరీ - స్త్రీ॥ మంజీ - గొల - గెల - గెల -
(ఇవి ఇకారాంతములుగాను గలవు)

119. అచ్చము పూలగుత్తి

చమరీ - మంజరం - స్న॥ మంజిః స్త్రీ॥ పూలగుత్తి-

120. ఆకు

పత్రం - పర్ణం - పలాశం - పత్తిరి - ప్రతి - పత్తిరాకు - ఆకు-
ఛదనం - దళం - న॥ ఛదః - పు॥ గాదము -
వాతాయం - న॥ పతనం - పత్రతమ్-
బర్ణం - న॥

121. మందాకు మూలిక

మూలికా - స్త్రీ॥ మందాకు-

122. చీకాకు [చివికిన యాకు]

చీకాకు -

123. పండుటాకు

కారాకు -

124. ఎండుటాకు

బర్బరం - శుష్కపత్రం - న॥ ఎండాకు - కారాకు - చొక్కాకు -
సొరుగాకు - చొరుగు - చొరువు -
ఒగుడు - దవగడు -

125. ముదురాకు [ముదిరిన యాకు]

ముదురాకు -

126. పాఱుటాకులు [మునులు లోనగువారు వస్త్రమునకు మాఱుగా కట్టుకొనెడి యొక దినుసు ఆకులు]

పాఱుటాకులు -

127. ఇంగువ చెట్టుయొక్క ఆకు

బాష్పికా - సీ॥ హింగుపలాశికా -

128. పొసరాకు [దగ్గుకై మూఁజూచు ఒకానొక ఆకు]

పొస్రరాకు -

129. పెడక [ఆకుయొక్క పృష్ఠభాగము]

పెడక - పెణక -

130. ఈన

(పత్రనాడీ- సీ॥) శంకుః - మాఢిః - ఈన - ఈనె - ఈనియ - పొరక - సీ॥ పర్పరీణః - పర్వరీణః - పు॥

131, ఈనె మొదలు

బొండిగ-

132. ఆఈనలగుంపు

శంకుః - పు॥ పత్ర శిరాజాలమ్ - న॥
(పల్లవకిసలయ శబ్దములు ఆకులతోఁ
గూడిన గంటుపేళ్ళని కొందరు)

133. చిగురు

పల్లవః - పు॥ కిసలయం - కిసాలయం - కిసాలం - కిసలం - కిసం - విసలం - న॥ సింజా -సీ॥ ప్రవాళం - తరురాగం - లతాయావకం - న॥ మస్తరః - చిగురు - చివురు - ఇగురు - ఇవురు- తలిరు - ఈరిక - చిదుము - నన-

134. కొమ్మలు చిగుళ్ళు మొదలైనవాని గుంపు

విస్తారః - ప్రస్తారః - విటపః -
పు॥ స్తంబః - కటప్రస్తా-ఋ-పు॥

135. లేఁత చిగుళ్ల కొన

శుంగా - స్త్రీ॥

136. గుబురు [వృక్షవిటపము]

గుబురు - జుబురు -

137. లేఁజిగురు

పల్లవాంకురః - పు॥

138. ముల్లు

శితాగ్రః - కంటకః - పత్రసూచిః - ముల్లు - ములు - వసి - కుట్టుతేలు
ద్రునఖః - ద్రుమరః - వంకిలః-రాం॥
కిలః - దలసూచిః - తరునఖః - పు॥

139. ఉమ్మెత్త ముల్లు

ఉదర్కః - పు॥

140. ముళ్ళకంప. ఈడిక

ఎట్టి - ఈడిక - ఊఁచే - ఎట్టము-
తొడుగట్టు - (రు) తొడగటు -
తొడుగు - తొడ్గు - తొడువు -
సుడుము - కంప - క్రంప-

141. అట్టము [ముండ్ల మోపులోనగునది]

అట్టము-

142. ఎండిన ముండ్లకంప

క్రంప -

143. తెట్టి (తృణకాష్ఠాది భారము. గడ్డి, కట్టెలు మొదలైనవాని మోపు)

తెట్టి - తెట్టియ -

144. సొన [బెండలోనగు వానిమీఁది నూఁగు]

సొన-

145. నూఁగు [కొన్ని యాకులమీఁదను కాయలమీఁదను
యేర్పడియుండు చిన్నముండ్లు]

నూఁగు -

146. సద [ఆకుమీఁది నూగు]

సద - వై॥

147. నుసి (పురుగులు తొలువఁగా రాలు మ్రానిపొడి)

నుసి - ఉసి -

148. చేఁదు (కాలునప్పుడు కాష్ఠమునందు ద్రవించెడు ద్రవము)

చేఁదు -

149. వృక్షములు మొదలైనవాని ఫలము

సస్యం - ప్రాశశ్యం - ఫలం - న॥ పైరు - పయిరు - సస్సెము -
వ్యుష్టిః - స్త్రీ॥ శారదం - సస్సియ - ససి - ఆరబము - వై॥

150. పనసాది ఫలముయొక్క అసారభాగము

బుస్తం - న॥

151. తొడిమ

వృంతం - న॥ ప్రసవబంధనం - న॥ తొడిమె - తొడిమ - కాఁడ - బొండిగ -
బన్ధనం -

152. జీడి (ముంతమామిడి మామిడి మొదలగువాని
తొడిమ యందలి పాలు)

జీడి -

153. కాయ (పండని కాయ)

శలాటుః - పు॥ కాయ - అలము -

154. పిందె (చిన్నకాయ)

పింద - పిందె - పిందియ - పూప -
కసుగాయ - అలము -

155. కసుగాయ (లేఁత కాయ)

క్షారకః - క్షారకః - జాలకం న॥ కసురు - కసుగాయ -

156. పూపిందె (మిక్కిలి చిన్నపిందె)

పూపిందె - పూఁబిందె-పూఁబిందియ-
పూప-

157. కుక్కమూతి పిందె (కాపుడిగినప్పుడు గలిగెడు
కుక్కమూతి వంటి మూతిగల పిందె)

కుక్కమూతి పిందె-

158. ఉడుబోతు పిందె(కాపుడిగినప్పుడు చెట్లయందుఁగలిగెడు పిందె)

ఉడుఁబోతు పిందె-

159. పడుగాయ (రాలినగాయ)

పడుగాయ -

160. వట్టు (ఎండినకాయ)

వానం - త్రి॥ మోణః - (మోణ శబ్దమునకు ఎండినపండు అర్థము)

వట్టు - వత్తు - వరుగు -

161. వరవట్లు (మిక్కిలి వట్టులు)

వరవట్లు - బ - వరవట్టులు - (ఇది శ.ర.ములో వఱువట్లు అని యున్నది)

162. పసరుగాయ (ముదిరిన పిందె)

పసరుగాయ -

163. దోరగాయ (ఫలకల్ప శలాటవు)

దోరగాయ-

164. కాయపండు

ముగ్గు-

165. వామనగాయ (ఊరుఁగాయకుపయుక్తమైన యొక్కదినుసుకాయ)

వామనగాయ-

166. వామనగాయలు

వామనములు - బ॥

167. పండు

ఫలం - పరీరం - న॥ ప్రసవః పండు - పంట
పిప్పలం-

168. పెద్దపండు

గొబ్బండు-

169. ఫలసమృద్ధి

ఆమని-

170. విషవృక్షపు ఫలము

వేగః - పు॥ విషవృక్షఫలం - న॥

171. బద్ద (పండ్లయొక్కయు కాయలయొక్కయు తునుక)

బ్రద్ద - (రూ) బద్ద - దబ్బ-

172. పనసాదిఫలముల అంతము

కోశః - పు॥

173. విత్తనము

బీజం - న॥ అష్టిః - స్త్రీ॥ ధానా - విత్తు - విత్తనము - గింజె - గిజేరు-
గిజేరు - గుజేరు - గుఱుములు - బ॥

174. విత్తులోపలి భాగము. పలుకు

పలుకు - పల్కు -

175. ఎన్ను (తులసి మొదలగు వానియొక్క ఎన్ను)

ఎన్ను - వెన్ను -

176. పేసెము (పండ్లు మొదలగువాని యందుండు గుంజె)

పేసెము - బేసము

177. బుఱ్ఱిగుంజె (డొక్క బుఱ్ఱిలోని గుంజె)

బుఱ్ఱిగుంజె -

178. పండ్ల రసము. పానకము

పానకము-

179. పసురు (ఆకు రసము)

(స్వరసః - పు॥) పర్పరీణః - పర్వరీణః - పు॥ — పసరు - పసురు - ఆసరు -

180. పసరు మొగ్గలు

1 క్షారకః - పు॥ జాలకం-న॥ జాలం- (ఈ రెండు పేళ్ళను కొందరు పసరు కాయలకు మరికొందరు మొగ్గలగుమి కని పేళ్ళందురు) — పసరుమొగ్గ-పసురుమొగ్గ-పసిమొగ్గ-పసిరికమొగ్గ-లేఁతమొగ్గ-

181. నన (ఇంచుక వృద్ధినొందిన మొగ్గలు)

2 కలికా - స్త్రీ॥ కోరకః - పు॥ — నన -

182. గుత్తి (గన్నేరు మొదలైన వానియందు నొక కొమ్మయందుఁ గానఁబడు ననేక పుష్పముల గుత్తి)

గుచ్ఛకః - స్తబకః - గులుచ్ఛః - క్షేపః - పు॥ — గుచ్ఛ - గుత్తి - గువి - గుది-గొతు-కుచ్చె -

183. ముదురుమొగ్గ (పుష్పించుటకు సిద్ధమైన మొగ్గ)

ముదురుమొగ్గ -

184. గెల (పండ్లయొక్క కాయలయొక్క గెల)

గెల - గొల-

185. మొగ్గ (అపుడు వికసింపఁగల మొగ్గలు)

3 కుట్మలః - పు॥ ముకుళః - పన్న॥ కోశః - కోషః - — మొగ్గ - (రూ) మొగ - మొగడ - నన - పూమొగ్గ - అరవిరి-

186. విచ్చె మొగ్గ

విరియుమొగ్గ - విచ్చెమొగ్గ

187. మూఁగ మొగ్గలు (వికసింపని మొగ్గలు)

మూఁగ మొగ్గలు - బ॥

188. పువ్వు

సుమనసః - స్, సీ, బ॥ పుష్పం - ప్రసూనం - ప్రసవం - కుసుమం- సుమం - పుల్లం - లతాంతం - ఉద్గమం - న॥ ప్రసవోద్గమః - పు॥ ప్రసూతం-న॥ సూనం-మణీచకం-

పూవు - పూ - పువ్వు - పువు - విరి- అలరు - పుష్పము - వై॥ నన -

189. చిన్ని పువ్వు

చిన్నిదము-

190. పూల సమూహము

ద్రాడిః - పు॥

191. పువ్వార (ఈఁదు తాడులోనగువాని వంటి చెట్టుయొక్క పూఁత)

పువ్వార - ద్వ॥

192. చిక్కము (మల్లెలు మొదలయిన కొన్ని పుష్పజాతుల తొడిమ క్రింద నుండు కుదురు)

(చిక్కము-)

193. పూఁదేనె

మకరందః-మరందః-పుష్పరసః- **పుష్పసారః - పుష్పద్రవః** - పు॥ పుష్పాసవం - న॥ మధూలీ - సీ॥ (మధు)

పూఁదేనె - పూఁదేనియ - **పూవుతేనె-** కమ్మనీరు - నననీరు -

194. చిన్ని పూవుతేనె

తేనె పటికబెల్లము-

195. పుప్పొడి

పరాగః - పు॥ సుమనోరజః - స్, న॥ సింజానం - మధుసంఛన్నం - న॥ మధూలికా - సీ॥ (ఉపచారమువల్ల ధూళి పాంసు రేణు రజశ్శబ్దములున్ను)

పుప్పొడి-

196. తేనెపెర

కరండః - పు॥

197. తేనెతెట్టె

ఛాత్రమ్ - న॥ క్షౌద్రపటలమ్ - న॥ తేనెతెర-తేనెతుట్ట-తుట్టె-పెర-పెఱ-జేన్నుపెర - తెట్టె - తెట్టియ-జేన్ను-

198. పిప్పి (నలిచి రసము పిండిన ఆకులో నగునది)

పిప్పి - పిప్పిరి -

199. గడ్డ

కందః - పు॥ గడ్డ - వై॥ దుంప - మోసు -

200. కొమ్ము (పసుపులో నగువాని యెండిన నిడుపాటి గడ్డ)

కొమ్ము-

201. పిలకలు (దానియొక్క బీజములు)

(కందబీజాని - న॥) పిలకలు - బ॥

202. చిగిరింత (చిగుళ్లు పుట్టుట)

చిగిరింత-

203. పూత (పూయుట)

పూత-

204. కాపు (కాయుట)

కాపు-

205. వచ్చె (చెట్టుకుఁబెట్టి బొత్తిగా నాశముఁజేసెడు ఒకదినుసు చీడ)

వచే-

206. మందాకు (ఓషధి)

ఓషధీ - సీ॥ మందాకు-

207. ఒక్క చెట్టునీడ

వృక్షచ్ఛాయా - సీ॥

208. పెక్కు చెట్లయొక్క నీడలు

వృక్షచ్ఛాయమ్ - న॥

ఇ(క రాంగల వృక్షలతాదు లన్నియు పుష్ప ఫల వాచకము లైనపుడు స్త్రీలింగపు ల్లింగములు లేనివి. అనఁగా నపుంసక లింగములే యనుట. ఉదా- చంపకస్య పుష్పం చంపకం-ఆమ్రస్య ఫలం ఆమ్రం - ఆమలక్యాః ఫలం ఆమలకం - మొదలైనవి. హరీతకి కోశాతకి ధాత్రి ద్రాక్ష మొదలైనవి పుష్ప ఫల వాచకమైనపుడు స్త్రీలింగము నందే వర్తించును. ఉదా-హరీతక్యాః ఫలం హరీతకీ - కోశాతక్యాః ఫలం కోశాతకీ-మొదలైనవి.

వరుసగా అశ్వత్థాది వృక్షముల ఫలములు. అశ్వత్థము (రావిచెట్టు)యొక్క ఫలము అశ్వత్థము-వేణోరిదం (వెదురు సంబంధమైనది) వైణవము - ప్లక్షస్య ఫలం (జువ్వియొక్క పండు) ప్లాక్షం-న్యగ్రోధస్యఫలం నైయగ్రోధం. (మఱ్ఱి పండు)-ఇంగుదస్య ఫలం (గారపండు) ఐంగుదం-బృహత్యాః ఫలం బార్హతం. (ములకపండు) శిగ్రోఃఫలం శైగ్రవం (మునగుపండు).జంబ్వాఃఫలం జంబూః ఊః, సీ, జంబు-జాంబవం-న (నేరెడు పండు) - జాతీమల్లికాశేఫాలికా యూధికాది శబ్దములు పుష్పవాచకములైనప్పుడును తమ తమ లింగములే గలవి యగును. అనఁగా స్త్రీ లింగములే. ఉదా - జాతేః కుసుమం జాతిః (జాజి పువ్వు.) మల్లికాయాః కుసుమంమల్లికా (మల్లెయొక్క పువ్వు.) మొదలైనవి. వ్రీహి మాష ముద్గ యవాది శబ్దములు ఫలవాచకము లైనపుడును తమ లింగములే కలవిగ నుండు. ఉదా-వ్రీహీనాం ఫలాని వ్రీహయః. (వ్రీహుల ఫలములు.) ముద్గస్య ఫలం ముద్గః (పెసర యొక్క పండు.) మాషస్య ఫలం మాషః - (మినపకాయ.)

విదారీ గంభారీ బృహత్యాది శబ్దములు మూలవాచకము లైనప్పుడును పుష్ప వాచకములైనప్పుడును స్వలింగములే. తమ లింగములు గలవే యగును. స్త్రీలింగములే. ఉదా-విదార్యాః మూలం ఫలం కుసుమం వా విదారీ. (విదారి యొక్క మొదలు యొండె పండు యొండె పువ్వు యొండె విదారి యనం బడును.) ఇట్లే గంభార్యాః మూలం ఫలం పుష్పం వా గంభారీ ఇత్యాదులు. పాటలా శబ్దము పుష్పవాచకమైనప్పుడు నపుంసక లింగమునందును స్త్రీలింగము నందును వర్తించును. ఉదా-పాటలాయాః పుష్పం పాటలం పాటలా వా. పాటల యొక్క పుష్పము పాటలము అని నపుంసకముగాని పాటల యని యాచెట్టుయొక్క లింగమైన స్త్రీలింగము గనే గాని యగును.

మొల్లలు మల్లెలు మొదలైన శబ్దములు బహువచనము లైనప్పుడు తమ తమ పువ్వులను చెప్పును. అనఁగా మల్లెలనఁగా మల్లెపూవులని యర్థము. జొన్నలు రాగులు మొదలైనవి బహువచనము నందు తమ తమ పంటను చెప్పునవి యగును. ఉదా- జొన్నలన పండిన జొన్నపంట యొక్క గింజలు అర్థము.

కంద పసుపు మొదలైనవి యేకవచనము నందు తమ మూలము (మొదలును) చెప్పుచేండును. ఉదా- కందయనుకంద శబ్దము యొక్క యేకవచనము కందగడ్డను నుడువుచున్నది.

గంజాయి మొదలుగా గలవి వాటి వాటి యాకులకుఁ బేళ్లుగా నుండును. ఉదా- గంజాయి యనునప్పుడు గంజాయి యాకుగా గ్రహింపఁ దగినది.

అంగవంతములైన మల్లె మొదలైన వృక్షములయొక్క వాటి పత్ర పుష్ప ఫలములందు అంగములుగ నగుచేండును. ఉదా- మల్లె అంగి. పూలు ఆకులు మొదలగునవి దాని అంగములు. ఇట్టి యంగియగు మల్లె దాని యంగము లైన పువ్వులకు బహువచనములో వాచకమై యంగము అయినది.

209. రావిచెట్టు

బోధిద్రుమః-చలదళః-పు॥ పిప్పలః- రావి - రాగి -
ప్స॥ కుంజరాశనః - అశ్వత్థః -
వాదరంగః - చైత్యద్రుః - కేశవా
లయః - శుభదః - శుచిప్రదః -
కృష్ణావాసః - పు॥ శుచిద్రుమః -
శ్రీవృక్షః -

210. రావిచెట్టు పండు

యక్షోదుంబరికం -

211. కండ్ల రావిచెట్టు

పవిత్రా - అశ్వత్థికా - స్త్రీ॥

212. వెలగ చెట్టు

కపిత్థః - దధిత్థః - గ్రాహీ - న్॥ వెలగ-
మన్మథః - దధిఫలః - పుష్పఫలః-
సుఫలః - దంతశఠః - పు॥
లింగవర్ధః - హృద్యః - పు॥
మోరటా - మూలపుష్పికా - సీ॥
నారాయణః -

213. అత్తిచెట్టు

ఉదుంబరః-జంతుఫలః-ప్రాణిఫలః- అత్తి - మేడి - అంజూరు - బొడ్డ -
యజ్ఞాంగః - హేమదుగ్ధకః -
వనస్పతిః - నిర్మటః - పు॥
మశకీ - న్. పు॥

214. ఎఱ్ఱ కాంచనపు చెట్టు

కోవిదారః - చమరికః - కుద్దాలః -
యుగపత్రకః - కామాఖః - పు॥
యుగచ్ఛదః - రక్తపుష్పః - పు॥
కాంచనారః -

215. ఏడాకుల యరంటి చెట్టు

సప్తపర్ణః - విషమచ్ఛదః - పు॥ కపురపుటనంటి - ఏడాకులయనంటి -
విశాలత్వక్-చ్, సీ॥ శారదః - పు॥
(పా) శారదీ - సీ॥ గ్రహనాశనః -
దేవవృక్షః - దలేగంధః-శిరోరుజా-
అయుగఛదః -

216. రేలచెట్టు

ఆరగ్వధః - (ప) ఆరుగ్వధః - (పా) రేల-
ఆర్గ్వధః - రాజవృక్షః - శమ్యాకః-
(పా) శంపాకః - సంపాకః -
చతురంగుళః - ఆరేవతః -
వ్యాధిఘాతః - కృతమాలః -
సువర్ణకః - ఫ॥ వ్యాఘాతః -
ప్రగ్రహః - సువర్ణః -

217. నిమ్మచెట్టు

జంబీరః - జంభీరః - జంభః - జంభకః - జంభలః - దంతశఠః - దంతహర్షణః - రేటః - పు॥

నిమ్మ -

218. చిల్లచెట్టు

కతకః - అంబుప్రసాదనః - పు॥ ద్రావణః - దోషిగ్రహః - సరసః - సఠః - ఉల్లేఖనీయః - లక్ష్మీవాన్- త్॥ తేరః - పు॥

చిల్ల - చిల్లచెట్టు - ఇందుగు-ఇందువు- ఇన్నుగ -

219. చిల్లచెట్టు పండు

ద్రావణం - న॥

220. దూదినిమ్మ

(మాతులుంగః-పు॥)ఛాగః-కరుణః- లక్షః-పు॥ (మల్లికాకుసుమప్రియః- పు॥)

దూనినిమ్మ-నారింజే - వై॥ కిత్తలి- (దూదినిమ్మ, కిత్తలి యొకటిగనే లోకములో వాడుక. నిఘంటువులలో వేరుగ నున్నవి.)

221. నారింజే

నాగరంగః - నారంగః - నార్యంగః- యోగీ - న్॥ తక్రవాసనః - పు॥ త్వగ్గంధః - యోగరంగః - (నారింజేలోని భేదము ముందును మఱియొక్కటి చెప్పఁబడనున్నది.)

222. పెద్ద నారింజ

ముచులిన్దః - నిమ్నకః - పు॥

223. ఉలిమిరి చెట్టు

వరుణః-వరణః-సేతుః-తిక్తశాకః-కుమారకః- అశ్మరీఘ్నః-చేలాలః-చిత్రఫలః-సుఖాశః - రాజతేమిషః-లతాపనసః - నాటామ్రః - సేదుః - పు॥ అశ్మరీరిపుః -

ఉలిమిరి - ఉలిమిడి - ఇసుకద్రాను-మావెలగ - మొగలింగ -

224. పొన్నచెట్టు (సురపొన్న చెట్టు)

పున్నాగః-పురుషః-తుంగః-కేసరః-దేవవల్లభః-ఛాయాతరుః-స్థిరఛాయః-నమేరుః - సురప్రియః - పుష్పకః-కిదిరః-

పొన్న - వై॥ పొన - (ఆంధ్రములో సురపొన్నకు సుర పున్నాగమని వేరుగఁ జెప్పఁబడి యున్నది కాని యమరటీకలలో పున్నాగమునకె సురపొన్న యని యర్థము వ్రాసియున్నది.)

225. ఏడాకుల పొన్నచెట్టు

సువర్ణః - గుచ్ఛపత్రః - పు॥

226. పారిజాత వృక్షము

పారిభద్రః-నింబతరుః - మందారః-పారిజాతకః - పు॥

వారిజము - బారిజము - బారిదము-వారిదము - బాడిదము - బాడిద -

227. మందారము

మందారము - వై॥

228. నెమ్మిచెట్టు

తినిశః-స్యందనః-నేమిః-రథద్రుః-అతిముక్తకః-వంజులః-చిత్రకృత్-ద్॥ హరిమంథః - పు॥ నేమీయః-రజతద్రుమః -

నెమ్మి - తినాసము - వై॥

229. అంబాళపు చెట్టు

పీతనః-కపీతనః-ఆమ్రాతకః-పు॥ అంబాళము - వై॥

230. ఇప్పమ్రాను

మధూకః-మధుద్రుమః-మధుష్ఠీలః- ఇప్ప-
మధుపుష్పః-గుడపుష్పః-మధుగంధః-
ఘానప్రస్థః-కపిచూతః-అధ్వగభోగ్యః-
పు॥

231. ఇప్పపండు

పశుహరీతకీ - సీ॥

232. పిన్నయిప్ప

హ్రస్వపుష్పీ - సీ॥ మధూలకః - పు॥
గౌరీవాసః -

233. నీటియిప్ప (నీటఁబుట్టిన యిప్పమ్రాను)

మధూలకః - పు॥ గౌరశాకః - నీరిప్ప - నీటియిప్ప -

134. గోఁగు

పీలుః - గుడఫలః - స్రంసీ - న్, గోఁగు - గోను -
పు॥ శ్యామః - కచువరః -

235. కొండగోఁగు

ఆక్షోటః-కందరాలః-(పా)కర్పరాలః- కొండగోఁగు - కొండగోను -
పు॥ (అమరము ననుసరించి మఱికొన్ని
పేళ్ళు ముందు చెప్పెదను.)

236. కొండగోఁగు పువ్వు

ఉద్దాలకః - పు॥

237. ఊడుగు చెట్టు

అంకోలః - నికోచకః - పు॥ ఊడుగు -

238. ఊడుగు పువ్వు

మోరటమ్ - న॥

239. అంకుడు చెట్టు

అంకోలః - అంకోఠః - శోధనః -
నిచోలః - పు॥

240. మోదుగు చెట్టు

పలాశః-కింశుకః-పర్ణః-వాతపోథః- మోదుగు -
సుభీరవః - లాక్షావృక్షః - కరకః-
పు॥ పర్ణి - స్॥ పు॥ త్రిపర్ణకః -
ఆస్ఫోతః - బ్రహ్మవృక్షః -

241. మోదుగుచెట్టు మొగ్గలు (తోడుగుట)

ఉత్కలికా - స్త్రీ॥ అంగారితం - న॥
(ఇవి మొగ్గల పేళ్ళని కొందరు.)

242. మోదుగచెట్టు ఆకు

బ్రహ్మపత్రం - న॥

243. తీఁగెమోదుగ చెట్టు

హస్తికర్ణదలః - కృతీ - స్, పు॥

244. ప్రబ్బలి చెట్టు

వేతసః - రథః - అభ్రపుష్పః - ప్రబ్బ-ప్రబ్బలి-ప్రెబ్బ - ప్రెబ్బలి-
విదులః - (పా) విదురః - శీతః -
వానీరః - వంజులః - పు॥

245. నీరు ప్రబ్బలి

పరివ్యాధః - విదులః - నాదేయీ- నీర్ప్రబ్బ -
న్॥ అంబువేతసః - నిచులః -
రక్తమంజరః -
(చివరి రెండు శబ్దములు నీటిగన్నేరు
పేళ్లని కొందరు.) వాలభీరుః-భీరువాలః-

246. మునగ చెట్టు

శోభాంజనః - శిగ్రుః - ఘటచ్ఛదః - మునగ - మునుగ -
తీక్ష్ణగంధకః-అక్షీబః- (పా) అక్షిబః-
మోచకః - ఉష్ణః - స్త్రీచిత్తహారీ -
న్॥ కామినీశః - విద్రధినాశనః -
ప్రభాంజనః -

247. మునగచెట్టు మొదలు

శేఖరం - న॥

248. ఎఱ్ఱపువ్వుల మునగ

మధుశిగ్రుః - సుభంజనః - స్వాదు ఎఱ్ఱమునగ-తియ్యమునగ-తీమునుగ-
గంధా - స్త్రీ॥ గృంజనః - పు॥

249. కారుమునగ

వనశిగ్రుః ॥ కారుమునగ - కార్మునగ

250. కుంకుడు చెట్టు

అరిష్టః - ఫేనిలః-పు॥ గర్భపాతః॥- కుంకుడు-

251. మారేడు చెట్టు

బిల్వః - శాండిల్యః - శైలూషః - మారేడు-
మాలూరః-శ్రీఫలః-ప్రాచీనపనసః-
మహాకపిత్థః-పు॥ గోహరీతకీ - స్త్రీ॥
మంగల్యః - పు॥ సర్వసిద్ధిః-

252. జెవ్వి

ప్లక్షః - జటీ-న్॥ పర్కటీ - న్॥ జెవ్వి
(ప) జటీ - పర్కటీ న్, పు॥
కలాపీ - న్॥ గిరిలక్ష్మణః -
ఫలేపాకీ - న్॥

253. మఱ్ఱిచెట్టు

న్యగ్రోధః - బహుపాత్ - వటః - మఱ్ఱి - మఱ్ఱె -
పు॥ నందీ - న్, పు॥ వృక్షనాథః-

254. నల్ల మఱ్ఱిచెట్టు

నదీవటః - వటకవృక్షః - పు॥

255. ప్రయాగక్షేత్రమందలి మఱ్ఱిచెట్టు

శ్యామః - పు॥
(ఇది ప్రయోగక్షేత్రమేనని స.శ.సం.)

256. మఱ్ఱి వి_త్తనము

రిక్థహారీ-న్, పు॥

257. లొద్దుగుచెట్టు

గాలవః - శాబరః - (పా) సాబరః- లొద్దుగు - లొద్దుగ-
లోధ్రః - తిరీటః-తిల్వః-మార్జనః-
ఉత్పాదవృక్షః-సావరః-వనతిక్తః-
పక్షసుందరః - పు॥ గ్రీష్మా - స్త్రీ॥
చోరౌషధం - న॥
(ఈ పేళ్ళలో ౧-౫-౬ ఎఱ్ఱలొద్దుగు
పేళ్ళనియు, ౧-౨ శబ్దములు నల్ల
లొద్దుగుపేళ్ళనియువై॥)

258. తెల్లలొద్దుగు

మహాలోధ్రః - పు॥

259. మామిడిచెట్టు

ఆమ్రః-చూతః-రసాలః-కామవల్లభః- మామిడి - మావిడి - మావి-
కామశరః-వసంతద్రుః - సుమదనః-
మధుదూతః-పికబంధుః-షట్పదాతిథిః-
పరపుష్టమహోత్సవః - స్త్రీప్రియః -
పు॥ అంగనాప్రియః - కామాంగః -
మాకందః - వేలః-కరకః-వలయః-
ఫలశ్రేష్ఠః-

260. కొండమామిడి

కోశామ్రః - పు॥ కొండమామిడి - పుల్లమామిడి

261. తియ్యమామిడి (మిక్కిలి పరిమళముగల మామిడి)

సహకారః - సుధాసఖః-పుండరీకః- తియ్యమామిడి - తియ్యమావి - తేనె మావిడి - ఎలమావి - ఎలమామిడి -

262. రాచమామిడి

రాజామ్రః-కామేష్టః-కామాయుధః- రాచమామిడి - ద్వ॥ గుజ్జమామిడి -
కోకిలోత్సవవృక్షః-సురామః - పు॥
రాజితఫలః -

263. మామిడిచెట్లలో భేదములు

[1]కోశామ్రః - పు॥ క్రిమిద్రుః - [1] తుమ్మెదమామిడి-కోతిపిట్టమామిడి- పచ్చిబియ్యపుమామిడి- (ఇది నారలేక కండగలమామిడి)

264. కట్టుమామిడి (చిలుకలు లోనగునవి కొఱకకుండ పండ్లు మూసి కట్టఁబడిన మామిడి)

కట్టుమామిడి-

265. టెంక (మామిడికాయలోని విత్తు)

టెంక-

266. మామిడికాయ

మాఁగాయ-

267. మామిడిముట్టె

వార్ధరం - న॥ బార్బటీరః - పు॥

268. జీడి (మామిడికాయ టెంకలోపల)

జీడి-

269. గుగ్గిలపు చెట్టు

కుంభం-ఉలూఖలకం-న॥ కౌశికః - గుగ్గిలము-
గుగ్గులుః-పురః-పు॥ మహేశ్వరః -
కాలనిర్యాసః-దేవధూపః-శ్రీమాన్-
స్నిగ్ధః - సర్వసహః - శ్లేష్మ్మ - న్॥
తిక్తంః-కటుః-లఘుః-పు॥ కామః-
పురః-జటాయుః - ష్॥ వరం - న॥
(కుంభోలూఖలకం అని యేకపద
మని కొందరు)

270. విషముష్టి చెట్టు

మహాకాలః-ఉరుకాలికః-కాకమర్దకః- ముసిణిచెట్టు - ముసుఁడి - వై॥
కింపాకః-

271. విరిగిచెట్టు

శేలుః - శ్లేష్మాతకః-శీతః-ఉద్దాలః- విరిగి - విరిగె -
బహువారకః - పు॥

272. నక్కవిరిగిచెట్టు

క్షుద్రశేలుః - పు॥ నక్కవిరిగి-

273. మోరటి చెట్టు

రాజాదనం - న॥ ప్రియాలః-(పా) మోరటి - మొరలి -
పియాలః-సన్నకద్రుః-ధనుఃపటః-
(ప) ధనుః-పటః - పు॥ చాపపటః-
లవణః - తాపసప్రియః -

274. గుమ్మడుచెట్టు

గంభారీ-సర్వతోభద్రా-కాశ్మరీ-స్త్రీ॥ గుమ్మడు-రేఁగు-గుముడు-
కాశ్మర్యః-పు॥ మధుపర్ణికా-శ్రీపర్ణీ-
భద్రపర్ణీ-స్త్రీ॥ కుముదా-గోపభద్రా-
స్త్రీ॥ కార్ష్మరీ-కృష్ణవృంతికా-స్త్రీ॥

275. గంగరేఁగు

(లికుచః - పు॥) గంగరేఁగు - గంగరేను-

276. రేఁగు

కర్కంధూః - స్త్రీ॥ బదరీ - కోలీ- రేఁగు-రేను-రేవు-గొట్టె-గొట్టియ-
ఘోంటా - కోలిః - గృధ్రనఖీ -
పిచ్ఛిలదలా-స్వాదుఫలా-రాష్ట్రవృద్ధి
కతీ-స్త్రీ॥ (మొదటి మూఁడు పదములు
గంగరేగునకుఁ బేళ్ళని కొందరు)
కూలీ-క్రూరా-తిరీటికా-స్త్రీ॥

277. రేఁగాకు

ఖురః-పు॥

278. రేఁగుపండు

కువలం - ఫేనిలం - సౌవీరం -
బదరం-కోలం-వేరటం-కందుకం-
న॥ సంచితికా-స్త్రీ॥ స్వాదుకంటకః-
కోకిలం-న॥ గుటా-స్త్రీ॥ స్వాదుఫలం-
న॥ సువీర్యం -

279. సీమరేగుపండు

సేవం - సేవతికాఫలం - బదరం-
ముష్టిప్రమాణం - న॥ సేవిఫలం-

280. కొన్ని తెగల రేఁగుచెట్టు

ఖలుకీ-సీ॥ లతాకోలః - పు॥ (తీఁగ రేఁగు) సౌరసా - సీ॥ గిరికోలః - పు॥ (కొండరేఁగు) మహాఘోణ్టా-గోపఘోంటా - మహాఫలా - సీ॥ హస్తికోలః - పు॥ (పెద్దరేఁగు) సంగాలీ - సీ॥ జలకోలః - పు॥ (నీటఁబుట్టిన రేఁగు) హింస్రా - సృగాలకోలః- పు॥ (నక్కరేఁగు) కర్కశీ - సీ॥ నరకోలః - పు॥ (ఒక తెగరేఁగు)

281. పుల్ల వెలగచెట్టు

స్వాదుకంటకః - వికంకతః - స్రువావృక్షః - గ్రంథిలః - వ్యాఘ్రపాత్-ద్, పు॥ మధుఛదః-

ములువెలగ -

282. దూదిదబ్బ (తోలు దళముగానుండు దబ్బ)

దూదిదబ్బ -

283. నారదబ్బచెట్టు

ఐరావతః-నాగరంగః-నాగరంగకః-నారదః - కంటకీ - న్॥ ధవః - చక్రాధివాసీ - న్॥ కిమీరః - త్వక్సుగంధకః-పిచ్ఛిలత్వక్-చ్॥ చోలకీ-న్॥ రాజఫణిర్జకః-ధర్మణః-పు॥ నారంగం-న॥ వరామ్లః-కేసరీ-న్॥ శఠః-పు॥

ఈడ-దబ్బ- నారదబ్బ - నారదము-నారింజే- వై॥ (ఆం-ఖా-లో ఈడకు ఐరావతమని నారదబ్బకు నాగరంగమనియు పేళ్లు వేరుగఁ జెప్పఁబడియున్నవి)

284. పుల్ల దబ్బచెట్టు

అత్యమ్లా-మాతులుంగీ-వృకామ్లికా-
సీ॥
(వై॥లో దబ్బచెట్టుకు పుల్లదబ్బచెట్టుకు
వేరుగా పేళ్లు చెప్పఁబడుట గమనింపఁ
దగినది)

285. ఒకజాతి తియ్యదబ్బ

దేవికా - దూష్యాంగీ - మహాశల్కా-
మధుకుక్కుటీ - సీ॥

286. నారింజలోని భేదము

ధవః-మధురత్వచః-పిశాచద్రుః-
పీతఫలః - పు॥

287. కాకినేరేడుచెట్టు

నాదేయీ - భూమిజంబుకా - సీ॥
(ఐరావత నాగరంగ నాదేయీ
భూమిజంబుకా శబ్దములు నాలుగు
నారదమునకేఁ పేళ్ళని కొందరు)
మేఘాభః - శివేష్టః - శీతపల్లవః-
జంబూటః - నీలజంబూటః-

నేలనేరేడు-నక్కనేరేడు-కాకినేరేడు-
పిన్ననేరేడు - జన్న-

288. అంబు నేరేడుచెట్టు

పోతీ - సీ॥ పృథుజంబీరం - న॥

289. నేరేడుచెట్టు

జంబూః - త్రిసారా - విరజా - సీ॥

290. పెద్ద నేరేడు

సురసా-మహాఫలా-మహాజంబూః-
ఊ, సీ॥

291. రాజజంబువు. అల్లోనేరేడు. (నేరేడులో నొకజాతి)

రాజజంబూః - ఊ॥ సుఫలః - అల్లొనేరేడు - అల్లోనేరేడు -
సురభిచదః - పు॥

292. కిత్తలి చెట్టు (నాగరంగ జాతీయము)

కిత్తలి -

293. తుముకి చెట్టు

తిందుకః-స్ఫూర్జకః-కాలస్కంధః- తుమికి - తుమ్మిక - తుమ్మికి-
శితిసారకః - పు॥

294. నల్లతుమికి

కాకేందుః - కులకః - కాకపీలుకః- నల్లతుమికి-పిన్నతుమికి- చిట్టితుమికి-
కాకతిందుకః - రావణః పు॥ కాకతుమ్మికి-

295. మొక్కపు చెట్టు

గోలీఢః-(పా) గోలీహః-ఝాటలః- మొక్కము-వై॥
ఘంటా-పాటలిః-(పా) పాటలా-స్త్రీ॥
మోక్షః-ముష్కకః-(పా)ముష్కరః-
పు॥

296. తిలకపు చెట్టు

తిలకః - క్షురకః - శ్రీమాన్ - త్॥
స్థిరపుష్పీ - చిత్రపత్రః - పు॥

297. బొట్టుగుచెట్టు

తిలకః - పలలః - శ్రీమాన్ - త్॥ బొట్టుగు - (రూ) బొట్టువు - వై॥
సుగంధః-ముఖమండనః-(కర్ణపూరః-
అల్పపుష్పః-)

298. పక్కెచెట్టు

పిచులః-ఝాబుకః-పు॥ ఝావుకః- పక్కె - ప్రక్కె - ప్రక్క - ప్రక్కి-
పక్కియ - బరివెంక -

299. పేఁకుచెట్టు

శ్రీపర్ణికా - కుముదికా - కుంభీ-సీ॥ కైడర్యః - కట్ఫలః - పు॥ శాకః- పృథుచ్ఛదః - హతమకః -

పేఁకుమ్రాను- (ఆంధ్ర నిఘంటువులలో కుముదికా శబ్దమునకు గుమ్ముడని యర్థము వ్రాసి యున్నది. కాని అమరటీకలలో పేఁకు మ్రానని కలదు)

300. పెద్ద పేఁకుచెట్టు

శాకోటః-కర్కశచ్ఛదః- పాలితః- భూతహాసకః - భూతవృక్షః - గంధమూలఘ్నః - పు॥

301. పాల పేఁకుచెట్టు

క్రకచపత్రః-గృహద్రుమవృక్షః-పు॥

పేఁకు - తేఁకు - పినగుమ్ముడు - పాలపేఁకు - పాలతేఁకు-

302. ఎఱ్ఱలొద్దుగు చెట్టు

క్రముకః - పట్టికాఖ్యః - పట్టీ-న్॥ లాక్షాప్రసాదనః - పు॥

ఎఱ్ఱలొద్దుగు-

303. గంగరావి చెట్టు

తూదః - యూపః - (పా) పూగః- క్రముకః - బ్రహ్మణ్యః - పు॥ బ్రహ్మదారు - న్॥ తూలం - న॥

గంగరావి -

304. కడపచెట్టు

నీపః-ప్రియకః-కదంబః-హలిప్రియః కదంబకః - వృత్తపుష్పః - ప్రావృషేణ్యః - పు॥ హలీమకః - శ్రీమాన్ - త్, పు। పార్వతః - దాని కేసరములు- పార్శ్వరః - కదంబకేసరః - పు॥

కడప-వై॥ కడమ - కడిమి - (రూ) కడ్మికొరవి - కడకు -

305. మొగులు కడిమి

ధారాకదంబః - హారిద్రః - పు॥ నీరుకడిమి - మొగులుకడిమి-
పులకీ - న్॥

306. పెద్ద కడిమిచెట్టు

మహాకదంబకః - నీపః - ధూర్తః-
ధూర్తూరః - దీపనః - పు॥

307. నల్ల జీడిచెట్టు

భల్లాతకః-త్రి॥ బహిర్బీజవృక్షః- పు॥

308. ముంతమామిడి

అగ్రబీజం - న॥

309. జీడిచెట్టు

వీరవృక్షః-అరుష్కరః-అర్శోహితః- జీడి - నల్లజీడి-
రక్షోఘ్నః - పు॥ అగ్నిముఖీ -
భల్లాతకీ - స్త్రీ॥ వృషాంకః -

310. ఎలుక జీడిచెట్టు

చుంచుః-చుంచురః-క్షీరుపత్రః - పు॥

311. కలుజువ్వి

గర్దభాండః-కందరాలః-కపీతనః - కలజువ్వి - పచ్చజువ్వి-
సుపార్శ్వకః - పక్షః - పు॥ నన్దీ-
న్, పు॥ కూటపర్కటీ - స్త్రీ॥

312. చింతచెట్టు

తింతిడీ - (పా) తింత్రిణీ - చించా- చింత-వై॥
ఆమ్లికా - స్త్రీ॥ తింతృడీకః - పు॥
శుక్తిః - నారీ - కటుప్రియా-స్త్రీ॥

313. చింతగున్న

తరండకః - పు॥

314. చింతగుల్ల (బరడుతోనుండు చింతపండు)

చింతగుల్ల -

315. చింత విత్తనము

పిచ్చె - పిచ్చి-

316. వేఁగిచెట్టు

పీతసారకః - సర్జకః - అసనః - (ప) ఆసనః - బంధూకపుష్పః - ప్రియకః - జీవకః-పు॥ పీవరః - రక్తపుష్పః-(ఇవి పచ్చిమద్ది పేర్లని-వై॥)

వేఁగి - వేఁగిస -

317. మద్దిచెట్టు

సాలః-సర్జః-కార్ష్యః-(పా)కార్శ్యః- అశ్వకర్ణకః - సస్యసంవరః - లతాశంకుతరుః - పు॥

మద్ది - (తెలుఁగు కోశములలో సాల శబ్దమును ఏపెచెట్టుకు పేరుగను, మద్దికి అర్జునమనియు పేళ్లుగా వ్రాసి యున్నవి)

318. ఏపెచెట్టు

అశ్వకర్ణః-సాలః-శంకుతరుః- పు॥ ఈతిశమనః - రథద్రుమః -

ఇనుమద్ది - నల్లమద్ది - ఏపెచెట్టు-

319. ఏరుమద్ది

నదీసర్జః-వీరతరుః - ఇంద్రద్రుః- కకుభః - అర్జునః - పు॥ బాణః - ఖరః - సింధుసర్జః-

ఏఱుమద్ది - (ఆంధ్ర కోశములలో అర్జున శబ్దము మద్దికి పేరుగా నున్నది)

320. పాలచెట్టు

రాజాదనం - ఫలాధ్యక్షం - న॥ క్షీరికా - సీ॥

పాల-

321. గారచెట్టు

ఇంగుదీ - స్త్రీ॥ ఇంగుదః - పు॥ తాపసతరుః - పు॥ జీవపుత్రకః - కృసరః-మార్జారః-భీమః-లగణా-

322. భుజపత్రపు చెట్టు

భూర్జః - భూర్జపత్రః - చర్మికః- బుజెపత్తిరి - వై॥
చర్మీ - న్॥ మృదుత్వక్ - చ్॥
స్థిరదళః-బహుపట్టః - పు॥ భుజః-

323. బూరుగుచెట్టు

పిచ్ఛిలా-పూరణీ-మోచా-స్థిరజీవా- బూరుగు-
సీ॥ చిరాయుః-(పా) స్థిరాయుః - స్,
న॥ దురారోహా - సీ॥ శాల్మలిః -
(పా) శల్మలిః - ప్స॥ కాష్ఠిలా -
తూలినీ - తూలఫలా -

324. బూరుగు బంక

పిచ్ఛా - సీ॥ శాల్మలివేష్టః - పు॥

325. కొండ బూరుగ చెట్టు

రోచనః - కూటశాల్మలిః - పు॥ కొండబూరుగు - వారిజెము -

326. బిల్లుడు మ్రాను

సోధ్రకః- బిల్లుడు -

327. కుక్క బూరుగు

కుక్కబూరుగు -

328. కానుగు చెట్టు

చిరిబిల్వః - నక్తమాలః - (పా) కానుగు - క్రోవి -
నక్తమారః - కరజః - కరంజకః-
ధృతపూర్ణకః - పు॥ క్షుద్రరసా -
తిక్తగుంజా-సరఘా-విద్ధపర్కటీ-సీ॥

329. నెమిలియడుగుచెట్టు

ప్రకీర్యః-(పా) ప్రకీరః-పూతికరజః- నెమిలి యడుగు మ్రాను - నెమిలి-
పూతికః - కలిమారకః - (పా) నెమలి - నెమలు - నెమ్మిలి-నెవిలి-
కలికారకః - పు॥ నెమలి యడుగు -

330. గుత్తి నెమిలియడుగు ద్రాను

హేమవల్కః - రిఢాకరంజః -
కుంభబీజకః -

331. నెమిలిజుట్టు చెట్టు

బర్హిచూడం న॥

332. మయూరశిఖి చెట్టు

పత్తూరః - పు॥ బర్హిపర్ణీ - స్త్రీ॥

333. గంట్లకానుగు (ఆరు గంట్లుగల కానుగు)

షడ్గ్రంధః - హస్తివారణః - పు॥ గంట్లకానుగు-

334. తీఁగె కానుగు

మర్కటీ - స్త్రీ॥ కుబేరాక్షీ - స్త్రీ॥
లతాకరంజః - పుః

335. నిప్పువన్నె గుత్తులుగల కానుగు

అంగారవల్లరీ - కాకఘ్ని - స్త్రీ॥

336. ములుమోదుగు చెట్టు

రోహీ-న్॥ రోహితకః-ప్లీహశత్రుః- ములుమోదుగ -
దాడిమపుష్పకః-పు॥ రోహితః-రక్తః-

337. చండ్రచెట్టు

గాయత్రీ - స్త్రీ॥ (ప) గాయత్రీ - న్॥ చండ్ర- కదరము-వై॥ ఉలిమ్రాను-
బాలతనయః-ఖదిరః-దంతధావనః- ఉత్తరేను-
బాలపత్రకః-యూపద్రుః-కుష్ఠహృత్-
ద్, పు॥ బాలపత్రః - తిక్తసారః -
కంటకీ - న్॥

338. దుర్గంధముగల చంద్రచెట్టు

అరిమేదః-విట్ఖదిరః-దీర్ఘకంటకః - తుమ్మ-
అపామారకః - బర్బూరః - పు॥
(ఇవి వెలితుమ్మపేళ్ళని కొంద
రందురు. స.శ.సం.లో తొలి
రెంటికి కంపుతుమ్మ యనియు,
చివరిదానికి తుమ్మయనియు
నర్థములు వ్రాయబడి యున్నవి.
ఆం. భా. లో తొలి శబ్దమునకు
తుమ్మయని, రెండవదానికి తెల్ల
తుమ్మయనియుఁగలదు) క్రిమిశాత్రవః-

339. తుమ్మ

బర్బూరః - తైలభేదీ-న్, పు॥
కాలస్కంధః - తిందుకః-ప్స॥
స్ఫూర్జకః - సితిసారకః-

340. తెల్లతుమ్మ

శల్యకః - కుహరః - సోమవల్కః- వెలితుమ్మ - తెల్లతుమ్మ

341. వెలిచేంద్ర

కదరః - సోమవల్కః - పు॥ వెలిచేంద్ర - ఉంద్రన - ఉంద్ర-
(ఇవి తెల్లతుమ్మపేళ్ళని స శ.సం.) ఉంద్రెన -
మరుంధవః-

342. కస్తురి తుమ్మ

కింకిరాతః - హేమగౌరః - కస్తురితుమ్మ -
షట్పదానందవర్ధనః-పీతామ్లానః-
పీతభద్రకః - పు॥

343. ఆముదపు చెట్టు

వ్యాఘ్రపుచ్ఛః - గంధర్వహస్తకః- ఆముదము -
ఏరండః-ఉరుబూకః-రుచకః-(పా)
రుబుకః - చిత్రకః - చంచుః -
పంచాంగులః-మండః-(ప)అమండః-
ఆమండః - వర్ధమానః -
వ్యడంబకః - వ్యాఘ్రపర్ణకః -
వాతఘ్నః - త్రిపుటీఫలః - పు॥
తరుణః - హస్తపర్ణః - (దువుః-
అంబుకః - ఆలంబకః-)

344. అందలి విశేషము

ఫలపుచ్ఛః - వరండాలుః - పు॥

345. పేరాముదపు చెట్టు

(రక్తైరండః-పు॥) ఉత్తానపత్రకః-

346. పిన్న జెమ్మిచెట్టు

శమీరః - పు॥

347. జెమ్మిచెట్టు

శమీ - సక్తుఫలా - శివా - జయా - జెమ్మి - వై॥ జంబు-
కచరిపుఫలా - దురితదమనీ - సీ॥
పాపనాశనీ -

348. జెమ్మిపండు

సంగరం - న॥

349. మంగచెట్టు

పిండీతకః - మరువకః - శ్వసనః- కరహాటకః - శల్యః - మదనః-పు॥ రసః - ఛర్దనః-

మంగ - మ్రంగ - గాడిదగడపర - గాడిదెగడపర - చాగరాడి - చాగరాడివెలికి - చాగలాడివెలికి- (మంగచెట్టుకు గాడిదగడపర యని శ.రములో నున్నట్లు ల-నా-లో వ్రాసియున్నది కాని అందట్లు లేదు)

350. గాడిదగడపరచెట్టు

వృషగంధికా-ఛగలాండీ-బస్తాంద్రీ- ఛగలాండీ - సీ॥

351. దేవదారు వృక్షము (దేవదారి చెట్టు)

శక్రపాదపః - పారిభద్రకః - పు॥ భద్రదారు-ద్రుకిలిమం - పీతదారు- (పా) పూతిదారు - పూతికాష్ఠం - దారు - న॥ సరలః - ధూపవృక్షః - భూతహారీ - న్, న॥ దేవదారు శబ్దము-ప్న॥ దేవదారు-సురాహ్వయం-

దేవదారి - వై॥

352. కలిగొట్టు చెట్టు

పాటలిః-ప్న॥ పాటలా - అమోఘా- (ప) మోఘా - కాచస్థాలీ - (పా) కాలస్థాలీ - ఫలేరుహా - కృష్ణవృన్తా- కుబేరాక్షీ - వసన్తదూతీ - సీ॥

కలిగొట్టు - కచే - గచ్చే - పాదిరి- పాదిలి -

353. ప్రేంకణపు చెట్టు

శ్యామా - మహిలాహ్వయా - లతా- గోవిందినీ - గుంద్రా - ప్రియంగుః- ఫలినీ-ఫలీ-విష్వక్సేనా- గంధఫలీ- కారంభా - కాయస్థా - పర్ణభేదినీ- సుభగా-సీ॥ ప్రియకః-పు॥ వృన్తా- భావజ్ఞా-సర్షపీ-స్త్ర్యాఖ్యా- వృత్తాంగీ- కన్యా - సుయమా - అవనిః - సీ।

ప్రేంకడము - ప్రేంకణము- ప్రేంకనము - (ఈ 3 వై॥)

354. దుండిగపు చెట్టు

మండూకపర్ణః - పత్రోర్ణః - నటః-
కట్వంగః - డుండుకః - శ్యోనాకః-
శుకనాసః - ఋక్షః - దీర్ఘవృన్తః-
కుటన్నటః-శోణకః- (పా) శోనకః-
భల్లూకః-అరటుః - (పా) అరటుః-
స్యంకుమూరుహః-పు॥భూతపుష్పః-
ఢంకః-
(ఇవి పెద్దమాని వ్రేళ్ళని కొందరు)

దుండిలిము - దుండికము - వై॥
దుండిగము - దుండిలము - వై॥
దుందుకము - దుండుకము -
పెనుమ్రాను-

355. పెద్దమ్రాను

(మహానింబః-) కట్వంగః -
అరలువృక్షః - పు॥

పెద్దమ్రాను - పెనుమ్రాను-

356. కట్యంగ ఫలము

పొలకు - (అప్ర)

357. ఉసిరిక చెట్టు

తిష్యఫలా - సీ॥ ఆమలకీ - త్రి॥
అమృతా-వయస్థా-కాయస్థా-మండా -
ధాత్రీ - వల్యా - పంచశరా- శివా-సీ॥
కర్షఫలా - షడస్రా - తిష్యా- సేవ్యా-
అధ్యండా-ఝటా-దృఢా - సీ॥

ఉసిరిక-

358. ఉసిరిక కాయ

మాకందీ - సీ॥

359. రాచె యుసిరిక

ప్రాచీనామలకం- పానీయామలకం-
రక్తం - బదరామలకం - న॥
వారిబదరా - సీ॥ లవలీ - సీ -
లాలా-లావలీ-ఫలా-సీ॥ శ్యామలకః-

360. అగిసెచెట్టు

వంకసేనః-అగస్త్యద్రుః-మునిద్రుమః- అగిసె - వై॥
శుకనాసః - అనలిః - పు॥

361. ఎఱ్ఱగిసిచెట్టు

రక్తపుష్పీ-లాలనీ-రుద్రపర్ణికా - సీ॥

362. నల్లగిసె

అతసీ-ఉమా-క్షుమా-సురప్రియా-సీ॥
వంగసేనకః-

363. తెల్ల అగిసె చెట్టు

మార్జారః-పు॥ శుకనాసః - అగస్త్యః-

364. తాండ్రచెట్టు

విభీతకః - విభీదకః - త్రి॥ అక్షః- తాండ్ర - తాఁడి - తాఁడె-
తుషః - కర్షఫలః - భూతావాసః-
కలిద్రుమః - పు॥ కలిః - తిష్యః-
బహేటకః-దైత్యః- పాపః- కల్పః-
కాలేయః-తుములాక్షకః-సంవర్తః-

365. కరకచెట్టు

అభయా-అవథ్యా-పథ్యా - వయస్థా-
(పా) కాయస్థా-పూతనా - అమృతా-
హరీతకీ - హైమవతీ - రేచకీ - (పా)
చేతకీ-శ్రేయసీ-శివా-రసాయనఫలా-
శక్రసృష్టా-సుధోద్భవా-సీ॥జీవప్రియా-
నందినీ-సాధికా-ధారణీ-కాలకూణికా-

366. సరళపు చెట్టు

పీతద్రుః-సరళః-పు॥ పూతికాష్ఠం-న॥ అళది - హాళది - తెల్లతెగడ -

367. కొండగోఁగు చెట్టు

ద్రుమోత్పలః-వృక్షోత్పలః-కర్ణికారః- కొండగోఁగు - కొండగోను-
పరివ్యాధః - పు॥

368. కమ్మరేఁగు. గజనిమ్మ

లకుచః - లికుచః - డహుః - పు॥ కమ్మరేఁగు - కమ్మరేను - కమరేను- నక్కరేఁగు-నక్కరేను - నక్కెఱు-

369. గజనిమ్మ

(లకుచః-లికుచః-పు॥) న్యుబ్జః-కర్మఫలః - కర్మరంగః - భవ్యః-శరః- ఈశ్వరః - పు॥ మహీపతిః - నేతా- ఋ॥ పు॥ కర్మ - న్, న॥ (సం॥లో లకుచాది శబ్దత్రయమునకు గజనిమ్మ, కమ్మరేఁగు రెండర్థములు కలవు. తెలుఁగులో వేరు) గజనిమ్మ - డహువు -

370. నిమ్మపండువంటి వన్నెగల కిత్తలి. తియ్యనిమ్మ

శర్కరాంకః - పు॥ శర్కరకః - మధురజంబీరః - పిత్తద్రావీ - న్- మధురజంభలః - కమ్మనిమ్మ - తియ్యనిమ్మ -

371. పనసచెట్టు

పనసః-(పా) పణసః-కంటకిఫలః- కంటకాలః - చంపకోల్వః- మురజఫలః-పు॥ చంపాలుః-పు॥ప్రాక్ఫలః- పయోదః-జఘనేఫలః-కర్కశీ-న్॥ చంపకాలుః - పనస - వై॥ పనఁటి-

372. పనసపండు మీఁది తోలు

గర్భః - పు॥

373. వేరుపనస

శణః-అంఘ్రిపనసః-పు॥ తీక్ష్ణభూజః- వేరుపనస-

374. పంపర పనసచెట్టు

పృథులా-పంపరా-సీ॥ వీర్యజనికా - సీ॥ పలలాతురా - మధుకర్కటీ - పంపర పనస - వై॥

375. పుల్ల పంపర పనసచెట్టు

కుంతీభోజః - పు॥

376. నక్కెఱుచెట్టు

కర్చూరదారః - కచ్చురదారః -
గృహద్రుమః - గూఢవృక్షః-
శ్లేష్మఫలః - ద్విజకుత్సితః -
విషఘ్నః - పు॥ బహువారః-

377. తౌన (పనసపండులోనుండు బద్దలు)

తౌల - తౌన -

378. గన్నేరు చెట్టు

నిచుళః-అంబుజః - ఇజ్జలః- (పా)
హిజ్జలః -
(గన్నేరు పేళ్ళు ముందును చెప్పఁ
బడనున్నవి. కాన యివి బంగారు
గంటల నంబడు పచ్చగన్నేరు
పూలచెట్టు పేళ్ళు)

379. నీటిప్రబ్బలి చెట్టు

నిచులః - రక్తమంజరః - పు॥
(ఇవి నీటిగన్నేరు పేళ్లని కొందరు)

380. కుక్క మేఁడిచెట్టు

కాకోదుంబరికా- ఫల్గుః - మలపూ-
(పా) మలయూః - జఘనేఫలా-సీ॥

కుక్కమేడి-కాకిమేడి - బొమ్మమేడి-
బ్రమ్మమేడి - వెఱ్ఱిమేడి-

381. రుద్రాక్ష చెట్టు

రుద్రాక్షః - మాలాఫలః - పు॥
మహామునిః-

రుదురక్క - వై॥ రుదురాక -
రుదురాచ్చ - వై॥

382. రుద్రాక్షలోని తెగలు

మాభీదః- పు॥ (ఒక్క ముఖము గలది)
వరార్గలః-పు॥ (రెండు ముఖములుగలది)
బ్రహ్మసంజ్ఞః పు॥ (నాల్గుముఖములుగలది)
హరాహ్వయః-పు॥(ఐదుముఖములుగలది)
గుహాఖ్యః- పు॥ (ఆఱు ముఖములుగలది)

383. రుద్ర జడ చెట్టు

రుద్రజటా - సుమందా-ఘనా- స్త్రీ॥ రుద్రజేడ -
జటావల్లి - రౌద్రీ-

384. వేఁపచెట్టు

అరిష్టః-సర్వతోభద్రః-ప్రభద్రకః- వేఁము-
హింగునిర్యాసః-మాలకః-పిచుమందః-
(పా)పిచుమర్దః-నింబః-అర్కపాదపః-
పు॥ పార్వతః - కైదర్యద్వేషీ - న్॥
ఛర్దనః-మాధికః-ఛర్దిఘ్నః-రోమశః-
(నిచుల రక్తమంజర శబ్దములు వేఁప
పేళ్ళని టిప్పణి యందు కలదని
త్రి. శే. టీక)

385. కఱివేఁపాకుచెట్టు

(కృష్ణనింబః-)కాలశాకః-సురభిచ్ఛదః- కఱివేము - కఱివేఁపాకు చెట్టు -
గరహా-న్, పు॥ బలా-కరవిందా- స్త్రీ॥

386 పెద్దవేఁప

మహానింబః - పు॥

387. తురకవేము

(తృణనింబః- పు॥) తురకవేము - తురకవేఁప-

388. ఇరుగుడు చెట్టు

పిచ్ఛిలా-శింశపా- (పా) శింశుపా- ఇరుగుడు-ఇరువుడు-నల్లదిరిసెనము-
సీ॥ అగురు - న॥ అగరుపత్రికా -
సీ॥ తీక్ష్ణధూమా-అవసాదినీ -

389. కంపుగల యిరుగుడు చెట్టు

కపిలా-భస్మగర్భా-సీ॥మండలపత్రికా-
(ఇవి యన్నియు నిరుగుడు చెట్టు
వేళ్ళనని కొందరు)

390. దిరిసెనపు చెట్టు

శిరీషః-కపీతనః - భండీలః- (పా) దిరిసెనము - దిరిసెము - దిరిసె -
భండీరః-భండిరః- మృదుపుష్పః- దిరిసనము - దిరిసన - గిరిసెనము-
శుకతరుః - విషనాశనః - పు॥ గిరిసెము - గరిసె -
భండీ - న్, పు॥

391. దిరిసెనపు పువ్వు

శుకం - న॥

392. తీఁగ దిరిసెనము

తీఁగదిరిసెనము-

393. సంపెంగచెట్టు

చాంపేయః-చంపకః-హేమపుష్పకః- సంపంగి - సంపగి - సంపంగియ -
స్థిరపుష్పః-స్థిరగంధః-పుణ్యగంధః- సంపెఁగ - సంపఁగె - సంపెగి-వై॥
కుసుమాధిరాట్ - జ్॥ వరలబ్ధః- బంగరు - చనుపకము - వై॥
సువనః-సుభగః-హరణః- శీతలః- తుమ్మెదకంటు-
కాంతః-కమనీయః-పచంపచః-పు॥

394. సంపెంగ మొగ్గ

గంధఫలీ - సీ॥

395. మాను సంపెంగ

(దారుచంపకః - పు॥) మానుసంపెంగ - మ్రానిసంపంగి -

396. చందనపు చెట్టు

చందనద్రుమః-పటీరః-రోహిణః-పు॥ గంధపు మ్రాను-

397. పొగడ చెట్టు

కేసరః - వకులః - సింహకేసరః- పొగడ - పొవడ -
శీధుగంధః - స్థిరపుష్పః - పు॥
మద్యలాలసః-ద్రాక్షాఫలః - గుడః-

398. అశోకవృక్షము

వంజులః-అశోకః-కంకేలిః- నటః- అసోగము - వై॥ కంగెలి - వై॥
కాముకః - కాంతాంఘ్రిదోహదః -
సుభగః-పిండపుష్పః-పు॥స్త్రీప్రియః-
కర్ణపూరకః - హేమపుష్పః -

399. ఎఱ్ఱని అశోకవృక్షము

రమః - రక్తాశోకః - పు॥

400. దానిమ్మచెట్టు

కరకః - దాడిమః - పిండపుష్పః - దాడింబ - దాడినిమ్మ - దాడిమ్మ -
ఫలశాడబః-దాడింబః - పర్వరుట్- దానిమ్మ - దాళింబ - దాళిమ్మ -
హ్ - స్వాద్వమ్లః - శుకవల్లభః -
పిండీరః-కుచఫలః-పు॥మధుబీజః -

401. దానిమ్మ విత్తనము

వితలః - పు॥

402. కమలావృక్షము

వైద్యా-సీ॥ రాజపత్నీ-కమలా- సీ॥
కమలాఫలః - పు॥

403. నాగకేసరపు చెట్టు

చాంపేయః - కేసరః - నాగకేసరః-
కాంచనాహ్వాయః - సుపర్ణాఖ్యః -
ఇభాఖ్యః-నాగాఖ్యః-పుష్పరోచనః-
పు॥ కుంభఫలః - అంజిః పు॥

404. దాని చూర్ణము (నాగకేసరపు చూర్ణము)

హరిద్రవః - కరికుసుంభః - పు॥

405. తక్కాలి చెట్టు

జయా - జయస్త్రీ - తర్కారీ-
నాదేయీ - వైజయన్తికా - స్త్రీ॥

తక్కాలి - వై॥ తక్కెడ - (రూ)
తక్కెడ - (రూ) తక్కెల- తక్కెల-
తక్కె-తకకలి - తకడి-పక్కెద-

406. తరట్టిచెట్టు

తరట్టి - తారటీ - స్త్రీ॥ రక్తబీజకా -

407. (కూర) నెల్లి చెట్టు

శ్రీపర్ణం - న॥ అగ్నిమంథః - పు॥
కణికా - గణికారికా- స్త్రీ॥ జయః-
పు॥ గంధపత్రా-స్త్రీ॥ హవిర్మంథః-
అరణిః - పావకః - పు॥ వశా - స్త్రీ॥

నెల్లి - నెల్లికూరచెట్టు-

408. కొండిసెచెట్టు

కుటజః-శక్రః-వత్సకః - పాండు
రద్రుమః - పు॥ గిరిమల్లికా - స్త్రీ॥
కుటచః-

కొడిస - వై॥ కొడిసె - కొడస-
కొండమల్లె -

409. కొడిసెపాల (కొడిసెచెట్టు పండు)

కలింగం-న॥(ప్ర)కలింగా-కాలింగీ-
స్త్రీ॥ ఇంద్రయవం-భద్రయవం-న॥

కొడిసెపాల - కొడిస్రెపాలు -

410. అనాసచెట్టు (ఒకానొక పండ్లచెట్టు)

పులకా - శీతళా - అనాసికా - స్త్రీ॥

అనాస - మొగిలిపనస -

411. పాలకొడిసెచెట్టు

(శ్వేతకుటజః - పు॥)

412. కలివెచెట్టు

కృష్ణపాకఫలః - (రూ) కృష్ణపాకః-
పాకకృష్ణః-ఫలకృష్ణః - కృష్ణఫలః-
కృష్ణఫలపాకః - పాకకృష్ణఫలః -
పాకఫలకృష్ణః-ఫలపాకః-పాకఫలః-
అవిఘ్నః - సుషేణః - కరమర్దకః-
వనాళకః-వరాళకః-కరాంబుజః-పు॥
వళః - చోలః-

కలివె - కలివి -

413. పుల్లకలివెచెట్టు

ఓఁక - ఓఁకలివె-

414. చిన్న కలివెచెట్టు

కరమర్దికా - స్త్రీ॥

415. ఒకానొక చెట్టు

పిండారకః - పిండీకః - పు॥

416. చీఁకటిమ్రాను (సముద్రతీరమునందలి నల్లయాకులుగల చీఁకటి చెట్టు)

కాలస్కంధః-తమాలః-తాపింఛః-పు॥

చీఁకటిమ్రాను - చీఁకటి చెట్టు-

417. వావిలి చెట్టు

సిందుకః-సిందువారః-ఇంద్రసురసః-
పు॥ నిర్గుండీ - ఇంద్రాణికా - స్త్రీ॥

418. దేవతాళ వృక్షము

వేణీ-గరాగరీ - (పా) ఖరాగరీ-స్త్రీ॥
దేవతాలః - (పా) దేవతాడః -
జీమూతః - పు॥ అఖువిషఘ్నీ- స్త్రీ॥
(ఖరా-గరీ- రెండుపదములనికొందఱు)

దావరదంగి - దేవతాడి - ॥ఏరవకడ-
ఎట్టిపగడ-కట్టుతాడి-దంగి - డావర-
డావరదంగి-

419. గురుగుచెట్టు

శ్రీహస్తినీ - భూరుండీ - స్త్రీ॥

గురువు- గురుచే - గురుగుపల్లిక-

420. మల్లెచెట్టు

తృణశూల్యం- (పా) తృణశూన్యం- మల్లె - వై॥ మల్లియ-
న॥ (ప) తృణశూల్యా-తృణశూన్యా-
మల్లికా-భూపదీ-శీతభీరుః-మదయన్తీ-
ప్రమోదనీ-భద్రవల్లీ-రాసభవన్దినీ-సీ॥
ప్రియా-మోదినీ-మానవీ-మనోజ్ఞాలా-
ముక్తబన్ధనా-గవాక్షీ-సీ॥వనచంద్రికా-
విచకిలః - పు॥

421. చిన్నమల్లె

గోధామాతీ - సేవనీ - సీ॥

422. పెద్దమల్లె

సురూపా - సీ॥ తృణం - వేశ్యం- న॥

423. ఒకతెగ మల్లెచెట్టు

దేవమాలీ - వరారోహా - సీ॥

424. దొంతరమల్లె

విభావనీ - సుగన్ధా-గ్రైష్మికా -
అతానా - మల్లికా - సప్తలా - సీ॥

425. అడవిమల్లె

ఆస్ఫోటా (పా) ఆస్ఫోతా-సుభగా-
సీ॥ మోదయన్తీ - సీ॥

426. బొంతుమల్లె (బొడ్డుమల్లె)

(మహామల్లీ-) సుకుమా-కుమారికా- బొండుమల్లె - గుండుమల్లె-
వృత్తమల్లికా-మల్లికామోదినీ-సీ॥
చంద్రభా-సీ॥

427. నిత్యమల్లి

(నిత్యమల్లీ - సీ॥) నిత్తెమల్లి - వై॥ నిచ్చెమల్లె -

428. నాగమల్లి

(నాగమల్లీ - అష్టపత్రికా - సీ॥) నాగమల్లె - నాగమల్లె -

429. తీఁగమల్లె

తీఁగమల్లియ-తీఁగమల్లె-తీఁగమల్లియ-

430. అందలి నల్ల జాతి

వలాహకః - పు॥

431. త్రిపురమల్లికయను నొక మల్లె

శ్లేష్మఘ్నా - త్రిపురమల్లికా - స్త్రీ॥

432. ఎఱ్ఱమల్లె

ముచుండా - స్త్రీ॥

433. సందెమల్లె

(రుద్రాక్షీ - స్త్రీ॥) సందెమల్లియ -

434. సూదిమల్లె

సూదిమల్లె -

435. మల్లెచెట్టు యాకు

అశ్మంతకం - న॥

436. మల్లెపువ్వు

మకురః - పు॥

437. నల్ల వావిలి చెట్టు

శేషాలికా-సువహా-నిర్గుండీ-నీలికా-స్త్రీ॥

438. తెల్ల పువ్వులుగల వావిలెచెట్టు

శ్వేతసురసా-భూతవేశీ-స్త్రీ॥ బందెడ - తెల్లవావిలి-

439. అడవిమొల్ల

మాగధీ-గణికా-యూథికా-అంబష్ఠా-
ప్రహసన్తీ-ని యూథనీ-స్త్రీ॥కాకమాలీ-

440. పచ్చపువ్వుల మొల్ల

హేమపుష్పికా - స్త్రీ॥ వాసన్తీ- పసుపుమొల్ల-

441. గురిగింజ (సాధారణముగా గురిగింజ చెట్టు)

(గుంజా - సీ॥)

గురిజ - గురిగింజ - గురుగింజ - గురువెంద-

442. పువ్వుల గురివెంద

అతిముక్తః- పు॥ ద్రకః - వాసన్తీ- మాధవీలతా - గుంజా - పాఠహికా- కాముకకాంతా-సీ॥ కాముకః - పు॥

పూల గురిగింజ - పూల గురివెంద - పూల గురువెంద-

443. బండి గురివెంద

(కాంభోజీ - సీ॥)

బండిగురివెంద - బండిగురువెంద - బండిగురిగింజ - బండిగురుగింజ-

444. తెల్ల గురివెంద

మధుస్రవా - సీ॥

445. నల్ల గురివెంద

అధ్యండా - కాలగుంజా - సీ॥

446. గురివెంద తీఁగ. పూసల గురివెంద

కాకచించీ-(పా)కాకచించా-కాకణంతికా- కాకపీలీ-సీ॥ తులాబీజం-న॥ కృష్ణలా- కృష్ణఫలా-గుంజా- తామ్రా-శాంర్గష్ఠా- రక్తికా-వరా-చూడామణిః- కాలవృంతీ- కపిద్రోదా-కాలవృన్తీ - సీ॥ కాకపీథః- కాకపీలుః - పు॥ చించీ - పాఠహికా- (పూసలగురివెంద పేళ్లు)

గురిజ - గురువెంద - గురివెంద- పూసలగురివెంద-పూసగురిగింజ - పూసగురివెంద -

447. గురిగింజ

శివపాకీ - సీ॥

448. జాజి

సుమనాః - స్॥ మాలతీ - జాతిః- రాత్రిపుష్పీ-సీ॥ రేవతీ-మనోజ్ఞా-

జాజి - జాది - వై॥

449. విరజాజి

సప్తలా-నవమాలికా - నవమల్లికా- గ్రైష్మీ-సుభగా - కరుణమల్లీ - స్త్రీ॥ సుకుమారీ-స్త్రీ॥ దేవలతా- సుగన్ధా- సీలా -

విరవాది - విరివాది - విరవాజి - విరజాజి - విరజాజి-

450. సన్నజాజుల మొగ్గ

సౌమనస్యాయనీ - స్త్రీ॥

451. మొల్ల

మాఘ్యం-కుందం- న॥ వోరటః- సదాప్రసూనః-పు॥ శుక్లపుష్పః-పు॥

452. మొల్లపువ్వు

తపస్యం - న॥

453. మంకెన

రక్తకః-బంధుజీవకః-బంధూకః-పు॥

454. గొజ్జంగి

(కుబ్జికా - స్త్రీ॥)

గొజ్జంగి - గొజ్జెంగ - వై॥ గొజంగి- గొజ్జంగ - గొజ్జెంగ -

455. చేమంతి

సేవంతీ - శతపత్రికా - సుమనాః- న్॥ స్త్రీ॥ సౌమ్యగంధా-

చేమంతి - సేమంతి - వై॥

456. బంతిచెట్టు (చేమంతిలోని భేదములు)

(బృహత్సేవంతీ - స్త్రీ॥)

తురకచేమంతి చెట్టు - బంతిచెట్టు- ఊకబంతిచెట్టు-

457. పిన్నగోరంట

సహా-కుమారీ- తరణిః-స్త్రీ॥ కన్యా-

458. పెద్దగోరంట

అమ్లానః - పు॥ మహాసహా - స్త్రీ॥

459. తెల్లగోరంట

శుక్లపుష్పః - కురవకః - ధూర్తః -
నాగరః - పు॥

460. ఎఱ్ఱపువ్వుల గోరంట

కురవకః - రామాలింగనకామః-పు॥
బలీ - న్, పు॥

ఎఱ్ఱగోరంట - కొమ్మి - క్రొమ్మి-
కొరవి - వై॥ క్రోవి

461. పచ్చపువ్వుల గోరంట

కురంటకః - పు॥ పీతామ్లానః -

మైద - (రూ) మయిద - గోరంట-
పచ్చగోరంట - పచ్చచేమంతి -

462. నల్లపువ్వుల గోరింట

నీలీ - ఝింటీ - దాసీ - సహా - సీ॥
బాణా-ప్స॥ ఆర్తగళః-పు॥కురండః-

463. గోరంట చెట్టు

కైదర్యః-విషపుష్పకః - పు॥కాకర్దః-
చర్దనః-చీనః - గరలః - కంటకీ-న్॥

464. ముల్లుగోరంట

సైరేయకః - పు॥ ఝింటీ - సీ॥

465. ఎఱ్ఱపువ్వుల ముల్లుగోరంట

కురవకః - పు॥

466. పచ్చపువ్వుల ముల్లుగోరంట

కురంటకః - పు॥ సహచరీ - సీ॥

467. దాసనపు చెట్టు

ఉడుపుష్పం - (పా) ఓడ్రపుష్పం-
న॥ జపా - సీ॥ రక్తపిండః - పు॥
రుద్రపుష్పః - పద్మః - న॥

దాసనంబు -

468. నువ్వ పువ్వులు

వజ్రపుష్పం - న॥

469. తరుణీ పుష్పము

రామతరుణీ - సీ॥ తరుణీపుష్పం- న॥

470. గన్నేరు

ప్రతిహాసః-శతప్రాసః-చండాతః- హయమారకః - కరవీరః - పు॥ గన్నేరు - గన్నెరు - గన్నెర -

అశ్వరిపుః-అశ్వమారకః-శితికుంభః-

(కొందఱు మొదటి రెండు శబ్దములు తెల్లగన్నేరునకును తక్కిన మూఁడు నెఱ్ఱగన్నేరునకుఁ బేళ్కందురు)

471. తెల్ల గన్నేరు

ప్రచండం - న॥

472. వాడగన్నేరు (పచ్చ పువ్వులుగల గన్నేరు)

సుగన్ధికుసుమః - పు॥ పచ్చగన్నేరు - వాడగన్నేరు-

473. ఎఱ్ఱ గన్నేరు

రక్తప్రసవా-సీ॥ క్రూరః-మరాలః-

భుజః - ఉగ్రవిషః - పు॥

474. కస్తురిపట్టె చెట్టు

కస్తురిపట్టియ - (రూ) కస్తురిపట్టె-

475. వెఱుతురు చెట్టు

కరీరః - క్రకరః - గ్రంథిలః - వేల్లంతరః - పు॥ వెఱుతుఱు - వెలుతురు -

476. ఉమ్మెత్త చెట్టు

ఉన్మత్తః-కితవః-ధూర్తః-ధత్తూరః-
కాంచనాహ్వయః-మాతులః-మదనః-
బృహత్పాటలిః - ఘూంటికః - శఠః-
కాహలాపుష్పః - పు॥ ధుత్తూరః-
ధుస్తూరః - ధుర్దూరః - ధవః -

ఉమ్మెత్త - ఉమ్మెత్త - వై॥

477. ఉమ్మెత్త పండు

మాతులపుత్రకః - పు॥

478. పైడియుమ్మెత్త

(కాంచనః - ॥)

479. ఉమ్మెత్తలో నొక రకము

త్రిపురః - మదమత్తకః - పు॥

480. అందలి మఱియొక రకము

ప్రేతాలయః - తిత్తికః - శాఖోటః -
గండమాలహా - న్, పు॥

481. పన్నీరుచెట్టు

పన్నీరతరుః - పు॥

గాజంగి-పన్నీరుచెట్టు-గులాబిచెట్టు-
(అన్య) రోజాచెట్టు-(అన్య)

482. మాదీఫలపు చెట్టు

ఫలపూరః - బీజపూరః - రుచకః-
మాతులుంగకః - ఛోలంగః - పు॥

మాదిఫలము - మాదీఫలము-

483. మరులుమ్మెత (మెట్టినతోఁడనే మరులుగొల్పు ఓషధి)

భూతకేశః - భూతవేశః - పు॥
(మదనః-)

మరులుజెడ - మరులుఁదీఁగ-
మరులుమాతంగి - మర్లమాతంగి-
మరులుమ్మెత -

484. మరువము

సమీరణః-మరువకః-ప్రస్థపుష్పః-
ఫణిర్జకః-(పా)ఫణిజ్జకః-జంబీరః-
గంధపత్రః - పు॥ యూపక్షోభః-

485. మృదు మరువకము

మంజీరకః-మృదుమరువకః - పు॥
మయూరకః - సౌవాసః-

486. మరువముయొక్క పువ్వు

వరోటమ్ - మరువకపుష్పం - న॥

487. దవనము

దమనః - పుష్పచామరః - పు॥
దేవశేఖరః - బ్రహ్మజటా - స్త్రీ॥
దాన్తం-కాన్తం- న॥ మునిః - పు॥

488. నల్ల గగ్గెర

పర్ణాసః-కఠింజరః-కుఠేరకః - పు॥ నల్లగగ్గెర - గగ్గెర -
మాలోర్జవః-

489. తెల్ల గగ్గెర

అర్జకః - పు॥ తీక్ష్ణః - తీక్ష్ణగన్ధః -
పు॥ మంజరీ - స్త్రీ॥

490. చిత్రమూలము

పాఠీ-న్॥ చిత్రకః-వహ్నిసంజ్ఞకః-
దహనః - పు॥

491. జిల్లేడుచెట్టు

అర్కాహ్వః - వసుకః - ఆస్ఫోటః జిల్లేడు - జిల్లెడు -
(పా)ఆస్ఫోతః-గణరూపః-వికీరణః-
మందారః - అర్కపర్ణః - పు॥

492. తెల్ల జిల్లేడు చెట్టు

అలర్కః - ప్రతాపసః - పు॥ తెల్లజిల్లెడు - తెల్లజిల్లేడు-

493. వెఱ్ఱి జిల్లేడుచెట్టు

(రాజార్కః - పు॥)

494. బకపుష్పము

శివమల్లీ - స్త్రీ॥ పాశుపతః- ఏకాష్ఠీలః-
బకః- (పా) బుకః - వసుః - పు॥
శివప్రియః-వసుభట్టః - బకపుష్పః -
స్థూలపుష్పః - కాకశీర్షః-

495. బదనిక

వందా - వృక్షాదనీ - వృక్షరుహా- బదనిక - బవణిక - వదనిక -
జీవంతికా - స్త్రీ॥ కామవృక్షః - పు॥
వందాకః - వృక్షకః - వందారః-పు॥
సేవ్యా - స్త్రీ॥

496. పాలచెట్టునందుఁ బుట్టిన బదనిక

సేవ్యా - స్త్రీ॥

497. తిప్పతీఁగ

వత్సాదనీ - ఛిన్నరుహా - గుడూచీ- తిప్పతీఁగె - తిప్పతీఁగ - తీఁగె -
తంత్రికా - అమృతా - జీవన్తికా- సోమిద-
సోమవల్లీ - విశల్యా - విషఘ్నీ -
అమృతవల్లికా - మధుపర్ణీ - స్త్రీ॥
కుండలీ - ధీరా - ఛన్నా - ధరా-
చక్రలక్షణా - ఖరుహా - దేవీ -

498. చాఁగచెట్టు

మూర్వా-దేవీ-మధురసా-మోరటా-తేజనీ - స్రవా - (పా) స్రువా-మధూలికా-మధుశ్రేణీ-(పా)ధనుః-శ్రేణీ - గోకర్ణీ - పీలుపర్ణీ - సీ॥ తిక్తవల్కా - తిక్తవల్లీ-పీలునీ - ప్రియాలా - సీ॥ చారకః - పు॥

చాఁగ - వై॥ చాఱ - జీడిమామిడి-మొక్కమామిడి -

499. అగరుసొంటి

పాఠా-అంబష్ఠా-విద్ధకర్ణీ-స్థాపనీ-శ్రేయ్యా - రసా - ఏకాష్ఠీలా - పాపచేలీ-ప్రాచీనా-వనతిక్తకా-సీ॥

అగలుసొంటి - వై॥ పాట - వై॥

500. విసబొద్ది

పాఠా - సీ॥

విసబొద్ది - విసబొంది - చిరుబొద్ది-ద్వ॥ పాపాట - వై॥

501. కటుక రోహిణి (అశోకరోహిణి)

కటుః-కటుంభరా-(పా)కటంభరా-అశోకా - రోహిణీ - కటురోహిణీ-మత్స్యపిత్తా - కృష్ణభేదీ-చక్రాంగీ-శకులాదనీ - మహౌషధ-మహావిషఘ్నీ-సీ॥

502. దురదగొండి చెట్టు

ఆత్మగుప్తా - అజహా - అవ్యండా-కండూరా - ప్రావృషాయణీ - ఋష్యప్రోక్తా - శూకశింబిః - కపికచ్ఛూః - మర్కటీ - సీ॥

దూలగొండి-దూలకొండి-దూలకోవెల-దురదగొండి - దురదగోవెల - తీఁటకోవెల - పిన్నదూలకోవెల -

503. ఎలుకచెవి చెట్టు

చిత్రా - ఉపచిత్రా - న్యగ్రోధీ- ద్రవంతీ-శంబరీ - (పా) సంబరీ- వృషా-ప్రత్యక్శ్రేణీ-సుతశ్రేణీ- రండా - మూషికపర్ణీ - స్త్రీ॥

ఎలుకచెవి - ఎలుకజీడి - ఎలుకచెవి పల్లిక -

504. ఉత్తరేణి

అపామార్గః-శైఖరికః-ధామార్గవః- మయూరకః-పు॥ ప్రత్యక్పర్ణీ-(పా) ప్రత్యక్పుష్పీ - కీశవల్లీ - (పా) కీశపర్ణీ-కిణిహీ-ఖరమంజరీ - స్త్రీ॥ లింగవర్ధనీ -

ఉత్తరేను -

505. ఎఱ్ఱ ఉత్తరేణి

రక్తభిత్ - ద్, పు॥ కపిప్పలీ - స్త్రీ॥ దుగ్ధనికః - క్షుద్రాపామార్గః - పు॥ మాఘట్టః-

506. బారంగి (చిఱుతేకు)

హంజికా-(పా)భంజికా-బ్రాహ్మణీ- పద్మా - భార్గీ - బ్రాహ్మణయష్టికా- అంగారవల్లీ - స్త్రీ॥ బాలేయశాకః- బర్బరః-వర్ధకః-పు॥ బ్రహ్మదండీ- భాంజీ - నిష్ఠా - విషఘ్నీ - స్త్రీ॥

బారంగి-గంటుబారంగి - చిఱుతేకు- ఎఱుపంటి - పంజె - పంజియ-

507. మంజిష్ఠ

మంజిష్ఠా-వికసా-జింగీ-సమంగా- కాలమేషికా-మండూకపర్ణీ-భండీరీ- భండీ-యోజనవల్లీ-స్త్రీ॥అంజనవల్లికా- చిత్రాంగీ-

మంజిటి - వై॥

508. తీఁటకసింద

యాసః - యవాసః - దుఃస్పర్శః- ధన్వయాసః-కునాశకః-పు॥రోదనీ- కచ్ఛురా-అనంతా - సముద్రాంతా- దురాంభా-సీ॥ తామ్రమూలా-

తీఁటకసింద - తీఁటకసివింద - తీఁట కసివెంద-తీఁటకోవెల-రేగడిదూల-

509. కోలపొన్న

పృశ్నిపర్ణీ-పృథక్పర్ణీ - చిత్రపర్ణీ- అంఘ్రిపర్ణీ - సీ॥ క్రోష్టుమేఖలా- క్రోష్టుపుచ్ఛికా-

కోలపొన్న - నక్కతోఁక పొన్న- నేలపొన్న - పొర్లుగాడి - రోకటిబండ -

510. చేందనపు చెట్టు (ఇది చందన తరువుకాదు. ఇంటి కంబముల కుపయోగించెడు ఒక దినుసు మ్రాను)

చేందనము -

511. ప్రొద్దుతిరుగుడు చెట్టు

సూర్యానువర్తినీ - సీ॥

ప్రొద్దుతిరుగుడుచెట్టు - తీఁగమెఱుగు-

512. నాగలింగ చెట్టు

నాగలింగచెట్టు-(మి)

513. నక్కతోఁక కసవు

క్రోష్టువిన్నా-సింహపుచ్ఛీ-కలశీ-(పా) కలశిః-ధావనీ-(పా)ధావనిః-గుహా-సీ॥

నక్కతోఁక పొన్న- నక్కతోఁక కసవు-

514. వాఁకుడు

నిదిగ్ధికా-స్పృశీ-వ్యాఘ్రీ-బృహతీ - కంటకారికా-ప్రచోదనీ-కులీ-క్షుద్రా- దుఃస్పర్శా-రాష్ట్రికా - సీ॥ సింహీ- కంటకాలీ - సీ॥

వాఁకుడు - వ్రాఁకుడు - నేలములక- నేలములగ-నేలములుక-పిన్నములుక- రాములుక-

515. నీలిచెట్టు

నీలీ-నీలినీ-కాలా-క్లీతకికా-గ్రామీణా- నీలి - ఆవిరి -
మధుపర్ణికా-రంజనీ-శ్రీఫలీ-తుత్థా-
ద్రోణీ - డోలా - (పా) దోలా-సీ॥
క్లీతకీ - నీలకేశీ - కారవాహీ- సీ॥
మహారసా-

516. కారుగచ్చచెట్టు

అవల్గుజః-పు॥ సోమరాజీ-సువల్లిః- కారుగచ్చ-బావంజి-
సోమవల్లికా-కాలమేషీ- కృష్ణఫలా-
వాగుజీ-(పా) వాకూచీ-పూతిఫలీ-
సీ॥ వసువల్లికా-

517. లత్తిక (బలుపు చేప్పుడునుగల ఒక దినుసు గచ్చకాయ)

లత్తిక-

518. సూర్యమణి పుష్పవృక్షము

వరాహకాలీ - సీ॥ సూర్యావర్తః - పు॥

519. పిప్పలి

కృష్ణా-ఉపకుల్యా-వైదేహీ-మాగధీ-
చపలా - కణా - ఊషణా - పిప్పలీ-
శౌండీ-కోలా-సీ॥ బలా-సీ॥ వృషలం-
న॥ శ్యామా-గ్రంథినీ-తీక్ష్ణతండులా -
కాలీ-అంబష్ఠా-జాలినీ - తండులా -
తన్వీ-కాలీ-అంబష్ఠా-మనోహరీ- సీ॥

520. గజపిప్పలి

కరిపిప్పలీ - కపివల్లీ - కోలవల్లీ -
శ్రేయసీ-సీ॥ వసిరః-పు॥ గండీరీ-
హస్తిపిప్పలీ-కాండీ-సీ॥ కాండీరః-
గృహకాండః - శిరః - అ, పు॥

521. జలపిప్పలి

పిత్తలా - తోయపిప్పలీ - స్త్రీ॥

522. పిప్పలిదుంప

సిరః - పు॥

523. పిప్పళ్ళమోడి (పిప్పలియొక్క లావుతీఁగె)

పిప్పళ్ళమోడి -

524. చవ్యము

చవ్యం-న॥ చవికా-స్త్రీ॥ (పా)చవికం-

525. పల్లేరు

పలంకషా-ఇక్షుగంధా-శ్వదంష్ట్రా-స్త్రీ॥ పల్లేరు - పల్లెరు -
స్వాదుకంటకః - గోకంటకః -
గోక్షురకః - వనశృంగాటః - పు॥
స్థలశృంగాటః -

526. ఏనుగ పల్లేరు

ఏనుగుపల్లేరు - ఏనుగ పల్లెరు -

527. అతివస

విశ్వా-వసా-అతివిషా-ప్రతివిషా - అతివస - వై॥
ఉపవిషా-(పా) అపవిషా-అరుణా-
శృంగీ-స్త్రీ॥ మహౌషధం-న॥

528. చిఱుపాలచెట్టు

క్షీరావీ - దుగ్ధికా - స్త్రీ॥ చిఱుపాల - పిన్నపాల - మనుపాల-
తీఁగపాల - తీఁగెపాల - పాలకూర -

529. కోలపాల చెట్టు

మోహినీ-వయస్యా-చిత్రపత్రికా-
అర్కపుష్పికా - స్త్రీ॥

530. పిల్లపీచెరగడ్డ. చెల్లగడ్డ

శశమూలీ-బహుసుతా-అభీరుః-(ప) పిల్లపీఁచెర - పిల్లిపీఁచెర - పీఁచెర-
భీరుః-ఇందీవరీ-వరీ-ఋశ్యప్రోక్తా॥
(పా) ఋష్యప్రోక్తా - అభీరుపత్రీ -
నారాయణీ-శతావరీ-అహేరుః- (పా)
అహేరుః-సీ॥ కేశికా-పీవరీ-భీరుపర్ణీ-

531. మ్రాని పసుపు

పీతద్రుః-హరిద్రుః-కాలేయకః-పు॥ మ్రానిపసుపు - పసపు - పసుపు-
దార్వీ - దారుహరిద్రా - హరిద్రా-
పచంపచా - పర్జనీ - కటంకటేరి-
అంకపీలీ-కామవతీ-సీ॥ మేహఘ్నీ-
పీతదారుః-పర్జనీ - సీ॥ కర్కటినీ-
పర్పరా - పర్పటీ - వరా - (ఇవి
కొమ్ముపసుపుపేళ్ళని- వై॥ టీ॥)

532. వస

వచా - ఉగ్రగంధా - షడ్గ్రంథా - వస - వజ - వై॥
గోలోమీ-శతపర్వికా - కాంగా - సీ॥
ఉగ్రా - తీక్ష్ణా - జయా - జటిలా-
మంగల్యా-

533. తెల్లవస

హైమవతీ - సీ॥ జలలంబికా - సీ॥

534. నల్లవస

కాశ్మీరీ-ఘుణాభీష్టా- దేవదుందుభిః-
సీ॥ (వై॥లో మూలమునం దీపదము
లకు నల్లవసయని యర్థము నిచ్చి
యుండగా టీకలో పచ్చవసయని
వ్రాసియున్నారు)

535. అడ్డసరపు చెట్టు

వైద్యమాతా-ఋ॥ సింహీ- వాశికా- అడ్డసరము - వై॥
(పా) వాసికా - సీ॥ వృషః -
అటరూషః - (పా) ఆటరుషః-
సింహాస్యః-వాశకః-(పా)వాసకః-
వాజిదంతకః-పు॥ వాశా-సీ॥

536. చంద్రక్రాంతము

(చంద్రక్రాంతా - సీ॥) చంద్రక్రాంతము - వై॥

537. విష్ణుక్రాంతము

ఆస్ఫోతా-(పా)ఆస్ఫోటా-గిరికర్ణీ- గింటెన - దింటెన
విష్ణుక్రాంతా - అపరాజితా - సీ॥
సుముఖీ-గవసీ- మహారసా - సీ॥
(శ్వఖురీ) శీతలా-

538. తెల్ల విష్ణుక్రాంత

సూర్యా-గవాదినీ-సీ॥శ్వేతురా-చారిణీ-

539. ఎఱ్ఱ విష్ణుక్రాంత

విష్ణుక్రాన్తా - స్యన్దా - సీ॥

540. నల్లని విష్ణుక్రాంత

నర్మఛదా-నగ్నచ్ఛదా-అహివిషహా-
న్-సీ॥ నిష్ఠాన్తా-భసఘ్ని-మహాశ్వేతా-
నీలపుష్పా-సుముఖీ - స్థూలపుష్పికా-

541. గరుడవర్ధనము

గరుడవర్ధనము - వై॥

542. గసగసా చెట్టు

ఖస్ఖసః - పు॥ గసగసా - వై॥

543. గొలిమిడి చెట్టు

ఇక్షుగంధా-స్త్రీ॥కాండేక్షుః-కోకిలాక్షః-ఇక్షురః - క్షురః - పు॥

గొబ్బి - గొలిమిడి - గొల్మిడి-నీరుగొబ్బి - ములుగొలిమిడి - మొగ బీరచెట్టు-(ఆం-భా-లో ములుగొలిమిడి కోకిలాక్షమని వేరుగా చెప్పబడియున్నది)

544. సదాపచెట్టు (పిన్నసదాప)

శాలేయః-పు॥శీతశివా-స్త్రీ॥(ప్రా)శీతశివః-ఛత్రా-మధురికా-మిసిః-మిశ్రేయా-స్త్రీ॥

సదాప-

545. సదాముస్తె

సదాముస్తె-

546. జెముడు

సింహుండః-వజ్రద్రుః-పు॥స్నుక్-హ్॥ స్నుహీ - సమంతదుగ్ధా - బహుదుగ్ధికా-గుడా-స్త్రీ॥ సిద్ధుండః-సింధుః-పు॥ వజ్రా - నందా - వజ్ర కంటకః - నాగరీ - అసిపత్రికా-స్త్రీ॥

చెముడు - జెముడు - జముడు -

547. జెముడులోని భేదములు

1 కాండస్నుహీ - 2 పత్రస్నుహీ - 3 క్షీరస్నుహీ - 4 కంటకస్నుహీ-స్త్రీ॥

1 పుల్లజెముడు - కాండజెముడు - 2 ఆకుజెముడు - 3 బొంతజెముడు- 4 నాగజెముడు-

548. బొమ్మజెముడు

వజ్రకః-పత్రీ-న్.పు॥గండరీ-స్త్రీ-స్త్రీ॥

549. వాయువిళంగము

వేల్లం-న॥అమోఘా-చిత్రతండులా-స్త్రీ॥ తండులః-క్రిమిఘ్నః-పు॥విడంగం-న॥

550. చిట్టాముదపు చెట్టు

బలా-సీ॥వాట్యాలకః-పు॥ సహదేవీ- ముత్తవ - ముత్తవపులగము -
శీతవారా-సీ॥ ఈతికా-వాట్యపుష్పి - చిట్టాముదపుఁజెట్టు -
వాట్యా-సమ్మాసా-అన్నసంజ్ఞికా-సహా-

551. నూనెముంతచెట్టు

(గుచ్ఛబలా - సీ॥) నూనెముంత -

552. పెద్ద ముత్తవ పులగము

అతిబలా - సుఖకర్ణికా - పేరాముట్టి చెట్టు - పెద్దముత్తవ **పులగము** -

553. నాగదంతి చెట్టు

వారాహీ-నాగదంతీ-నాగస్ఫోటా-సీ॥

554. క్షీరకాకోలి చెట్టు

పయస్వినీ - క్షీరకాకోలీ -

555. జిబిలిక

(నాగబలా - నిశాంకుశా - సీ॥) జిబిలిక-(రూ) జీబిలిక-మించిలి -

556. తడచెట్టు

(ధన్వ) తడ-

557. గూబతడ (దీని భేదము)

(మహాబలా - సీ॥) గూబతడ - నలితడ -

558. ఈశ్వరి

ఈశ్వరీ-నాగదమనీ-నాగపత్రా-సీ॥
సుగంధికా-

559. సురుగుడు

రామ్యకా - జాతధాతకీ - స్త్రీ॥ సురుగుడు -

560. గిలకచెట్టు

ఘంటారవా - శణపుష్పికా - స్త్రీ॥ గిలకచెట్టు - గిలిగిచ్చచెట్టు - గిలిగింతచెట్టు - గిలగిలచెట్టు - గిలిగిచ్చచెట్టు - గిలుగిచ్చచెట్టు - గిలిగిట్ట -

561. పద్మకాష్ఠమను నొక ఓషధి

కేదారజః - పు॥ పద్మకాష్ఠం - న॥
ప్రియాళుః - ప్రియాళా-

562. ద్రాక్ష

మృద్వీకా-గోస్తనీ-ద్రాక్షా-స్వాద్వీ- దాక - ద్రాక - వై॥ అంగూరు-
మధురసా-కరమర్దికా-స్త్రీ॥పీయూషం-
యక్ష్మఘ్నీ-చారుఫలా-తాపసప్రియా-

563. ద్రాక్షచెట్టు పట్ట

కారపుఁజెక్క -

564. కపిలద్రాక్ష

సుఫలా-కపిలద్రాక్షా-స్త్రీ॥ దీర్ఘఫలా-
పథికా - ఫలోత్తమా-

565. లఘుద్రాక్ష

ఫలోత్తమా-లఘుద్రాక్షా-స్త్రీ॥కపిలా- కిసుమీను-

566. ద్రాక్షపండ్ల రసము

అమృతమ్ - న॥ ద్రాక్షారసః - పు॥

567. తెల్లతెగడ

సర్వానుభూతిః-సరలా - త్రిపుటా- తెగడ - వై॥
త్రివృతా-త్రివృత్-త్రిభండీ-రేచనీ-
(పా) రోచనీ - స్త్రీ॥ మాయా -
కుటరణా - మహతీ - శ్యామా -

568. నల్ల తెగడ

శ్యామా-పాలిందీ-సుషేణికా-కాలా-
మసూరవిదలా-అర్ధచంద్రా-కాలమే
షికా-స్త్రీ॥ కాలింగికా - స్త్రీ॥ చిత్రా-

569. నేపాళపు చెట్టు

(శిఖరికా-నేపాళికా-స్త్రీ॥) జయపాలః- నేపాళము - వై॥
బీజరేచనః - పు॥

570. పెద్ద నేపాళపు చెట్టు

అరణ్యకైరండః - పు॥

571. అతిమధురము

మధుకం - యష్టిమధుకం - న॥
మధుయష్టికా - స్త్రీ॥ క్లీతకం- న॥

572. తెల్ల నేలగుమ్మడు

విదారీ-క్షీరశుక్లా-ఇక్షుగన్ధా-క్రోష్ట్రీ-స్త్రీ॥ నేలగుమ్మడు-

573. నల్ల నేలగుమ్మడు

క్షీరవిదారీ-మహాశ్వేతా-ఋక్షగంధికా- నల్ల నేలగుమ్మడు - పాఁగుమ్మడు-
స్త్రీ॥ పలాశికా-

574. నీరుపిప్పలి

లాంగలీ - శారదీ - తోయపిప్పలీ- నీరుపిప్పలి - బొక్కెన-
శకులాదనీ-స్త్రీ॥ పిత్తలా-చిత్రపత్రీ-స్త్రీ-

575. ఓమము

ఖరాశ్వా-కారవీ-స్త్రీ॥దీప్యః-మయూరః- ఓమము-
లోచమస్తకః-పు॥ ఉగ్రా-స్త్రీ॥ దీప్యకా-

576. కురాసాని యోమము

యవానికా - స్త్రీ॥ కురాసాని -
(ఈ పేళ్ళను ముందు చెప్పెదము)

577. సుగంధిపాల

గోపీ-శ్యామా-శారిబా-చందనా-(పా) సుగంధిపాల - దూడపాల-
అనంతా-ఉత్పలశారిబా-సీ॥ భద్రా - గూడపాల - మామెన -

578. తెల్ల సుగంధి పాలచెట్టు

సుగంధా - కాష్ఠశారిబా - సీ॥
వృశ్చికౌషధం-న॥ వృశ్చికౌషధం-

579. మామెన

(ఉత్పలశారిబా-సీ॥) మామెన-

580. మాదెన

(స్థూలపుష్పకః-సీ॥) మాదెన-

581. అస్థిసంఘాతమను నోషధి

అస్థిమాన్ - త్॥ అస్థిసంఘాతః -
అస్థిసన్నహనః - పు॥

582. మృతసంజీవని యను నోషధి

సమృద్ధిః-ప్రాణదా-సిద్ధిః - లక్ష్మీః-
సర్వజనప్రియా - సీ॥ ఋశ్యప్రోక్తా-
శ్రోత్రకాన్తా-శ్రావణీ-హస్తిపాదికా-
ఋషిః-వృషా-వృష్యా-హృద్యా-
యోగ్యా - యుగాహ్వయా - సీ॥

582A. ఋద్ధియను గ్రంథ్యమున్ను వృద్ధియను గ్రంథ్యమున్ను

యోగ్యం-న॥ ఋద్ధిః-సిద్ధిః-లక్ష్మీః-సీ।
బోధనీయా-బుధా-మహాశ్రావణికా-

583. అరంటిచెట్టు

కదళః-పు॥కదళీ-కందళీ-వారణబుసా- అరంటి - అరంటి - అంటి -
వారవృషా - పునర్వృషా - రంభా- అనంటి - అనంటి -
మోచా - అంశుమత్ఫలా - కాష్ఠీలా-
ఆయుతఛదా - తంతువిగ్రహా -
మంజిఫలా - సుఫలా - సకృత్ఫలా-
మృత్యుఫలా-తృణసారా-సారతరుః-
వారణవల్లభా-కర్ణీ-సీ॥ హస్తివిషాణీ-
దీర్ఘపర్ణీ-

584. అరటిపండు

సీ॥ కదలీ

585. అరఁటి పువ్వు

శిలీంధ్రం - న॥

586. అరఁటిపండ్ల గెల

అత్తము - అత్తెము-

587. అందలి భాగము

చీపు -

588. బొందె (అరఁటిపట్ట లోపలనుండు తెల్లనికాఁడ)

(మోచాటః - పు॥ రంభాస్థి - న॥ బొందె - ఊఁచే - దూట -

589. దొంగ (అరఁటిపువ్వులో నుండెడు వస్తు విశేషము)

ముచ్చు - ముచ్చు - దొంగ -

590. గోరు (అరఁటి కేసరముల అగ్రవృతాంశము)

గోర - గోరు -

591. చొదుము (ఎండిన అరఁటి పట్ట)

చేదుము -

592. పొర (అరఁటిలో నగువాని పొర)

పర - పొర-

593. అరఁటిచెట్టు యొక్క మూలము

కుస్తిష్కః-పు। రంభామూలమ్-న॥

594. చిన్న అరఁటి

సుగంధీ - అల్పఫలా - మోచా -

సాష్ఠి - కాష్ఠి - సీ॥

595. అరఁటిచెట్టులోని భేదములు

[1] మహేంద్రీ - సీ॥ [2] కీశా - సీ॥ [6] అమృతకదళీ - [7] లంపా-చంపా-

[1] బొంతరటి - [2] చక్రకేళి అనఁటి - [3] రసదాడి - [4] అమృతపాణి - [5] పచ్చరటి - [6] నల్లరఁటి -

596. కాష్ఠకదళి

వనకదళీ - కాష్ఠకదళీ - సీ॥

597. పిల్లిపిసర

ముద్గపర్ణీ-కాకముద్గా-సహా-శూర్పపర్ణీ-సీ॥ దుగ్ధపర్ణీ-మార్జారగన్ధికా-రింగిణీః-(పా) వార్తాకూః-

పిల్లపెసర-పిల్లిపెసర-కాకపెసర-

598. ములకచెట్టు

వార్తాకీ-హింగులీ-సింహీ-భంటాకీ-దుష్ప్రధర్షిణీ - సీ॥

ములక - ములుక - మోళంగి-

599. సర్పాక్షి

నాకులీ - సురసా - నాగసుగంధా-గంధనాకులీ-నకులేష్టా-భుజంగాక్షీ-ఛత్రాకీ-సువహా-సీ॥(సర్పలోచనా-) (కొందరు నాగసుగంధా యనుచోట రాస్నా-సుగన్ధా-అనియును జెప్పుదురు)

నల్లతెగడ - (నల్లతేగ యని ల. నా. నల్లతీఁగె యని ఆం. ప.)

600. ముయ్యాకుపొన్న

విదారిగంధా-అంశుమతీ-సాలపర్ణీ-(పా)శాలపర్ణీ-స్థిరా-ధ్రువా-సీ॥ త్రిపర్ణీ-

ముయ్యాకుపొన్న-ముయ్యాకుఁబొన్న-ముప్పాచాకు - (ద్వి)

601. చెట్లయందు కొన్ని భేదములు

ఊటబుడ్డిచెక్క - (కట్టడమునకుఁ దగిన యొక దినుసు మ్రాను) ఊటి- (అడవి యందలి యొకానొక చెట్టు) చీకిరేను - చిటికేసరము - పులుగుడు- నగిరికేసరము-(ఇది సీమచిటికేసరము) బుడ్డబుడుసర - (ఓషధీ విశేషము)

602. వివిధములైన ఓషధులు

౧సంధానకరణీ-౨సౌవర్చ్యకరణీ- ౩విశల్యకరణీ-౪సంజీవకరణీ-సీ॥ — జాతినార-

603. ప్రత్తిచెట్టు

తుండికేరీ-సముద్రాన్తా - కార్పాసీ- (పా)కర్పాసీ-బదరా-సీ॥కార్పాసః- సూత్రపుష్పః-పు॥ కేసరా-అఫలా- రవా - శీరా- — ప్రత్తి - పత్తి -

604. అడవిప్రత్తి

భారద్వాజీ - బహుమూర్తిః - సీ॥
కుష్ఠనుత్ - ద్॥

605. ప్రత్తిలోని మఱికొన్ని భేదములు

జెడప్రత్తి-పాటిప్రత్తి - పైఁడిప్రత్తి- (ఇవి పర్యాయ పదములు కావు)

606. ప్రత్తిగింజె

తూలశర్కరా - సీ॥

607. ప్రత్తికాయ

క్రముకః - పు॥ బదరం న॥

608. విడి (ప్రత్తికాయలోని జెడ)

బదరః - పు॥ — విడి -

609. వృషభమను నౌషధము

శృంగీ - న్॥ వృషభః - (పా)
ఋషభః - వృషః పు॥

610. బీరచెట్టు

గాంగేరుకీ - నాగబలా - ఝషా - | బీర - బీఱ - బీకర -
హ్రస్వగలేధుకా - సీ॥ కోశఫలా -
ఘంటాలా - ఫలినీ - ఫలీ సీ॥
ఘోషః-పు॥జాలీ-పటోలీ-ఝుండాలీ-

611. నేతిబీర

నేతిబీర -

612. పెద్దబీర

మహాకోశాతకీ - సీ॥ మృదంగః -
కృతవేధనః - పు॥ రాజకోశాతకీ -
కోశఫలా - కర్కోటకి - సీ॥
మహాజాలీ - పీతయోషా -

613. ఏనుఁగుబీర

హస్తిఘోషః - తరంగః - పు॥

614. చిన్న బీరచెట్టు

ఆదాలీ - దేవదాలీ - సీ॥

615. ఆవడచెట్టు

ధామార్గవః - ఘోషకః - పు॥ | అడవిబీర-ఆవడ-ఊఁబీర - తార్ప్బిర -
కోశాతకీ-సీ॥ గజచోదనీలతా-సీ॥ | వెఱ్ఱిబీర - చేఁతిబీర-
(క్షోదః-)

616. పచ్చపువ్వుగల యావడచెట్టు

మహాజాలీ -

617. పొట్లచెట్టు

జ్యోత్స్ని - పటోలికా - జాలీ- కోశాతకీ - స్త్రీ॥ రాజపటోలః - ఊర్ధ్వాసితః - పరారుః - పు॥ పాటోలం - రాజఫలం - న॥ లింగబీజా - స్త్రీ॥ స్వల్పఫలా- గ్రామ్యా - స్త్రీ॥ మృదంగః - ఆపాండుఫలః - రాజీఫలః - కృతవేధనః - పు॥

పొట్ల - పొళ్ళ -

618. పొట్లవేరు

రమ్యకం-న॥ రమ్యం-రమణం-న॥

619. పొట్లచెట్టుకొమ్మ

కాలికా - స్త్రీ॥

620. పొట్లాకు

జాలకం - జాలినీదలం న॥

621. నేలనేరేడు

నాదేయీ - భూమిజంబుకా - స్త్రీ॥

నేలనేరేడు - నక్కనేరేడు - పిన్ననేరేడు - జన్న-

622. తరిగొట్టు చెట్టు

లాంగలీ - అగ్నిశిఖా స్త్రీ॥

623. తరిగొట్టుచెట్టులో భేదము

లాంగిలికీ - కలికాలీ స్త్రీ ॥

624. కాకిదొండ

కాకాంగీ - కాకనాసికా - స్త్రీ॥ (కాకతుండఫలా-స్త్రీ॥) శాంర్గేష్టా - షడస్రా-కాకజంఘా - పితోమికా- స్త్రీ॥ జీవనీయా - శిరోరుహా -

625. చెప్పుతట్ట చెట్టు

గోధాపదీ - సువహా - సీ॥

626. నేలతాడి

ముసలీ - తాలమూలికా - సీ॥ నేలతాడి - నేలతాడు-
(అర్శోఘ్నీ - తాలీ - ఫలినీ)

627. దుష్టపు చెట్టు

అజశృంగీ-విషాణీ-(ద్వంద్వఫలా-సీ॥ దుట్టుపు-దుట్టువు-జుట్టువు-ఇట్టుపు-

628. ఎద్దునాలుక చెట్టు. బెండచెట్టును

గోజిహ్వా - దార్వికా - సీ॥ ఎద్దునాలిక-ఎద్దునాలిక-బెండ-

629. బెండలోని భేదములు

నూగుబెండ - నున్న (పాల) బెండ-

630. తములపాకు తీఁగె

తాంబూలవల్లీ-తాంబూలీ-నాగవల్లీ- తమలపాకు తీఁగె-
పర్ణలతా-గృహాశయా-సీ॥ఆమ్లానికా-

631. కమ్మెరాకు తీఁగ (నల్ల తమలపాకు తీఁగ)

(కృష్ణవల్లీ - సీ॥) నల్లతీఁగ - కమ్మెరామ తీఁగ-

632. లేత తములపాకులు

రవేసాకులు - బ.।

633. రేణుక యను గ్రంథ్యము. తక్కోలము

ద్విజా-హరేణుః-రేణుకా-కౌంతీ-
కపిలా-భస్మగంధినీ-సీ॥

634. తక్కోలము (ఈ పేళ్ళను మనుష్య వర్గలోఁ జెప్పెదము. చూ 1801)

(దీనిని రామములక యందురు
కాని అదికాదు)

635. తక్కోలల ఫలము

బహుబీజం - న॥ మారీచం-

636. కూంతురుబుడమ. నూంగుదోసచెట్టు

ఏలావాలుకం- (పా) ఏలవాలుకం- కూంతురుబుడమ - నూంగుదోస-
ఐలేయం - సుగంధి-హరివాలుకం- నూదోస-
న॥ గంధత్వక్ - చ్, న॥

637. కుందురుష్కమను గ్రంథ్యము

పాలంక్యా-స్త్రీ॥ ముకుందః - కుందః-
(పా) కుందుః - కుందురుః - పు॥
సూర్యావర్తః - పు॥

638. కురువేరు

బాలం - హ్రీబేరం - బర్హిష్ఠం - కురువేరు - కుఱువేఱు -
ఉదీచ్యం - కేశాంబునామ - న్॥
వారివాలకం - న॥ పింగలం -
వజ్రం-దీర్ఘరోమకం - చమరం-
చామరం- జటిలం - జ్యేష్ఠం - న॥
జటిలం-

639. జాతిపువ్వు

కాలానుసార్యం-వృద్ధం-అశ్మపుష్పం- జాపూపు - రాపువ్వు - జాతిపూవు-
శీతశివం-శైలేయం - న॥ శీతశివం- (జాంబువ్వు-)
(శివం - గిరిశిలాహ్వయం-)

640. మురయను గంధద్రవ్యము

తాలపర్ణీ-దైత్యా-గంధకుటీ - మురా-
గంధినీ - స్త్రీ॥

641. అందుగుచెట్టు

గజభక్ష్యా-సుపహా-సురభిః-రసా-	అందుగు-అందువు-మురము-మురుము-
మహేరణా - కుందురుకీ - (పా)	
కుందరుకీ - సల్లకీ - హ్లాదినీ - సీ॥	
స్రువా-హస్తిప్రియా-హస్త్యశనా-సీ॥	

642. ధాతకీకుసుమమను గ్రంథ్యము. ఆరెపువ్వు

అగ్నిజ్వాలా-అనలజ్వాలా-సుభిక్షా-	ఆరెపువ్వు - ఆరెలు-ఆడె-ఏఱుజాజి-
ధాతకీ-ధాతృపుష్పికా - చిత్రపుష్పీ-	
మద్యవాసినీ - సీ॥	

643. పెద్ద యేలకులు

పృథ్వీకా - చంద్రబాలా - ఏలా -	ఏలకి - వై॥
నిష్కుటిః - బహులా - పుటికా-	
త్వచిసుగంధా-చర్మసంభవా-సీ॥	
ప్రియా - ఐంద్రీ - పత్రలా-	

644. సన్నయేలకులు

ఉపకుంచికా-తుత్థా- (పా) తుచ్ఛా-	సన్నయేలకి-
కోరంగీ-త్రిపుటా-తృటిః-సీ॥కుంతిః-	
కలుషీ-శాలా - సంయతా - నందినీ-	

645. చెంగల్వకోష్టు

వ్యాధిః-పు॥ కుష్ఠం - పారిభావ్యం-	చెంగల్వకోష్టు-చెంగలికోష్టు - కోష్టు-
వాప్యం - పాకలం - ఉత్పలం -	
గదాహ్వయం - న॥ రోగాఖ్యం -	

646. చెంగల్వకోష్టు వేరు

పుష్కరమూలం - న॥

647. కడిలపు చెట్టు

శంఖినీ - చోరపుష్పీ - కేశినీ - సీ॥	కడిలపుచెట్టు-కడిలము-కడిల - కట్ల-
(ఇవి పద్మపుతీఁగె పేళ్లని కొందరు)	కట్లియ - కట్లచెట్టు - ఎఱచిపిడుక -

648. నేల యుసిరిక

వితున్నకః-పు॥ ఝటా - అజ్ఝటా-
అమలా - తాలీ - శివా - తామలకీ-
భూమ్యామలకీ - దృఢపాదీ -
భూధాత్రీ - స్త్రీ॥

649. పుండరీకమను గ్రంథ్యము

ప్రపౌండరీకం-పౌండర్యం - (పా)
పుండర్యం - న॥ పుండరీయకం -

650. నందివృక్షము. నందివర్ధనపుచెట్టు

తున్నః-కుబేరకః-కుణిః-కచ్ఛః- నందిచెట్టు-
కాన్తలకః-నందివృక్షః-పు॥ఆపీతః-

651. నందివర్ధనము

నంద్యావర్తః - తారావటః - పు॥ నందివర్ధనము - వై. గ్రా॥
నభోంగణః - తగరః- (చేల్లగుమ్మడి-)

652. వంగచెట్టు

వాతింగణః - వాతుకిః - వార్తాకుః- వంగ - వై॥
శాకబిందుకః - పు॥ వార్తాకీ -
మహాబృహతీ - స్త్రీ॥ వంగ - న॥
బృహతీ-ప్రసహా-కాలీ-కులీ-స్త్రీ॥

653. సీమవంగ

నీరువంగ - నీరెత్తువంగ-

654. పెద్దవంగ

(కర్తారికా - స్త్రీ॥) హింగులుః - స్త్రీ॥ పెద్దవంగ - కత్తెరవంగ-

655. తీఁగవంగ

లతాబృహతీ - సుస్నిగ్ధా - ధన్యా-
పసహానీ - లతా - స్త్రీ॥

656. చిఱువంగ

నిదిగ్ధికా - సంధానీ - మహాసంధా-
గిరిప్రియా - స్త్రీ॥

657. ఒకతెగ వంగచెట్టు

గోష్ఠవాతింగణః - పు॥ ఏలా -
పరుకా - జలజంబుకా - స్త్రీ॥

658. ఏనుఁగు వంగచెట్టు

హస్తివాతింగణః - పు॥ ఇభ్యా-
విశాలా-దద్రుణాశినీ - స్త్రీ॥

659. వంకాయ (వంగచెట్టుయొక్క కాయ)

వంకాయ - వంగకాయ-

660. వంగచెట్టు పువ్వు

జకుటం - న॥

661. కప్పరపు వంకాయచెట్టు

కప్పరపువంగ -

662. నల్లకచోరము

రాక్షసీ - చండా - ధనహరీ - స్త్రీ॥
దుష్పత్రః-గణహాసకః-క్షేమః-పు॥
రావణః - బృహచ్ఛదః -
(దీనినే కొందరు బలురక్కసి యందురు)

663. బలురక్కసిచెట్టు

(రాక్షసీ - స్త్రీ॥)
బలురక్కసి - బలురక్కెస-

664. బ్రహ్మదండిచెట్టు

బ్రహ్మదండీ - వారాహీ - స్త్రీ॥
బ్రహ్మదుండి - పిచ్చికుసుమ -

665. కరతుమ్మచెట్టు

కరతుమ్మ - చిల్లచెట్టు -

666. జామచెట్టు

జామీ-స్త్రీ॥ పరిణామీ-చిత్రకేతుః- జామ - వై॥
బీజాపూరః-పు॥ నారాయణం - న॥

667. బాదము చెట్టు

వాతాదః - పు॥ వాతవైరీ - స్॥ బాదము - (రూ) బాదాము - వై॥
నేత్రోపమఫలః -

668. భూతాంకుశమను వృక్షము

భూతాంకుశః-రాజోద్వేజనసంజ్ఞకః-

669. వ్యాఘ్రనఖమను గంధ ద్రవ్యము. పులిగోరు చెట్టు

వ్యాలాయుధం-(పా)వ్యాడాయుధం-
వ్యాఘ్రనఖం-కరజం-(పా)కరంజం-
చక్రకారకం-న॥

670. బెత్తపుచెట్టు

(వేత్రః - పు॥) బెత్తము - బెత్తు-

671. ప్రేము (అందలి భేదము)

దీర్ఘవల్లీ - స్త్రీ॥ వేత్రః - పన్యః - పేము - ప్రేము -
కురువేత్రః - భూరదః -

672. నళియను గంధద్రవ్యము. గువ్వగుత్తిక

సుషిరా-(పా)శుషిరా-విద్రుమలతా- గుత్తికగువ్వ-గువ్వగుత్తుక-గువ్వగుత్తి-
కపోతాంఘ్రిః-నటీ-నలీ - ధమనీ - గవ్వగుత్తి-గవ్వగుత్తిక-
అంజనకేశీ - స్త్రీ॥

673. నఖమను గంధద్రవ్యము (పులిగోరుచెట్టు)

హనుః-హట్టవిలాసినీ- శుక్తిః - స్త్రీ॥
శంఖః-ఖురః-పు॥కోలదలం-నఖం-న॥
(కొందరు సుషిరాదులు ౫ నళికిని.
ధమని మొదలు ౪ బెత్తమునకును.
శుక్తి మొదలు ౫ నఖమునకుఁ
జెప్పెదరు)

674. తొవరిమన్ను

ఆఢకీ-కాక్షీ-మృత్స్నా - తువరికా- తొవరిమ్రాను - తొదరి - తొగరి-
సీ॥ మృత్తాలకం - (వ) మృత్-ద్॥
తాలకం - సురాష్ట్రజం - న॥

675. పుల్లతొవరిమన్ను

రీతికా - పుల్లతువరీ - సీ॥

676. తుంగముస్తలు

కుటన్నటం-దాశపురం - వానేయం- తుంగ-ముస్తె-ముస్తియ-నిడుముస్తె-
పరిపేలవం - ప్లవం - గోపురం -
గోనర్దం - కైవర్తీముస్తకం - న॥
ముస్తః-రాజకశేరుకః-పు॥సుగంధీ-సీ॥

677. స్థౌణేయకమను గంధద్రవ్యము. పచ్చాకు. మాచిపత్రియును

గ్రంథిపర్ణం-శుకం-బర్హం-పుష్పం- గండివనము - వై-
(ప)బర్హపుష్పం-(పా)బర్హిపుష్పం-
స్థౌణేయం-కుక్కురం న॥శతపర్వం-

678. మాచిపత్రి

చిరపర్ణం-సుగంధికం-సురపర్ణం-న॥ మాచిపత్తిరి-మాచిపత్రి-వై॥
మాచీపత్రం-న॥ మిత్రం-కమలం-శిలం-

679. ఆకుపత్రి

పత్రం-పత్రకం-న॥రోమశచ్ఛదః- ఆకుపత్రి - ఆకుపత్తిరి-
పు॥తమాలపత్రం-న॥పాకరంజనః-
వసనాహ్వయః - దళాహ్వయః -
సుకుమారకః-శీతరసః-సురనిర్గంధః-
పు॥ సురసః - గోకుదం - న॥
గంధజాతిః - సీ॥

680. ఉరివిడి చెట్టు

ఉరివిడి - ఉరుముడు -

681. నాఁగురుచెట్టు

(సం॰ సీ-సీ॥) నాఁగురు-నావురు-గొల్లజిడ్డు-

682. ఉస్తె

వికిరిణః-పు॥ శుండా-సీ॥ ఉస్తె-ఉచిఁత-ఉచ్చిఁత-ఉచ్చెఁత-

683. తంగేడుచెట్టు

గోశ్రేణీ - హేమా - చక్రఁరీ-సీ॥ తంగేడు - తంగెడు -
తలపోటకః-పు॥దండోత్పలం-న॥

684. నేలతంగేడు

ఆకుల్యః - హతరాజః - పు॥

685. స్పృక్కయను గంధద్రవ్యము

మరున్మాలా - (ప) మరుత్-మాలా-
పిశునా-స్పృక్కా- (పా) పృక్కా-
దేవీ-లతా - రఘుః - సముద్రాన్తా-
వధూః-కోటివర్షా-లంకోపికా- (పా)
లంకాసికా-సీ॥ వర్షాలంకాయికా -

686. జటామాంసి

తపస్వినీ - జటామాంసీ - జటిలా-
లోమశా - మిశీ - సీ॥ (జటావతీ-)
ఆమిషీ-ఆమషీ-

687. లవంగపుచెక్క

త్వక్-చ్, సీ॥ పత్రం- ఉత్కటం-
భృంగం-త్వచం - చోదం - (పా)
చోచం-వరాంగకం-న॥

688. గంధకచోలము

కర్చూరకః-ద్రావిడకః - కాల్పకః- కచోరము - వై॥
వేధముఖ్యకః - పు॥ (శైలమూలం-
కచ్చోరం - న॥ పలాశః - పు॥
హిమజా - జటీ - స్త్రీ॥)

689. తులసిచెట్టు. లక్ష్మితులసి

తులసీ - హరిప్రియా - సురేజ్యా- తౌళసి - తౌళసి - వై॥
సుభగా - సురవల్లీ - బృందా -
బహుమంజరీ - పత్రపుష్పా - స్త్రీ॥
పర్ణాసః-కుఠేరః - పు॥ కాయస్థా-
స్త్రీ॥ పావనీ - భారతీ -

690. ఎఱ్ఱతొలసి

పత్రపుష్పః-పు॥ గంధనామా-
రక్తతులసీ-స్త్రీ॥ సుగంధకః-

691. కృష్ణతులసి

మాలః-కరాలకః-పు॥ కాలమాలకః-
సురభిః-పు॥ (కృష్ణా-) కాలపర్ణీ-న॥

692. తెల్లతులసి

గంధపత్రః-వైకుంఠః-వచాచ్ఛదః-
పు॥ శ్వేతతులసీ - స్త్రీ॥

693. అడవి తొలసి

గౌరీ-బర్బరీ-వనతులసీ-స్త్రీ॥
భూతఘ్నీ-స్త్రీ॥ దేవదుందుభిః-

694. రామదూతియను మఱియొక తులసీ విశేషము

రామదూతీ-స్త్రీ॥ సూక్ష్మపర్ణీ-స్త్రీ॥

695. కుక్కతొలసి

(ఫణికర్ణకః - పు॥)

696. కుక్కపాల

(వటపత్రికా - సీ॥)

697. ఓషధులు (ఆకారభేదములచే వేర్వేరుగాఁ దెలియఁబడు లతాదిజాతులు)

ఓషధ్యః-(ప) ఓషధయః - సీ॥ బ॥

698. ఔషధము (జాతివ్యతిరిక్తములై రోగహరములై నవన్నియును)

ఔషధమ్ - న॥

699. కూర (భోజనార్థములైన యాకులు పువ్వులు కాఁయలు కాఁడలు వేళ్లు కొమ్మలు పండ్లు మొదలైనవి)

శాకం - న॥

700. చిల్లికూర

ముండీరః - పు॥ తండులీయః- అల్పమారిషః - పు॥ (చిల్లీ-సీ) మేఘనాదః-ఘభాజనః-కీడేరః-

చిల్లి - వై॥ చిలి - చిల్లికూర - చిలికూర-

701. నీరుచిల్లి

(అప్తండులీయః-పు॥)మారిషః-పు॥

నీరుచిల్లి-నీరుచిలి-నీరుచిల్లి-

702. చెలిమిడి (ఇండలి భేదము)

చెలిమిడి—

703. నాఁగేటి చాలుకూర. వెన్నవెదురుకూర

విశల్యా-అగ్నిశిఖా-అనంతా-ఫలినీ- (పా) హలినీ - శక్రపుష్పికా - సీ॥

తరిగొల్లి-చెన్నచెఱుకు-వెన్నవెదురు-పొత్తి - పొత్తిగడ్డ - చెఱుకుపొత్తి-గొల్లిచెన్ను - చెన్నచెర్ల - నాఁగటి చాలుకూర - (తరి-)

704. చేతలాసికూర (ఒకానొక కూరాకుచెట్టు)

ఝురసీ - కపిత్థపత్రా-

చేఁతరాసి - చేఁతలాసి -

705. శంఖపుష్పి

(శంఖపుష్పీ - స్త్రీ॥) మిత్తి-వై॥

706. బొద్దికూర

ఋషగంధా - ఛగలాండీ - (పా) బొద్ది-
ఛగలాంత్రీ-ఆవేగీ-స్త్రీ॥వృద్ధదారకః-
జుంగః - పు॥ (కొందఱు ఆవేగీశబ్ద
ము త్తరపద సాహచర్యముచేత
నకారాంతపుల్లింగమనిరి)

707. పొన్నగంటికూర

బ్రాహ్మీ-(పా)బ్రహ్మీ-మత్స్యాక్షీ- పొన్నగంటి-
వయస్థా-సోమవల్లరీ-హిలమోచికా-
జలబ్రాహ్మీ - స్త్రీ॥ సత్యవతీ - స్త్రీ॥
లోహమారకః - పు॥ క్రియః-

708. కంకోష్ఠ

పటుపర్ణీ - హైమవతీ - హిమావతీ-
స్వర్ణక్షీరీ-

709. చెంచలి కూర

రంగేష్టాలుకం-శ్రీమ స్తకః-స్వ స్తికః-పు॥ చెంచేలి-
(విషఘ్నా-కుణజః-వనవాస్తుకః-పు॥)

710. కారు మినుము

హయపుచ్ఛీ-కాంభోజీ-మాషపర్ణీ-
మహాసహా-స్త్రీ॥

711. ఒక తెగ ఆఁకుకూర చెట్టు

పటుంచికా - స్త్రీ॥ శివః - శాన్తః-
స్వ స్తికః - కుక్కుటః - పు॥

712. దొండచెట్టు

తుండికేరీ - ర క్తఫలా - బింబికా-
పీలుపర్ణీ-స్త్రీ॥ శార్ఙ్గాష్ఠా-

713. దొండపండు

ఓష్ఠీ-సీ॥ బింబఫలమ్-న॥

714. కాకిదొండ

కాకబింబా-
(ఈ పేళ్ళు ముందు చెప్పినాము)

715. పిండిదొండ

(తుర్యతుండీ-సీ॥)

716. నారుదొండ

(ఆ ర్తగళ-) నారుదొండ-

717. లింగదొండ (లింగాకారపు ఒక దినుసు దొండ)

లింగదొండ-మి.గా9.

718. వాయింటచెట్టు

బర్బరా-కబరీ-తుంగీ-ఖరపుష్పా- వాయింట-వావింట-
అజగంధికా - సీ॥

719. కుక్కవాయింట

(శ్వానబర్బరా-) శరపుష్పా- కుక్కవాయింట- కుక్కవావింట-
పూతివయూరీ-సీ॥ బస్తగంధా-సీ॥

720. సన్నరాస్నము

ఏలాపర్ణీ - సువహా - రాస్నా- సన్నరాస్నము-
యుక్తరసా - సీ॥

721. దుంపరాస్న (అందలి భేదము)

గంధనాకులీ-సీ॥ రాస్నా- దుంపరాష్టము-దుంపరాస్న-

722. పులిచింత

చాంగేరీ-చుక్రికా-దంతశఠా-అబష్ఠా- పులిచింత - పులిచెంచేలి -
అమ్లలోణికా-క్షుద్రపత్రా-క్షుద్రామ్లా-సీ॥ పులిచించేలము-

723. పుల్లప్రబ్బలి

సహస్రవేధీ-న్॥ శతవేధీ-న్॥ చుక్రః-ఆమ్లవేతసః-పు॥

చెక్క-చెక్కకాఁడ-పుల్లప్రబ్బలి-

724. ముడుఁగుదామర. అత్తపత్తి

నమస్కారీ-గండకాలీ - సమంగా-ఖదిరా-సీ॥ లజ్జాలూః-ఊ॥ (ఖదరీ అంజలికారికా-సీ॥)

ముణుఁగుఁదామర-మొగడుఁదామర-ముడుఁగుదామర-సోఁకుడుముడుఁగు-పొత్తిదామర-అత్తిపత్తి-

725. రంజనవల్లి యను తీఁగె

ఉరువల్లీ-అంబువల్లీ-రాగవల్లీ-రంజనవల్లీ - సీ॥

726. సుదర్శనమను తీఁగె

సుదర్శనా-చక్రాంకా-దధ్యానీ-వృషపర్ణీ-సీ॥

727. నిదర్భంగి

లజ్జాలుః-శమీఫలా-ఖదరీ - సీ॥

728. దూసరీ తీఁగె

దీర్ఘకాండా-పాతాళగరుడీ-ఉదబంధనీ-ఉదబంధనీ-సీ॥ సుదర్శనాఖ్యా-సీ॥ (ఎ-ళ-శబ్దములు మేరు పర్వతము నందలి నేరేడు చెట్టని శ.ర)

దూసర - దుస్సర - దుస్సిర - దూయుతీఁగ-

729. పాలకూర

జీవంతీ-జీవనీ-జీవా - జీవనీయా-జీవభద్రా-సుఖంకరీ-మధుస్రవా-సీ॥ సర్వదోషఘ్నీ-క్షయనాశినీ-

పాలకూర-పిన్నపాల-పెనుపాల-

730. జీవకమను నౌషధము

కూర్చశీర్షః-మధురకః-శృంగః-హ్రస్వాంగఃజీవకః-పు॥

731. జీవనవృక్షము

పుంజాతుకః-ఫలేలాంకుః

732. పుత్రజీవక వృక్షము

పుత్రంజీవః-పుత్రంజీవకః-శ్లీపదాపహః-
గర్భకరః-పు॥ పుత్రజీవః-అక్షఫలః-

733. మహాపుత్రజీవి చెట్టు

కరహాటః-మహాపిండీతకః-పు॥

734. లక్ష్మణపంజిచెట్టు

పుత్రజననీ-పుత్రజనికా-పుత్రసూః-
లక్ష్మణా-రక్తబిందుకా-సీ॥పుత్రకందా-

635. పుత్రధాత్రి చెట్టు

పుత్రధాత్రీ-పుత్రపత్రా-అశ్మజాతా-సీ॥

736. కామవృద్ధియను చెట్టు

జీవసంజ్ఞః-కామవృద్ధిః-కందర్పజీవః-

737. కసింద

కాసమర్దః-వేషణః-పత్రోపస్కరః-
పు॥

బలుసు-కసింద-కసివెంద-
కాకరసవింద-

738. నాఱు

(నారుకా-సీ॥)

నాఱు-వై॥

739. ఉప్పి

కుండలీ-కంటకినీ-సీ॥ చరుః-పు॥

740. నల్లయుప్పి

దుర్ధర్షా-సీ॥ హిరలీ-హింస్రా-సీ॥

741. తెల్లయుప్పి

మౌక్తికఫలా-సీ॥

742. సురిగి

(శిఖరిణీ-సీ॥) సురిగి-వై॥ సురగి -

743. చిలిమిడి

(అక్షోళా-) చిలమిడి-

744. ఉచ్చింత

(శుండికా-సీ॥) కాష్ఠీలః-వికీరణః-పు॥ ఉచ్చింత-ఉచ్చెంత-ఉచింత-

745. ముల్లుముస్తె

(అలర్కః-పు॥) ములముస్తె-ముల్లుచింత-ములుచింత-

746. గొల్లె

(ఘంటా-సీ॥) గొల్లె-గొట్లియ-

747. ములుజెముడు

(త్రికంటకః-పు॥) విపత్రా - సీ॥

648. గొట్టె

ఘోటజటీ-సీ॥ కంటకీ-సీ॥

749. వాలుడు

(వాతారిః-)

750. గరుగు చెట్టు

(అర్బుదఫలీ-సీ॥) గరియ-గరుగు - గఱుగు - ములుగ- (ల-నా-లో ఈ పేళ్లు ఇట్లు ఉన్నవి కాని, అం-భా-లో గురుగు - గురి-ములుగ అని యున్నది)

751. గురుజె

(ఉత్తుండీ - సీ॥)

752. నేలవేము

కిరాతతిక్తః - అనార్యతిక్తః-
భూనింబః-పు॥ భూతికం-న॥

753. సంబరేణి

సప్తలా-విమలా-సాతలా-భూరిఫేనా- సంబరేను-
చర్మకషా-పత్రఘనా-సీ॥

754. మహిసాక్షిచెట్టు (ఇది మైసాక్షి యగునేమో)

మహిషాక్షః-కాలరసః-భల్లూకః-

755. కాకోలి. కారుగొలిమి

వాయసోలీ-స్వాదురసా - పయస్థా- కారుకొల్లి-వై॥ కారుకొల్లి-తప్పెట-
(పా)కాయస్థా-సుమంగలా-సీ॥కాలికా- మాడి-మాడె-
కాకోల్-తృడ్ఘ్నీ-సీ॥వనకుశత్థం-న॥

756. దంతిచెట్టు

మకూలకః - (పా) ముకూలకః - దంతె-వై॥ దంతి-
నికుంభః-పు॥దంతికా-ప్రత్యక్ శ్రేణీ-
ఉదుంబరపర్ణీ - సీ॥ (జాంబవతీ
వృక్షః - పు॥)

757. బొబ్బలి

(బర్బరః - పు॥) బొబ్బలి - వై॥

758. జీలుగు

సితవీర్యా-సూక్ష్మపత్రికా- జీలుగు-బొందుబెండు-
(దీర్ఘయష్టికా-) సీ॥

759. కారుకంద

(వనతువరీ-సీ॥)

760. బోడతరము

ముండీ-న్,పు॥ముండా - ముండితికా-
శ్రామణీ-శ్రమణీ-బుధా-సీ॥

761. వెంపలి

శరపుంఖా-సీ॥

762. కొండపిండిచెట్టు

నగభేదీ- కొండపిండి-పిండికొండ-

763. పిండిబండదుబ్బు (ఒకానొక చెట్టు)

అశ్మఘ్నః-పాషాణభేదీ-న్, పు॥

764. మూరుకొండచెట్టు

రూపగంధా-విశ్వరూపీ-సీ॥ కుప్పెకోల-మూరుకొండ-

765. ఏనుఁగు కలబంద (నారకుపయోగించెడు పెద్దకలబంద)

ఏనుఁగుకలబంద-

766. కలుబంద

కన్యకా - కుమారీ - గృహకన్యకా- కలుబంధ - కలబంద - కలమంద-
కంటకప్రావృతా-బ్రహ్మఘ్నీ - సీ॥

767. పర్పాటకము

(పర్పాటకః) పర్పటః - రేణుః - పిచ్చికకాలు-
రేణ్వాఖ్యః - ప్రగంధః - పు॥
తృష్ణాఘ్నః - తిక్తః - కటుః-

768. పులుగుడు

వాతఘ్నీ-పాలకినీ-సీ॥ పులుగుడు - పులిసరి-

769. అందలి భేదములు

(కృష్ణకాంభోజీ-శ్వేతవాతంగినీ-సీ॥) నల్లపులుగుడు-తెల్లపులుగుడు-

770. చిల్లి

(శ్రీధక- ॥)

771. తీండ్ర

(ఉద్వేజన- ॥) తీండ్ర - తీఁడ-

772. వెలమసంది

కాకజంఘా-దాసీవత్రా-సీ॥ వెలమసంది-వెలుమసంది-వెలమ-
వెలుమ-చివికివెలమ-

773. చిలుకముక్కు

(శుకనాసా-స్త్రీ॥)

774. తేలుమొనచెట్టు

వృశ్చికాళిః-వృశ్చికా-ఉష్ట్రధూమ్ర పుచ్ఛికా-నాగవృంతికా-స్త్రీ॥ ఉష్ట్రధూమః-పు॥ సర్పదంష్ట్రా-

తేలుమొనచెట్టు-తేలుమణి-తేలుకొండి-

775. కుందేటిబొమ్మ

(శశశృంగం-న॥)

776. వసంతకడిమి

ధూళీకదంబకః - పు॥ వాసన్తః- కురవకః-కువకః-మధుధూర్తః- పు॥ వృంతపుష్పకః-

వసంతకడిమి-బట్టకడిమి-ద్వ॥

777. బట్టకడిమి

(ధూమకదంబః-పు॥)

778. తోఁటకూర

బాష్పం-ఆరామశాకం-మారిషః- పు॥ బాష్పశాఖా-స్త్రీ॥ జీవశాకః- కుణంబః-పు॥ విఘ్నశాకం-

కొయుగూర - (రూ) కొయ్యుగూర - కొయ్యగూర-ద్వ॥ కొయ్యతోఁటకూర - తఱుగాకు - (తొలి ౨ శబ్దములకు కోయఁదగిన నల్ల తోఁటకూర యని శ.ర.)

779. చిలుకతోఁటకూర

(మహాబాష్పా-శాకినీ-స్త్రీ॥)

చిలుకతోఁటకూర-పెరుఁగుతోఁటకూర- పెరుకుతోఁటకూర-పెరుఁగాకు-

780. ఎఱ్ఱతోఁటకూరచెట్టు

రూటికా-రాగిణీ - తామ్రబృందీ-స్త్రీ॥ తైలపాయికా-

లొగ్గలి-

781. కోయు తోఁటకూర (కోసినను పునః ప్రరోహముగల తోఁటకూర)

కోయుతోఁటకూర-

782. ఎఱ్ఱకోడిజుట్టు తోఁటకూర చెట్టు

మాలీయః-పు॥ మ్లేచ్ఛపుచ్ఛికా-సీ॥

783. నీటితోఁటకూర

అంబుబాష్పం-న॥జలారామశాకం-న॥

784. మెట్టతోఁటకూర

బాష్పికా-పుత్త్రికా-సీ॥

785. కూరాకులలోని తెగలు

ఊఁడి-

786. కురాసాని ఓమము

అజమోదా-ఉగ్రగంధా-బ్రహ్మదర్భా- యవానికా-గంధదళా-సీ॥ కురాసానియోమము-కురాసాని-

787. పుష్కరమూలము. కాశ్మీరదేశపు మెట్ట తామరదుంప

పుష్కరం-కాశ్మీరం-పద్మపత్త్రం-
పుణ్యసాగరం-న॥ శ్వాసారి-

788. కాశ్మీరదేశపుఁ దామర

అవ్యథా-అతిచరా-పద్మా-చారటీ-
పద్మచారిణీ - సీ॥

789. మెట్టదామర

(స్థలపద్మినీ-) అతిరుహా-
సుపుష్కరా- రమ్యా-సీ॥
సుగంధిమూలా-

మెట్టతామర-మెట్టదామర-పైఁడితామర-
పయిఁడితామర - పచ్చతామర-
నేలతామర-నేలతమ్మి-బయలుతామర-

790. కంపిల్లము. రోచని యను నౌషధము

కాంపిల్యః-కర్కశః-చంద్రః-
రక్తాంగః - పు॥ రోచనీ - సీ॥
గుండా-సీ॥ కంపిల్లః-పు॥

791. తగిరస చెట్టు

ప్రపున్నాడః-ఏడగజః-ద్రుఘ్నః-
చక్రమర్దకః-పద్మాటః-ఉరణాక్షః-
(పా)ఉరణాఖ్యః-పు॥ చక్రమర్దనః-

తగిరిసె - తగిరస - తంటెము-
తంటియము-

792. నీరుల్లి. ఎఱ్ఱయుల్లి

పలాండుః - సుకందకః - పు॥
శ్వేతకందః - ముకుందకః-

నీరుల్లి-ఎఱ్ఱయుల్లి-ఎఱ్ఱగడ్డ-ఉల్లి-

793. పచ్చ నీరుల్లి

లతార్కః - ద్రుద్రుమః - పు॥
ఫరుండః - రసః-

794. వెల్లుల్లి. తెల్లుయుల్లి

మహౌషధం-లశునం-న॥గృంజనః-
అరిష్టః - మహాకందః - రసోనకః-
రాహూచ్ఛిష్టః - రాహూత్సృష్టః-
కరిగ్లాడుః-పు॥ ఉగ్రగంధః - పు॥
కటుః - ఖంజః - గృహోచ్ఛిష్టః-
జీర్ణకం-కాయాంగం-దివ్యం-న॥
అమృతోద్భవః - వీరసైన్యః-పు॥

వెల్లుల్లి-తెల్లగడ్డ-

795. ఉల్లిగడ్డలోని తెగలు

లశునం - దీర్ఘపత్రం - పిచ్ఛనద్ధః-
మహౌషధః-పరుండః- పలాండుః-
లతార్కః-గృంజనః-పు॥ పరారికా-
సీ॥ యవనేష్టః - పు॥

796. చిన్నయుల్లి

గృంజనః-గర్జనః-గుజః-పు॥

797. గలిజేరు

పునర్నవా-శోథఘ్నీ-సీ॥శోథజిహ్మః-పు॥ వర్షాభ్వీ-జీవలోధ-సీ॥ శోథఘ్నీ-(జీవబోధినీ-యనివై॥)

గలిజెరు-గలిజేరు-గలిజర-గలజర-గలజేరు-

798. ఎఱ్ఱ గలిజేరు

యోగ్యా-కటిల్లకా-సీ॥ కఠిలా-

799. తెల్ల గలిజేరు

వృశ్చికా-సీ॥

800. చిఱుగలిజేరుచెట్టు

దీర్ఘపత్రీ-విటాలికా-సీ॥

801. మఱియొక తెగ చిఱుగలిజేరు

పూరణీ-హస్తిపూరణీ - సీ॥

802. నీరుచెంచేలి

వితున్నం-సునిషణ్ణకం-న॥

నీరుచెంచేలి - పులిచెంచేలి-పులిచించలము-పులిచింత-

803. సోమిదపుచెట్టు

వాతకః-పు॥ (పా) వాతకీ - సీ॥ శీతలః - పు॥ (పా) శీతలా - సీ॥ అపరాజితా - శణపర్ణీ - (పా) ఆసనపర్ణీ-(సోమగంధా-సీ॥)

సోమెద-సోమిదె-సోమిదము-సోమింద-బ్రమ్మి-వై॥

804. బంకిణీ వృక్షము

అంగరీ-కోలనాసికా-సీ॥

805. ఎక్కుడుఁదీఁగె. మానేరుతీఁగె. మెఱపుతీఁగె.

పారావతాంఘ్రిః-సీ॥ కటభీ-పణ్యా-జ్యోతిష్మతీ-లతా-సీ॥పారావతపదీ-(జ్యోతిర్లతా-)

ఎక్కుడుఁదీఁగె - మెఱపుఁదీఁగ-మానేరు-(రూ) మానెరు-ఉప్పిరింత-

806. కలుగానుగు

వార్షికం-న॥ త్రాయమాణా-త్రాయంతీ-బలభద్రికా-సుభద్రాణీ-సీ॥ సుకామా-దేవబలా-

కలుగ్రానుగు - కలుఁగానుగు-కలుక్రాంత - కారునూవు-కాఋనువ్వు-

807. పాఁచితీఁగె (మజ్జిగను చిక్కనఁజేయు నొకానొక తీఁగె)

విష్వక్సేనప్రియా-ఘృష్టిః-(పా)గృష్టిః-వారాహీ-బదరా-సీ॥ వరాహకందః-పు॥

పాఁచి - పాఁచితీఁగ-

808. గుంటకలగర. గుంటగలిజేరు

మార్కవః-భృంగరాజః-పు॥

గుంటగలిజేరు-కలగర-గుంటకలగర-

809. కాఁచిచెట్టు. కామంచిచెట్టు

కాకమాచీ - వాయసీ - ఘనాఘనా-కాకమాచికా-సీ। కాకమాతా-ఋ, సీ॥ సర్పమారీ-

కాఁచి - కామంచి - ఉడుసర-నల్లఋడుసర-

810. పెద్దసదాప. అడవిసదాప

శతపుష్పా-సితచ్ఛత్రా-అతిచ్ఛత్రా-మధురా - మిసిః - (పా) మసిః-అవాక్పుష్పీ-కారవీ-సీ॥

సదాప - కుప్పి -

811. గొంతెమగోరుచెట్టు

సారణీ- (పా) సారణా-ప్రసారణీ-కటంభరా-రాజబలా-భద్రబలా-సీ॥

గొంతెమగోరు-ఁజెసవరము-

812. కోరిందచెట్టు

జనీ - జతూకా - (పా) జతుకా-జనుకా - జననీ - (పా) రజనీ -జతుకృత్ - (పా) జంతుకృత్ -చక్రవర్తినీ - సంస్పర్శా - సీ॥

కోరింద-

813. కలుగచెచ్చ

కలుగచేఛ-

814. నల్లేరు

వజ్రవల్లీ - హస్తిశుండీ - వనాలికా- నల్లేరు - నల్లెరు-
అస్థిసంహారః - పు॥

815. సీకాయ చెట్టు

(సికా-సీ॥) (శిఖా-) సీకాయచెట్టు-సిగ-వై॥

816. దానిపండు

సీకాయ -

817. గండ్లకచోరము

శటీ-గంధమూలీ-షడ్గ్రంథికా-సీ॥
కర్చూరః-(పా)కర్బురః-పలాశః-పు॥

818. అటికమామిడి

మండలచ్ఛదః-పు॥ అటికమామిడి-అటకమామిడి-

819. కాఁకరచెట్టు

కారవేల్లః-కటిల్లకః-(పా)కఠిల్లకః- కాఁకర-
పు॥ సుషవీ - (పా) సుశవీ - సీ॥
ఊర్ధ్వాసితః - పవారుః - పు॥
తిక్తచ్ఛదనః-

820. అడవికాఁకర

(కర్కోటకీ-సీ॥) ఆఁగాఁకర - అడవికాఁకర-
మట్టుకాఁకర-

821. బుడ్డకాఁకర

శక్రవల్లికా - సీ॥

822. పొట్టికాఁకర

కర్కోటః - పు॥ పొట్టికాఁకర-మట్టకాకర-

823. కాసరచెట్టు

(కాసహరః-పు॥) కాసర-కాఁచర-

824. చేఁదుపొట్ల

కులకం-న॥ పటోలకః - తిక్తకః-
పటుః-పు॥ కర్కశదలః - రవణః-
రాజీవాన్ - త్॥ రాజపటోలః - పు॥
అమృతఫలః-పు॥బహుజాలీ-
కోశఫలా-వన్యా-స్త్రీ॥

825. పెద్దాకుచెట్టు

పెద్దాకుచెట్టు-

826. లింగపొట్ల (లింగాకారపు విత్తులుగల ఒక దినుసు పొట్ల)

లింగబీజా - సిధ్రకా - స్త్రీ॥ రేఁగుడు-లింగపొట్ల-మి.గ్రా.

827. గుమ్మడి

కూశ్మాండకః-(పా)కూష్మాండకః- గుమ్మడి-
కర్కారుః-ఘృణావాసః-తిమిషః-
వేష్టకః-ఘనవాసః-కుంభాండః-
పుష్పఫలః-పు॥ గ్రామ్యకర్కటీ-
కాలింగీ-సుభద్రా-స్త్రీ॥ పీతపుష్పః-
మహాఫలా-శాకఫలా-శంకులా-స్త్రీ॥
ఛత్రకః-సౌమః-పు॥

828. బూడిద గుమ్మడి

నృపాత్మజః - పు॥ ఉగ్రగన్ధః- బూడిదగుమ్మడి - పెద్దగుమ్మడి-
శీర్ణవృన్తః-సుఖవాసః-సువాసకః-ష॥ పెండ్లిగుమ్మడి-

829. పెద్దగుమ్మడి

తాలుః - త్రపుషః - పు॥ ఛర్దనీ-
హస్తిపర్ణినీ - స్త్రీ॥

830. పొట్టిగుమ్మడి

ఖారాహీ-కాచివాచనీ-స్త్రీ॥

831. నల్లగుమ్మడిచెట్టు

లతాకందః-పు॥ క్రోష్ఠీ - స్త్రీ॥

832. చెలికివెలుగు

(కాకజంఘా-స్త్రీ॥) చెలికవెలుఁగు-

833. ముత్యపుతీఁగ

గాంగేష్ఠీ-కటశర్కరా - స్త్రీ॥

834. దోసచెట్టు

ఉర్వారుః - కర్కటీ - వాలుకీ-
ఇర్వారుః-ఏర్వారుః- మూత్రలా-
రోమశా-సుగన్ధకః - కర్కోటః -
కిలాసఘ్నః - పటుచ్ఛదః - పు॥
ఛర్దాపనికా - బాల్వంగిః - స్త్రీ॥
(చివరి శబ్దమునకు దోసకాయ యనియు.)

835. పెద్దదోస

(రాజకర్కటీ-స్త్రీ॥త్రపుస)పిటంగః-
పు॥బృహత్కర్కోటకః-ఐహః-పు॥

836. నక్కదోస

(క్షుద్రోర్వారుకః-పు॥ చిర్భటః-) నక్కదోస-
క్రోష్టుకర్కటిః-స్త్రీ॥

837. ములుదోస

(కంటకోర్వారుః-పు॥ త్రపుసః-పు॥
త్రపుకర్కటీ-స్త్రీ॥ ములుదోస-

838. చేఁతిదోస

(తిక్తోర్వారుకః-పు॥) హస్తిపర్ణినీ- చేఁతిదోస-
మూత్రఫలా-

839. కరుబూజా దోస

షణ్ముఖీ-షడ్రేఖా-వృత్తకర్కటీ-సీ॥

840. ఏనుఁగు దోస

హస్తికర్కోటః-బలీ-న్, పు॥

840A. ఒకతెగ పండతీఁగె

చేలాణః-చేలాలః-పు॥

841. దోసకాయ

బాల్యంగిః-ఇర్వారుః-సీ॥

842. పగిలిన దోసకాయ

స్ఫుటిః-ఇర్వారుశుక్తికా-సీ॥

843. కారుబుడమ

సుఖవాసీ-న్, పు॥

844. ఏనుఁగుబీర

వృత్తా-హస్తికోశాతకీ-సీ॥

845. వదరుచెట్టు. చేఁదుసొర

ఇక్ష్వాకుః - కటుతుంబీ - సీ। వదరు - చేఁతిసొర - చేతియానుగు-
నృపాత్మజా-నిమ్నా-వాసనీ-

846. అనుగపుచెట్టు. సొర

తుంబీ-అలాబూః- (పా)అలాబుః- అనుగము-ఆనుగ-సొఱ-సొఱ్ఱ-సొర-
(ప) పిండఫలా-సీ॥

847. సొరపువ్వు

లతాంబుజం-న॥

848. సొరకాయ

వృంతతుంబీ, తుంబుకా-సీ॥ తిపిరి-ఆనపకాయ-వదరు-

849. బుఱ్ఱ (ఎండిన సొరకాయ)

బుఱ్ఱ-

850. అనుగపండు

తుంబకం-న॥

851. పిల్లపాపరచెట్టు. బుడమచెట్టున్ను

చిత్రా-గవాక్షీ-గోడుంబా-సీ॥ పిన్నపాఁపర-చిన్నపాఁపర - పాఁపర-

852. పెద్దపాఁపర

విశాలా-ఇంద్రవారుణీ-గోడుంబా-సీ॥

గజచిర్భటః-పు॥ ఐంద్రీ-

853. కోశాంగమను వృక్షము

కోశాంగం-న॥ ఇక్కటః-పు॥

854. గనుసులోనగువానిగడ్డ

కందః-పు॥ (మూలం-న॥) దుంప-గడ్డ-

855. మొదటిగడ్డ

మూలదుంప-

856. చేఁబకంద

పిండాలుః-పు॥ అర్షః-వలకూర్చికా-

సీ॥ (కచూః-ఊ, సీ॥ శకటః-పు॥)

857. తియ్యకంద

తియ్యకంద-చిరగడము-చిరుగడము-

చిరువడము-

858. చేఁబకందకాఁడ

శునకా-సీ॥

859. చేఁబకంద జిగురు

ఫేనకః-పు॥

860. కంద

అర్శోఘ్నః-సూరణః-కందః - పు॥ కంద-వై॥

చిత్రదండః-ఉల్లః-కండూరః-

దైత్యమదనః-

861. కందయందలి భేదము

దేవఫలీ-సీ॥ మధ్వాలుకం-న॥

862. పిలకలు (కంద బీజములు)

కాలాచీ-సీ॥ (వై॥టీకలో నీ శబ్దమున కీ యర్థము వ్రాసియున్నది. కాని మూలములో నూతనందేష్టితందలం అని యున్నది) పిలకలు-బ॥

863. కందమూలము

(కందమూలం-న॥) దుంపకూర-

864. పెండలము

గండీలః-పు॥ పెండలము-

865. గెనుసుగడ్డ

(ఆలుః-ఉ, సీ॥) గెనుసు-గెనుసుదుంప-

866. చిలకదుంప

దుంప-

867. మావలి

సుగన్ధిమూలా-సీ॥ మావలి-

868. ఒకజాతిగడ్డ

మధ్వాలుకః-మధురసః-పు॥

869. పసుపు (ఈ పేళ్ళను వైశ్యవర్గములోఁ జెప్పెదము)

870. కొమ్మపసుపు

దార్వీ - దారుహరిద్రా - పీతదారుః- పర్జనీ-పచంపచా-పర్పటా-పర్పరా- వరా-కర్కటినీ-కటంకటేరీ-సీ॥ కాలేయః-పు॥ కొమ్ముపసుపు-

871. ఏఱువంగ

గండీరః-సమంఠః-పు॥ సమష్ఠిలా-సీ॥
(ఇవి గురుజపేళ్ళసియు కొందఱందురు)

872. ఏఱుపుచ్చె

కళింగపత్రం-న॥

873. తీఁగెబచ్చలి

కలంబీ-హిలమోచీ-జలబ్రహ్మీ-సీ॥ వాస్తూకః-టక్క దేశీయః-పు॥ కలంబూః - ఊ॥ శతపర్వా-వాయసీ-వధా-సీ॥

అల్లుబచ్చలి-తీఁగబచ్చలి-తీఁగెబచ్చలి-

874. దుంపబచ్చలి

ఉపోదకా- (ప) ఉపోదకీ-మయూరలతా-సీ॥

దుంపబచ్చలి-మట్టుబచ్చలి-

875. పుల్లబచ్చలి

పుల్లబచ్చలి-

876. ముల్లంగి

మూలకం-ప్న॥రాజాలుకః-మహాకన్దః-హస్తిదన్తకః-పు॥ హిలేయం-న॥
(ఈ హారావళి యందు కందమూలమని యున్నదిగాని స.శ.సం.లో ముల్లంగి యని యర్థము వ్రాసియున్నది)
హరిపణ్ణకః-పు॥ సేకిమం-బుస్తకం-ప్న॥ నీలకంఠః-పు॥

ముల్లంగి-వై॥

876A. ముల్లంగిలో భేదము

శివం-చాణక్యమూలకం-న॥

877. చిలుకకూర

హిలమోచికా-సీ॥
(రక్తబాష్పం-న)

చిల్క-చిలకకూర-చిలుకకూర-దొగ్గలి-

878. చక్రవర్తి కూర

వాస్తుకం - (ప) వాస్తూకం - న॥
ఆరుః-క్షారపత్రకః-సృగాలవాస్తుకః
పు॥ ప్రవాళః-వీరశాకః-పు॥

879. తంబ

(శింపీ-సీ॥) తంబ-తమ్మ-చెమ్మ-వై॥
చేక్కాకు-చేక్కాకు-
(కుణంజః-పు॥) చెంచేలి-

880. పుట్టచంబ

(వల్మీకశింబీ-సీ॥) పుట్టచేంబ-

881. చిక్కుడు

(ఖల్వః - పు॥ క్షుద్రశింబీ - సీ॥)
ప్రియైలికా - సీ॥

882. గోరుచిక్కుడు

గోరుచిక్కుడు-ద్వా॥మటిక-మట్టిక-

883. తెల్ల చిక్కుడు

నిష్పావః-పు॥ శ్వేతశింబికా-సీ॥

884. ఒకతెగ నల్ల చిక్కుడు

కాకాండః-పు॥ (చోదనికా-సీ॥)

885. నల్ల చిక్కుడు

కృష్ణశింబిః- (విచక్షణా-సీ॥)

886. పుచ్చ

కాలింగః - కర్కారుకః - పు॥ పుచ్చ-పుచ్చతీఁగె-
(కళింగం-) చిత్రలః-

887. గంజాయి

(గాంధారీ-సీ॥) గంజాయి - గంజావి - గెంజాయి-
గంజా-గాంజా-జెడగాఁజా-వై॥

888. గాఁజేర

(కళంజః)

889. తుమ్మి

(ద్రోణః-కుతపః-పు॥ తుంబీ-సీ॥)
ద్రోణపుష్పి-సీ॥ ద్విషన్మేషః-పు॥

890. గురుగు

(గురుకట-)

891. మొహాళము

(మోహాళః పు॥) మొహాళము-మోహనము-

892. గరిక

దూర్వా-శతపర్వికా-సహస్రవీర్యా- గరిమిడి - గరికె-
భార్గవీ-రుహా-అనన్తా-హరితాలికా-
విరజా-మండలీ-సీ॥

893. నల్లగరిక

సుభగా-సీ॥ మంగళా-

894. తెల్లగరిక

గోలోమా-శతవీర్యా-సీ॥

895. తీఁగె గరిక (నిడుపు గఱిక)

గండాలీ - సీ॥ శకులాక్షకః - పు॥ తీఁగగఱిక - తీఁగగఱిక-
(పైరెండు నీ రెండును తెల్లగరిక
పేళ్ళని కొందరు)

896. ఒకజాతి కందమూలము

చక్రోష్ట్రీ-మాలువా-సీ॥

897. పెన్నేఱు

అశ్వకందః - పు॥ అశ్వగంధా- పెన్నేరు-పెన్నెరు-దొమ్మదోలు-
అశ్వగంధీ-బల్యా-సీ॥ కంజికా-

898. నిడుపుతుంగముస్తలు

కురువిందః - మేఘనామా-న్, పు॥ తుంగ-నిడుముస్తె-ముస్తె-ముస్తియ-
ముస్తా-సీ॥ ముస్తకం-న్న-
శ్వేతమధ్యా-సీ॥ పిఠరం-

899. రాగముస్తలు. భద్రముస్తలు

భద్రముస్తకః-పు॥ గుంద్రా-సీ॥ జాఁగముస్త - నాగముస్తె -
(దీనికి శ.రములో జాఁగతుంగ) (ఇవి రెండు వేరు వస్తువులు కాని పర్యాయపదములుకావు)జాఁగతుంగ-

900. నాగరముస్తయను ఒక తెగ ముస్తె

చక్రా-నాగరముస్తా-

901. వట్రువముస్తలు

చూడాలా-చక్రలా-ఉచ్చటా-సీ॥

902. గడ్డలలోని భేదములు

(ఆలుః-ఉ,సీ॥) గెనుసు-(రూ)గెనుసు-దుంప-

903. బంగాళదుంప

బంగాళాదుంప-ఉర్ల-

904. గొట్టిగడ్డ

(కశేరుక-) గొట్టి-నమ్మి-నమ్మదుంప-

905. చేమగడ్డ

(ఆలుకః-పు॥) చేమ-

906. నల్లచేమ

(కృష్ణాలుకం-న॥)

907. వెదురుమొలక

కరీరం-వేణుకర్కరం-న॥సుకీరః-పు॥
(తొలి రెండు వెలుతురుచెట్టు పేళ్ళని
కొందరు)

908. వెదురు మొలకయొక్క కోశము

వంతరః-పు॥ మస్తరః-

909. వెదురు

వంశః - త్వక్సారః - త్వచిసారః- వెదురు - గడ-
కర్మారః-తృణధ్వజః-శతపర్వా-
న్॥ సుపర్వా-న్॥ దృఢగ్రంథిః-
యవఫలః-మృత్యుబీజః-వేణుః-
మస్కరః-తేజనః-దృఢపత్రః-
భల్లుంగః-సతీలః-కిలాటీ-న్,పు॥
తృణకేతుః-పు॥ మృత్యుపుష్పః-
ఖేలః-చపః-

910. శబ్దముగల వేణువు

ఖేఖీరక్తః-పు॥

911. బొంగు (గాలిచే కొట్టఁబడి మ్రోగుచుండు వెదుళ్లు)

కీచకాః-పు, బ॥ బొంగు-

912. బొంగువెదురు (ఎండిన లావు వెదురు)

బొంగు - బొంగువెదురు-

913. వెదురుపొద

వెదురుదుబ్బ-

914. నల్ల వెదురు

(కృష్ణసారకః-పు॥)

915. చిల్లిలేని వెదురు

విషమః-పు॥

916. చిన్న వెదురు

లగుడవంశికా-సీ॥

917. కణుపు (వెదురకనుపుల నడిమి భాగము)

కొడుపు-కణుపు-

918. వెదురు గణుపులు

గ్రంథిః-పు॥పర్వ-న్॥పరుః-స్, న॥ (పరు శబ్దము కారాంతపుల్లింగమున్ను గలదని కొందరు)

కన్ను - కనుపు - కణుపు - గంటు-గనుపు-కొడుపు-చిట్టియ-(రూ)చిట్టె-

919. బుడిపి (వెదుళ్లు మొదలగువానిలోని బుడిపి)

కంతి-కణింది-గుబ్బ-బుడిపి - (రూ) బుడ్పి-బొడప-బోటు-ముడి-ముడుత-

920. జిట్ట (వెదురుయెన్ను)

జిట్ట-

921. కాకివెదురు

గుంద్రః - తేజనకః - శరః - పు॥
ముంజేతుః-భద్రముంజః-పు॥

922. పొగచెట్టు

ధూమ్రపత్రికా-సులభా-స్మృతిభూః-శ్రీమలపహా - సీ॥ క్రిమిఘ్నా-గృధ్రపత్రా-

పొగచెట్టు-పొగాకుచెట్టు-

923. వివిధములైన మొక్కలు చెట్లు

చేక్కలి - పేరటాలికూర-కర్పూరవల్లి-నెక్కర- చేక్కకాఁడ-(ఇది మాగాణి పొలముల యందు మొలచెడి యొక దినుసు చెట్టు) బొడ్డసరము - (రూ) బోడసరము-(ఇది పైడులో మొలుచు ఒక దినుసు చిన్నచెట్టు)

924. వెలికి

(గంధపీడితకః-పు॥)

వెలికి-

925. చిరువేరు (బట్టకు నెఱ్ఱఱంగువేయుట కుపయోగమగు మూలము)
చిరివేరు - చిఱువేరు - బకాసు- గ్రా॥

926. కుమ్మరచెట్టు
(కృష్ణముంజ-) కుమ్మరచెట్టు-కుమ్మరపొనిక-
కుమ్మరపోలిక చెట్టు-

927. వెదురు
(వృత్తపత్రం-న॥)

928. గోశిచెట్టు
(ఘోలీ-సీ॥) గోశి-వై॥ గుచ్చలి-కుచ్చలి-కుచ్చెల-

929. పావిలి (గోశిచెట్టులోని భేదము)
(విచిల్లికా-సీ॥) పావలి-పావిలి-

930. గ్రచ్చ (వాడుకయందు గచ్చ)
(కాలపత్రి-) యక్షారిః- గ్రచే-గచ్చ-గెచ్చె-

931. కిక్కసకసపు వేళ్లు. గనుపదంటు
నడః-ధమనః-పోటగళః-పు॥సుషిరః- కిక్కస-నడము-

932. ఱెల్లుకసవు
కాశం-వ్న॥ఇక్షుగంధా-సీ॥పోటగలః- ఱెల్లు - కనపపులు - కసుము -
అశ్వవాలః-కాకేక్షుః-వనహాసః- కాకిచెఱుకు-
బహుమూలః-శరః-పు॥ జంతులా-సీ॥

933. కుందురెల్లు
ఇక్ష్వారికా - సీ॥

934. వాసనగడ్డి
కర్పూరతృణం-గంధతృణం-న॥

935. వాసనగల ఒకతెగ గడ్డి
(వల్వజాః - పు, బ॥) వాటీ - సీ॥
ఉత్కటః-పరాశకః-పు॥

936. మోదయపు కసవు

బల్బజాః - పు॥ బ॥ అనుమతా-
ఇక్ష్వాశికా - స్త్రీ॥
(పైవి యిదియు జెల్లుకసపు పేళ్లని
కొందరు. వెనుకటి రెండు శబ్దము
లను వదలి)

బొద-మొదవ-మోదయము-

937. పెద్దరెల్లు

ఖడ్గటః-బృహత్కాశః-పు॥

938. యంత్రణ యను గడ్డి

యంత్రణా-తిరచ్ఛదా-స్త్రీ॥

939. తృణములలోని విశేషములు

అంత్రింత-ఉలస-ఊదర - కాంద్ర-
కాకిజెల్లు-క్రోలుకసవు-గాబ-గాబము-
గునుకు-గౌలివె-గోళ్లగిండి-చిగిరింత-
చెదారము-జంబు-జంమ్మ- దూసరి-
నాలికచేరు - పర్పాటకము - పూచి-
పూచిక - పూసకామంచి - పొనుఁగు-
పొఱుసు-గడ్డి - బరపట - బూరగడ్డి-
ముయ్యంచుతుంగ - వంచేవిదియ-
వెఱ్ఱిచెఱకు-

940. ఒక దినుసు గడ్డి

ఏరకా-స్త్రీ॥ గోర్గళః-పు॥

941. చెఱకు

రసాలః - ఇక్షుః - గుడదారుః-
అసిపత్రకః - మహారసః - పు॥
మధుతృణం - న॥ విపులరసః-
ఖడ్గపత్రః - మృత్యుపుష్పః-
వృష్యః - (అనిక్షుః - పు॥)

ఇంచే - వై॥ ఇంచేమ్రాను-
తియ్యమాను-తియ్యమ్రాను-చెఱకు-
చెఱుకు - కన్నులమండ-
కన్నులమ్రాను - ముత్తెపుఁబంట-
తుంట-

942. రసదాడి యను చెఱుకు

రసాలః-పుండ్రకః-పు॥ రసదాడి-

943. చెఱుకులోని విశేషములు

పుండరీకః-పుండ్రః - (తెల్లచెఱుకు)
కాంతారకః-(నల్లచెఱుకు)కోశకారః-
పు॥...పౌండ్రకః - (ఇది నామాల
చెఱుకు) తాపసేక్షుః-(చీనాచెఱుకు)
శతపోరకః - (ఎక్కువ గణుపులు
గల చెఱుకు) మొదలయినవి.
వంశః - పు॥

944. వంటచెఱుకు (గుడపాకయోగ్యమైన చెఱుకు)

వంటచెఱుకు-

945. చెఱుకు వేఱు

వంశనేత్రం-ఇక్షుమూలం-న॥
వంశపూరకం-

946. చెఱుకుయొక్క కొన

వాడెదవ - తలవాడి - తలవాడు-
తలవాడె-దవ-

947. చెఱుకు గణుపు

తిరిటిః - పు॥

948. చెఱుకు పాలు

రసికా-సీ॥ లసీ - లసీకా-సీ॥

949. కోశకారమను చెఱుకు

పయోధరః-కోశకారః-పు॥

950. చెఱుకు మొదలైనది

పర్వయోనిః-సీ॥

951. గడ (చెఱకు మొదలు గాఁగలవాని కాఁడ)

గడ-

952. కను (చెఱకులోనగువాని కనుపు క్రింది గుంత)

కను-

953. చెఱకు మున్నగువాని తునక

గనె-గనియ-గండ్ర-గండ్రిక-

954. చెఱుకుచెట్ల నీడ

ఇక్షుచ్ఛాయం-న॥ మధుతృణచ్ఛాయా-స్త్రీ॥

955. ఒక చెఱుకుచెట్టు నీడ

ఇక్షుచ్ఛాయా-స్త్రీ॥

956. అవురుకసవు

వీరణం-వీరతరం-న॥వీరభద్రకః-పు॥ అగురు-అవురు-ఔరు-

957. వట్టివేళ్లు (అవురుకసవు యొక్క వేళ్లు)

ఉశీరం-పు॥ అభయం - నలదం- సేవ్యం-అమృణాలం-జలాశయం- రామజ్జకం - లఘులయం - (ప) లఘు - లయం - అవదాహం - ఇష్టకాపథం-న॥ నియుతం-స్తంబజం - దృఢం-గౌరం-దైత్యం-కుదానవం-న॥ (నడ శబ్దము (రెక్కసకసవు) మొదలు ఇంతవరకునైన శబ్దములచేతఁ జెప్పఁ బడినవియు. ఊడలు చామలు మొదలైన తృణధాన్యవాచక శబ్దములచేతఁ జెప్పఁ బడగలవియు తృణమని చెప్పఁబడును)

వట్టివేరు-వటివేరు

958. నల్లవట్టివేరు

మోద్యం-నీలోశీరం-న॥

959. కసవు

తృణం-న॥ కసవు-

960. త్రిశూలిగడ్డి

మృదులతా-శూలపుత్రీ-స్త్రీ॥

961. ఊదరలు

గర్ముత్-త్॥గర్ముటికా-(ఉదారః-) ఊదర-వై॥
పు॥

962. చామలు

శ్యామాకః-పు॥ చామ-వై॥

963. దర్భ

కుశం-ప్న॥ కుథః - దర్భః - పు॥ కుస్సె-వై॥ దబ్బ-వై॥
విపత్రం-కర్మమూలం-న॥సూచిః-
స్త్రీ॥అశ్వవాలః-కాశిః-పు॥కాశః-ప్న॥
ఇక్షుగన్ధికా- (దర్భ) హ్రస్వగర్భః-

963A. కుశలు అను దర్భ

కుశః - మునిః - కుథః - వీనాహః-
యజ్ఞజాగరః - పు॥

964. దర్భయొక్క మొలక

సూచః-కుశాంకురః-పు॥-సూచః-

965. పచ్చని దర్భ

శిరీ-స్త్రీ॥ హరిదర్భః-లతాకుశః-పు॥
హరిద్గర్భః-

966. ముంజిగడ్డి (ఇది దర్భ విశేషము)

ముంజః - బ్రహ్మమేఖలః - పు॥ పౌనిక-
మేధ్యః-మృదుత్వక్-చ్॥యజ్ఞియః-

967. గోమూత్రిక యను గడ్డి

గోమూత్రికా-కృష్ణభూమిజా-సీ॥

968. ఉలప యను ఒక జాతి దర్భ

ఉలపః - ఉల్లూకః - దర్భః-
ఊర్ధ్వమూలః-ఖరచ్ఛదః-పు॥

969. మఱియొక జాతి దర్భ

దృఢదలా-జూర్ణా-క్రకచపత్రికా-
(బాలకేశీ-సీ॥)

970. తెల్లని దర్భ

హ్రస్వకుశః-శ్వేతకుశః-పు॥
పుణ్యతృణం-న॥

971. ఉప్పుకసవు

క్షారతృణం-న॥ కారె-

972. ఉప్పుగడ్డి

కాను - (ల - నా - అనుసరించి ఉప్పు కసవు ఉప్పు గడ్డి వేరుగాఁ జెప్పఁబడినవి)

973. కామంచి కసవు

కత్తృణం - పౌరం - సౌగంధికం-
ధ్యామం-(పా) ధ్యామం-దేవజగ్ధకం-
రౌహిషం-భూతికం-న॥(కామంచికా-సీ॥)

కామంచి-వై॥ కావంచి-
(కారె-కామంచి-కావంచి-ఈ 3 శబ్దములు కామంచి పేళ్ళని ఆం-ప-)

974. నెండ్ర (ఛత్రాకారమైన కసవు)

ఛత్రా - సీ॥ అతిఛత్రః - (ప)
ఛత్రాతిఛత్రః - పాలఘ్నః-పు॥

నెండ్ర-

975. గుడ్డికామంచి

(అతిఛత్రః - పు॥)

గ్రుడ్డికామంచి-గొడుగుగడ్డి-

976. చిప్పకసవు

మాలాతృణం-భూస్తృణం-భూతికం-న॥ కరేందుకః-పు॥ | చిప్పల - చిప్ప - చిప్పకసవు-చిప్పగడ్డి-

977. చెంగలి (రక్తతృణము)

చెంగలి-

978. పచ్చిక (లేఁత కసవు)

శష్పం-(పా)శస్యం--బాలతృణం-పర్వం-న॥ పర్దః - పు॥ శాదః- | పచ్చిక-పసిరిక-నల్లగరిక-

979. పొత్తరముల్లు (పచ్చికలోని భేదము)

పొత్తరముల్లు-

980. ఎండిన కసవు

కక్షః-పు॥ | అరి-గరి-నలుసు-

981. నిప్పుఁజేసుకొను గడ్డి

అహో[త్రం-న॥ | నిప్పుఁ జేసుకొను గడ్డి

982. కసవు (పశువులు మొదలయినవి తినఁదగిన కసవు)

ఘాసః-పు॥ యవసం-(ప)యావసః-(శిరః-) | కసవు-కవను-

983. గడ్డి (సామాన్యముగా కసవు)

తృణం-అర్జునం-న॥ | గడ్డి-గాదము-గపతము-కసవు-వై॥ కవను-పుల్లు-పులు - పూరి- పిల్లు-చెత్త-పూరి-పచ్చిక-గవను-

984. పోఁచే (గడ్డిలోనగువాని పరక)

ఇషీకా - ఈషికా - తూలికా - సీ॥ తృణదలమ్-న॥ | పరక-పొరక-పోఁచే-

985. గుండ అనెడు తుంగగడ్డి

[త్రికోణకః-గుండః-పు॥

986. గడ్డిలోని భేదములు

(ఘతృణశ్రేణిః-సీ॥) ఎంద్రిబెంగలి-కలుపు-రావణమీసాలు-బ॥ ఘ పొలంకు-

987. పోంకు (మంచె కలిసిన గడ్డి)

పోంకు-పోంపు-

988. పుల్ల (తృణకాండము)

పుంజీలః-తృణస్తంబః-పు॥ పుల్ల-పుడక-పుడుక-

989. దుబ్బు (గడ్డిలోనగువాని గంటు)

(మూలం-న॥) తృణస్తంభః - పు॥ దుబ్బు-

990. నలుసు (గడ్డిలోనగువాని లేశము)

నెరసు-నలుసు-

991. చొప్ప (గింజెలులేని యెండిన గడ్డి)

చొప్ప-

992. దంటు (జొన్నలోనగువాని కాండ)

దంటు-

993. వామి (గడ్డియొక్క కుప్ప)

తృణ్యా-సీ॥ వరండః - పు॥ వామి-మేటి-

994. తొంట (వామి ముందరి భాగము)

తొంట-

995. వంద అనెడు వామిలోని భేదము

వంద-వందె-వదె-వదియ-వన్నె-వన్నియ-

996. గడ్డికట్ట

పూలః-తృణబంధః-పు॥

997. ఉపయుక్తముకాని తృణాదుల యగ్రాంశము. కొస

కొస-

998. తాటిచెట్టు

తృణరాజః-తరురాజః-తాలః - పు॥ తాఁడు-త్రాడు-తాడి-
దురారుహః-పు॥ తలః-మహాపత్రః-
ఫలేరుహః-

999. పోతుతాఁడు (తాటిచెట్టులలో పురుషజాతి)

పోతుతాఁడు-

1000. పెంటితాఁడు (ఆఁడు తాఁటిచెట్టు)

పెంటితాఁడు-

1001. నాలుగు తలలుగల తాటిచెట్టు

బ్రహ్మతాలః-పు॥

1002. ఒకజాతి తాఁటిచెట్టు

ఫ పాకాన్తా సీ॥

1003. తాటిమొలక. తేగ

తాళాఙ్కురః-పు॥ తేగ-

1004. బొంద (చిన్న తాటిచెట్టు)

బొందు-బొత్తు-

1005. రామతాడు (పెద్ద తాటిచెట్టు)

రామతాడు-

1006. తాటిచెట్టు కొన

మీఢుష్టమః-పు॥

1007. లేఁత తాటియాకు

వఁశరః-పు॥ తాలపల్లవమ్-న॥

1008. కమ్మ (తాఁటియాకు)

కమ్మ-ఆకు-

1009. మట్ట (తాఁటియాకు తొడిమె)

మట్ట - (ఇది తాటిచెట్టులో నగువా
కొమ్మయని శ.రము)

1010. ముంగాము (పొట్లముగా మడచిన తాటాకు మట్ట)

ముంగాము-

1011. మోవు (తాఁటిచెట్టులో నగువానియందు పుట్టెడు
ముడతవీడని లేఁతయాకు)

మోవు-మొవు-మొవ్వ-మోసు-

1012. గుంజె (మోవు మొదలు)

గుంజె-

1013. జీబు (తాడులోనగువాని మోవుమీఁది పీఁచె)

జీబు-

1014. బొందపువ్వు (తాఁటి మోవును వట్టియుండెడు నూగుపూవు)

బొందపువ్వు-

1015. గటిబద్ద (గఱుకుతోడ తాఁటియాకు బద్ద)

గటికమ్మి-గటిబద్ద-

1016. చేన్ను (తాఁటిచుండు)

చను-చన్ను-

1017. గొలకలు (తాఁటి చన్నులు)

గొలకలు-బ॥

1018. ముంజె (లేఁత తాటికాయలోని గిజేరు)

ముఁజె-గుంజె-

1019. తాఁటిపండు

1020. కొత్తెము (తాఁటిపండ్ల యందలి విత్తులేని కండ)
కొత్తెము-

1021. గెంగెట (తాఁటికాయ విత్తనము)
గెంగెట-కెంగేట-

1022. డొక్కబుఱ్ఱ (తేగపాటి వీఁడిన తాటివిత్తు)
డొక్కబుఱ్ఱ-

1023. గుంజె (తాటి తేగమొనయందు బుఱ్ఱలో నుండెడు గిజేరు)
గుంజె-

1024. బరికె (గఱుకులుగల యెండిన తాటిమట్ట)
బరికె-

1025. జెవట (తాటిమట్ట కడుపున నుండెడు పంగ)
జెవట-

1026. నార (చీల్చిన తాటిమట్టలో నగునది)
నార-

1027. వారడ తాటాకు వారిన చివ్వ)
వారడ-

1028. ముసుఁగుబొంద (మట్టలు ఊడని తాటులోనగు చిన్నచెట్టు)
ముసుఁగుబొంద-

1029. బూల (లేఁత తాటిలోని పేడు)
బూల-

1030. పెంటితాఁడు (ఆఁడు తాఁటిచెట్టు)
పెంటితాఁడు-

1031. బొండ్లము (తాఁటి మొదలుగాఁగలవాటి కాయ)
బొండ్లము-బొండాము - బొండ్లాము-
బ్లొండలము-బొండ్లెము - బొండము

1032. తలవిడి (తల నఱికిన తాఁటిచెట్టులోనగు తృణద్రుమము యొక్క తలతుండు)

తలవిడి-

1033. కోఁదాడు (తాఁటిచెట్టులోని భేదము)

(కుంతాళీ-) కోఁదాడు-

1034. టెంకాయచెట్టు

నాలికేరః-(పా)నారికేలః-లాంగలీ-న్॥ ఖానోదకః - కరకాంభః-శిరఃఫలః-దృఢఫలః-సురాఫలః - సదాఫలః-దృఢనీరః-స్కంధఫలః-వరఫలః - సుభంగః - తుంగః-దురారుహః-వరారోహీ-సీ॥అప్ఫలః-బలీ-న్॥ దాక్షిణాత్యః-అబాలః-కికిః -

టెంకాయచెట్టు - తెంకాయచెట్టు-తేఁజెట్టు - తేమ్రాను - టేమ్రాచు-కొబ్బరిమ్రాను - కొబ్బరిచెట్టు-నారికెడము-నారికడము-

1035. పొట్టి టెంకాయచెట్టు. చెన్నఁగి

ఖండుకః-ఖుడ్డకః-(అఖండుకః-పు॥) చెన్నఁగి-చెనఁగి-

1036. చిక్కగా పూచిన (కాచిన) టెంకాయచెట్టు

రవిమండలః-పు॥

1037. అల్పముగఁ (బూచిన) గాచిన టెంకాయచెట్టు

ఫలలుబ్ధః-పు॥

1038. ఒకతెగ టెంకాయచెట్టు (ఎఱ్ఱ టెంకాయచెట్టు)

స్వర్ణః-అగ్నికః-పు॥

1039. టెంకాయ (టెంకాయచెట్టు కాయ)

త్ర్యక్షః-పయోధరః-పు॥ జలకరంకః-కరంకః-

టెంకాయ - ముక్కంటి-

1040. కొబ్బెర (టెంకాయ యందలి తినఁదగినది)

కొబ్బెర-కొబ్బరి - కొవ్వెర - కుడక-
కుండి-కురిడీ - కొప్పెర - గళ్ళెము-

1041. ఎళనీరు (లేఁత టెంకాయలోని తియ్యని నీళ్లు.
నారికేళ శలాటువున్ను)

ఎళనీరు-ఎడనీరు-

1042. బొండము (టెంకాయమీఁది బొసిక)

పరికోణీ-చోచా-సీ॥

బొండలము - (రూ) బొండము-
బొండాము-బొండ్లము-బొండ్లెము-

1043. బొత్తె (లోపల నీరింకిపోయి యెండిన
నారికెడపు బొండము)

బొత్తె-బొత్తియ-

1044. లోపల నేమియులేని బొండ్లపుఁ జిప్ప

కరంకః-పు॥ నాలికా-సీ॥

1045. డొక్క (టెంకాయబొండ్లపు చెక్క)

డొక్క-

1046. పుచ్చె (టెంకాయ బొండ్లములో నగునది)

పుచ్చె-

1047. గుడక (టెంకాయ బుఱ్ఱలో నగునది)

గుడక-

1048. పీఁచె (టెంకాయపీఁచు)

పీఁచు-

1049. బుఱ్ఱ (కొబ్బరికాయ మొదలైనవాని గుల్ల)

బుఱ-

1050. బొసిక (టెంకాయ మొదలైనవానిపై తోలు)
బొసిక-

1051. నారికెడపు జౌట. పొత్తిన్ని
స్వర్ణః - నారికేళపట్టకః - పు॥
పరిక్రోణా-స్త్రీ॥

1052. టెంకాయమొవ్వ (టెంకాయచెట్టు మొన)
అక్షః-ఘటః-పు॥

1053. ముచ్చిక (టెంకాయతాటికాయలోనగువాని తొడిమ క్రింది బిళ్ల)
ముచ్చిక-

1054. పోకచెట్టు
ఘోంటా-స్త్రీ॥ పూగః - క్రముకః- పోక-పోకమ్రాను
గువాకః-(ప) గూవాకః - ఖపురః-
సురంజనః-గోపదలః - రాజతాలః-
ఛటాఫలః-కరమట్టః-తంతుసారః-
కోటః-పు॥ క్రూరః - ఆసవః - పు॥
వాటికా-స్త్రీ॥ కషాయః-

1055. పోకమ్రానులో నగువాని క్రొత్త పండు
పర్కటీ-స్త్రీ॥

1056. పోకచెట్టు పండు
ఉద్వేగం-పర్కటం - శ్లక్ష్ణకం - న॥ పోక-ప్రోక-
స్రంసీ-స్త్రీ॥ చిక్కా - చిక్కణీ - స్త్రీ॥

1057. నేలపోక
క్షుద్రఫలః-బోధాంబకః-పు॥

1058. నిడుపు తొడిమగల పోఁక

రామపూగః-కామీలః-సురేవటః-పు॥
మునిపూగః-

1059. కారుపోఁక

గైరేయకః-శైలపూగః-పు॥

1060. తోఁటపోఁక

భూపూగః-పు॥ లఘుకః

1061. చిన్నపోఁక

పాథోవకా-సీ॥

1062. సూదిగొంటు (పోఁకలోని మఱియొక భేదము)

లతాపూగః-పు॥ యోజనః- సూదిగొంటు-వై॥

1063. వళాగ్రము (పోఁకయందలి మఱియొక భేదము)

వళాగ్రము-(అప్ర)

1064. పండుపోఁక

పోఢం-న॥ పానారము-
(పోఢం అని శ.ర.ములోనున్నది)

1065. పొత్తి (పోఁక పూఁగుత్తిమీఁది పట్ట)

కుహళీ-సీ॥ పొత్తి-

1066. పాళ (పోకలో నగువాని తప్పుడు తొడి పూగుత్తి)

(కుహళీ-సీ॥) -పాళ

1067. పోఁక మొగ్గ

ఖోలకః-గోళకః-

1068. ఎండినపోఁక. గొంటుపోఁక

ఖరం-

1069. జబర (పోఁకమీది నార)

ఖపురః-చక్వం-చిక్కణం-న॥ జబర-

1070. గొంటు (బందలేని వక్క)

గొంటు-పై॥

1071. గిఱకతాఁడు

హింతాలం - న॥ పూగవోటః- ఈఁదాడు-ఈఁదాడి-ఈఁదు-
స్థిరపత్రః - పు॥ లతాంకురః- గిఱకతాఁడు-
తృణరాజః-

1072. గిఱకతాఁటిపండు

కిరిటీ-న్, న॥ నైమిశః-

1073. మొగలి

కేతకీ-సీ॥ కేతకః - క్రకచచ్ఛదః-
సూచిపుష్పః - పు॥ దళపుష్పా-సీ॥
ద్రోణీదలః-జంబూలః-పు॥స్థిరగంధా-
సీ॥ చక్షుష్యా-సుగన్ధీ-మదనద్రోణీ-
హలీమః-స్త్రీభూషణః-రజఃపుష్పః-
గుప్తరాగః-హరిమాన్ - త్॥
దీనః-వలీనకః-పు॥

1074. చన్ను (దాని పూడలు)

చేను-చేన్ను-

1075. మొగలిమొగ్గ అంచు

సూచీ-సీ॥

1076. ఖర్జూరము

ఖర్జూరః-ఘనామయః - చీర్ణపర్ణః- కజ్జురము-కజ్జూరము - గజ్జురము-
పాండుయావనః - మధుక్షీరః-పు॥ ఉబ్బలి-పేరీఁదు-
హ్రీకాన్తికా-సీ॥ పరుషః-పాండుః-
పు॥ పత్రలా-

9]

1077. అందులోని భేదము

పిండం-న॥

1078. ఈఁతచెట్టు

ఖర్జూరీ-దురారుహా-స్త్రీ॥

ఈఁత - ఈఁద - ఈఁదు - ఇండు-
చిట్టీఁత-చిట్టీఁదు—

1079. పేరీఁతచెట్టు

దృఢకణ్టకా-పరూషీ-స్త్రీ॥ ని_స్త్వచం-
న॥ స్వాదుమ స్తకః-పు॥

1080. శ్రీతాళవృక్షము

తాలీ-స్త్రీ॥ దృఢదలా-శ్రీతాళీ-నాలీ-
వరాంగనా - స్త్రీ॥ లేఖార్హ్యః-
మసిలేఖ్యదళః - (కుంతాలః - పు॥)
తాడీ - (పత్రతాలీ-)

తాడి-

తాఁటిచెట్టు టెంకాయచెట్టు పోఁకచెట్టు
గిఱకతాఁడి మొగలి ఖర్జూరము ఈఁత
శ్రీతాళము అను నీ యెనిమిది తృణ
వృక్షము లనఁబడును.
తృణద్రుమాః-పు॥

తాటిచెట్టు మున్నగునవి
పులుద్రమాకు లనంబడును.
పులుద్రమాకులు-పులుద్రమానులు-॥

వనౌషధివర్గము సమాప్తము

సింహాదివర్గము ప్రారంభము

1. సింహము

సింహః-మృగేంద్రః - మృగాధిపః -
మృగరాజః-పంచాస్యః-పంచాననః-
హర్యక్షః-పింగదృష్టిః - కేసరీ-న్॥
హరిః - కంఠీరవః - కంఠిరవః -
గజరిపుః-కరిమాచలః-కరిదారకః -
నదనుః - హేమాంగః - నఖీ - న్॥
శైలాటః-మరుత్ప్లవః - పారీంద్రః-
భీమవిక్రాంతః - నఖక్రాన్తీ - న్॥
పంచశిఖః-మహావీరః-శ్వేతపింగళః-
కరభీరః-గోవర్ధనః-పు॥మహానాదః-
వ్యాదీర్ణాస్యః - సుగన్ధిః - హరితః-
హరీక్షః-తుల్యవిక్రమః-శార్దూలః-

సింగము - వై॥ మెకములఱేఁడు -
తెరవామెకము-తెఱమొగముమెకము-
తెఱనోటిమెకము-వెడదనోటిమెకము-
బాకినోరుమెకము- బాకినోటిమెకము-
పచ్చకన్నుఁ మెకము - నెఱసరి-
జడలమెకము - బొబ్బమెకము -
ఏనుఁగుగొంగ - రెంటత్రాగుడుదిండి-
ఏనికతిండి - తెల్లడాలుమెకము-
తెలిమెకము-

2. సింహజాతి విశేషము

కుటారుః-తృణసింహః-పు॥

3. జూలు (సింగము మొదలగువాని మెడమీఁది వెండ్రుక)

జడ-జూలు-జూటు-

4. పెద్దపులి

శార్దూలః - ద్వీపీ - న్॥ వ్యాఘ్రః-
చిత్రకాయః-పంచనఖః-పుండరీకః-
మృగద్విట్-ష్॥ మీఢ్వః-చమూరుః-
శ్వాపదః - హింసారుః - పు॥
ఘోరదర్శనః - మృగారిః - హుణ్డః-
చంద్రకీ - న్॥ మృగాత్ - ది, పు॥
చిత్రాంగః-మహాదంష్ట్రః-వరోత్కటః-
పిండారకః-

బెబ్బులి - పెద్దపులి - కోల్పులి -
చౌఱలమెకము - బల్‌చాఱలమెకము-
మువ్వన్నెమెకము - మువ్వఁగలవన్నె
మెకము-తెఱవుగాపరి-దువ్వి-దువ్వు-
పసితిండి-పసితిండిపోతు - మెకముల
దిండి-పులి-

5. పులిపిల్ల

అర్హః-పు॥ యోగ్యః-

6. చాఱ (పులివెన్న)

చాఱ - చాఱిక - చాఱికె -

7. పులితోక

నిధావకః - పు॥

8. చిఱుతపులి

చిత్రకః - అంజనః - స్నేహనః - లోహలాహలః-పు॥ క్షుద్రశార్దూలః- యయుక్షురః-ద్వీపీ-న్॥ చులుకః- మేహీ - న్॥

చిఱుత - చిఱుతపులి - చిఱుపులి- చిఱుతగండు - దువ్వి - దువ్వు-

9. పౌన్నాడ (ఒక దినుసు చిఱుతపులి)

పౌన్నాడ-ఆకుచిఱు-

10. పులుల పోరు

వీరంధరః-పు॥ వ్యాఘ్రయుద్ధమ్-న॥

11. సివంగి

తరక్షుః - మృగాదనః - పు॥ మృగాజీవః-తిలిత్సకః-

సివంగి-సివఁగి - సివ్వఁగి - చివ్వఁగి- చివ్వంగి - చివఁగి - మెకమతిండి -

12. వేఁగి

(వ్యాళః - పు॥)

వాలము-వాలాము-వేఁగి-

13. అడవిపంది

వరాహః-సూకరః- (పా) శూకరః- ఘృష్టిః - (పా) గృష్టిః - కోలః - పోత్రీ-న్॥ కిరిః-కిటిః-దంష్ట్రీ-న్॥ ఘోణీ - న్॥ స్తబ్ధరోమా - న్॥ సూచీరోమా - న్॥ సూచిరోమా- క్రోడః - భూదారః - భూక్షిత్- ॥ చక్రవజ్రః-దీర్ఘరదః-దంతాయుధః- స్థూలనాసికః-ఆఖనికః-చక్రముఖః- పోత్రాయుధః - పీనస్కంధః - కాకరూటిః-వనాహిరః-తలేక్షణః- కామరూపీ-న్॥ కుముఖః-బహుప్రజః- పంకక్రీడనకః-

వాలుమెకము - బంటుమెకము - మొట్టిమెకము - మోటుమెకము- మోటువామెకము-మోటజారుమెకము- ఏకలీఁడు - ఏతఁము-రోబంటలి- లోబంటరి-వేల్పులమిత్తి- సలుగు- అడవిపంది-పంది

14. గామిడికాఁడు (వాటి గుంపుకు నాయకుఁడు)
గామిడికాఁడు-

15. అడవిపంది రోమము
చిత్రః-పు॥

16. ముట్టె (అడవిపందె ముట్టె)
పోత్రం-న॥ ముట్టె-గరుపాటుమొన-

17. అడవిపంది మాంసము
వల్లూరం-న॥

18. కొమ్ము (అడవిపంది కోర)
కొమ్ము-కోఱ-

19, దాని కోరచివర
ఫలమ్-న॥

20. పంది తోఁక
ఋషభః-పు॥

21. పుడ్డగింపు (పంది నేలను త్రొవ్వుట)
పుడ్డగింపు-

22. కోడెవయసుగల పంది. చేల్లరము
చేల్లరము-

23. ఆఁడు పంది
కచ్ఛా-సీ॥

24. ఆంజనేయులు

ఆంజనేయః - హనుమాన్ - త్॥
హనూమాన్ - ఆనిలిః - పావనిః-
వాయునందనః - యోగచరః-
రామదూతః - అర్జునధ్వజః-
హిడింబారమణః-పు॥ రజతద్యుతిః-
మహావీరః-

హనుమఁడు - హనుమ - అనుమఁతు॥
వై॥ కరువలిపట్టి - గాడుపుపట్టి-
గాడుపుచూలి - గాడుపు కొడుకు-
గాలిచూలి-

25. సుగ్రీవుఁడు

సుగ్రీవః-రవినందనః-పు॥
రామసఖః-

26. అంగదుఁడు

అంగదః-తారేయః-పు॥

27. జాంబవంతుఁడు

జాంబవాన్-త్॥ ఋక్షరాజః-పు॥

28. వాలి

ఇంద్రిః-వాలీ-న్॥ వాలిః-పు॥

29. కోఁతి

కపిః-ప్లవంగః-ప్లవగః-శాఖామృగః-
వలీముఖః-పలిముఖః - మర్కటః-
వానరః-కీశః-వనౌకాః-న్॥నగాటనః-
కపిత్థాస్యః-దధిశోణః-కిఖిః-కుథాకుః-
కరేరుః - కుశాక్షః - ఝంపారుః-
ఝంపీ-న్॥భరుత్-త్॥గోలాంగూలః-
హరిః-భల్లుకః-పు॥ మహావేగః -
దధిముఖః - కురంగః - భల్లుకః -
పృథుః-తరుమృగః-కుశాక్షః-ప్లవః-

కోఁతి-తిమ్మడు - అడవినట్టు - అడవి
తిరుగుడు-కోనత్రిమ్మరి - కోనమనికి-
కొమ్మత్రిమ్మరి- కొమ్మచెంకిమెకము-
చెట్టునట్టు - చెట్టుఁద్రిమ్మరి - మ్రాను
ద్రిమ్మరి-మ్రాంద్రిమ్మరి-మ్రాన్మనికి-
కొండత్రిమ్మరి-గట్టుఁద్రిమ్మరి-త్రిప్ప
త్రిమ్మరి - మలమనికి - మలమన్కి-
తఱులమెకము - తఱుంమోరమెకము-
వెకిరింత - ఎక్కిరింతమెకము-
నేలపట్టిమగనిబంబు-

30. సింగిలీకము (పెద్ద నల్లకోఁతి)

సింగిలీకము-

31. కొండముచ్చు

గోలాంగూలః - అసితాననః - పు॥
(కోకాంగకః - జలకః - భలూకః-
భల్లకాకృతిః-) నీలశీర్షః-

కొండముచ్చు - కొండమ్రుచ్చు-
కొండంగి-కొండెంగ- కుండంగి-
కొండముసువ-మసికోతి-

32. చింకలిక్క (ఎఱ్ఱని మొగముగల కోఁతి)

(క్ష్వింకః-పు॥) చిఁకలిక్క-

33. ఎఱ్ఱమూఁతి కోఁతి

అనిలజః-రక్తాస్యః-పు॥ క్షిప్తః-

34. తోఁకలేని కోఁతి

వాలిఁడి-ద్వి॥

35. వాలిఁడి కోఁతి

వాలఱుగుడు-

36. కోఁతి ముఖము

పిశునమ్-న॥

37. కొక్కిరింత (కోఁతి వెక్కిరింపు)

కొక్కిరింత-

38. కోతుల సంగమము

వలీసంగః-పు।

39. ఎలుఁగుగొడ్డు

భల్లుకః - (ప) భల్లూకః - ఋక్షః- అచ్ఛభల్లః - (ప) అచ్ఛః - భల్లః- భాలూకః-భల్లాదః-పు॥ భల్లాటః - దీర్ఘరోమా - న్॥ వికరాలః - వృకధూర్తకః-

ఎలుఁగు - ఎల్లు - ఎలుఁగు గొడ్డు - ఎలుఁగుబంటి - ఎలుఁగుమంటి - వెలుఁగుబంటి - ఎలువు - ఎల్లువెలినోటి మెకము-బొల్లిమోరమెకము- మొగము తెలుపు మెకము - వెలినోటి మెకము- పుట్టకాఁపు - పుట్టకూటిమెకము - పుట్ట కూడుదిండి - పుట్టకూడుమెకుర్క - వెనుకచూపులమెకము - వెనుచూపుల మెకము-లేదు - బొచ్చెమెకము-

40. ఖడ్గమృగము

గండకః-ఖడ్గః-ఖడ్గీ-న్. పు॥
వార్ధ్రాణసః-

41. గండకమృగము

వాధీనసః-ఏకచరః-గణోత్సాహః-
గండకః-పు॥
(త్రి-శే.లో నీ శబ్దములకు గండక
మృగమని యర్థము వ్రాసియున్నది
కాని యివియు ఖడ్గమృగనామములే)

ఏనుఁగ పేళ్లు గుఱ్ఱపు పేళ్లు వాటివాటి అంగములు వగైరాల పేళ్లను ష॥ వర్గములోను, ఆవు ఎద్దు కోడె దున్న బఱ్ఱె పడ్డ ఒంటె మేఁక గొఱ్ఱెల పేళ్ళు వాఁటివాఁటి అంగములు వగైరాల పేళ్లు వై॥ వర్గములోను, కుక్క పిచ్చికుక్క వగైరాల పేళ్ళను శూ॥ వర్గములోఁ జెప్పెదము.

42. కారెనుపోతు

లులాయః-మహిషః-వాహద్విషన్-త్॥ కాసరః-సైరిభః - రజస్వలః-దంశభీరుః - జరన్తః - నాలికః - యమవాహనః-హేరంబః-రక్తాక్షః-పు॥ సృజయా-గవలః-పరస్వాన్-త్॥

కారెనుపోతు-కారుపోతు-కాఱుపోతు-కాఱెనుపోతు-కారుదున్న-అడవిదున్న-

43. నక్క

శివా - సీ॥ భూరిమాయుః - (పా) భూరిమాయః - గోమాయుః - మృగధూర్తకః-సృగాలః-(పా) శృగాలః-వంచకః-క్రోష్టుః-ఫేరుః- ఫేరవః-జంబుకః-హూరవః- ఘోరరాసనః-లోపాకః-లోపాశకః- మృతమత్తః-ధూర్తః-వనశ్వా-న్॥ క్రుశ్వా - న్॥ అఘోరః - మృతకాంతకః - భీరుః-వృకః-శయాలుః-అభరుక్-జ్, పు॥ ఘోరరాసీ - న్, పు॥ సూచకః - ఘోరః-ఫేరుండః - వృకధూర్తకః-భీరుః-మృగమత్తకః - భరుజః-

నక్క - వఱదు - ఊళమెకము - ఆలమెకము-ఎంద్రిమెక్కు-మెకము-ఎంద్రిమేఁతరి - కయ్యాలమెకము-నఱియడు - పిక్కుమెకము-బుద్ధిమెకము-సగ్గారి-వై॥ సగ్గారము-

44. ఆడునక్క

శివా - సృగాలికా - లోమాశికా -
లోపాశికా-దీప్తజిహ్వా-ఉల్కాముఖీ-
ఖింఖిరీ-కిఖిః - సీ॥

45. పెద్దనక్క

గృండివః-లోపాశః-పృథుజంబుకః-

46. గుంటనక్క (క్షుద్రజంబుకము)

కిఖీ - సీ॥ కొంకనక్క-గుంటనక్క-

47. పొట్టినక్క

ఓడినక్క-(అప్ర)

48. వరడు నక్క

గంథిలః-వృద్ధజంబుకః - పు॥

49. నక్కల గుంపు

మారండః-పు॥ గోమాయుమండలమ్-న॥

50. పిల్లి

ఓతుః-బిడాలః-విరాలః-మార్జారః - పిల్లి-చీలి-నాసి-
(పా) మార్జాఽః-వృషదంశకః-(పా)
పృషదంశకః - ఆఖుభుక్ - జ్॥
కుందమః-నక్తచారీ-న్॥దీప్తాక్షః-
జాహకః-జహరః-దుందుమారః-
నేత్రపిండః-వృషాహారః-మేనాదః-
పు॥ మన్దిరపశుః - మండలీ - న్॥
గాత్రసంకోచీ - న్॥ నఖరాయుధః-

51. దేహమణంచుకొన్న పిల్లి

క్రోహకః-పు॥

52. బావురుపిల్లి (బావురని కూసెడు పెద్ద గండుపిల్లి)

(మహామార్జాలః-పు॥) బావురుపిల్లి - (బావురుఁబిల్లి) బావురు - బావురుగాఁడు-

53. జంగుపిల్లి

(జాంగలబిడాలః-పు॥) జంగబిల్లి- వై॥ జంగుపిల్లి-

54. పిల్లి ముఖము

క్రిమిలూనః - పు॥

55. ఉడుముపిల్ల

గౌధేరః-గౌధారః-గౌధేయః-పు॥ ఉడుపపిల్ల-

56. ఉడుము

గోధికా-స్త్రీ॥వృక్షశః-సౌశయందకః-పు॥ గోధా-నిహాకా- ఉడుము-ఉఱుము-ఏపరి-తేలుమేపరి-

57. ఏదుపంది

శ్వావిత్-ధ్॥ శల్యః-పు॥ ఏదు - ఏదుపంది - ముండ్లపంది-ములుపంది-సెలపంది-సలుగు-సఱవు-

58. ఏదుపంది ముల్లు

శలలీ-స్త్రీ॥ శలలం-శలం-న॥ సెల-

59. అడవిపందికిని ఊరఁబందికినిఁ బుట్టిన పంది

ఇబ్బంది-

60. ఆళువ (ముత్తెపుఁ జిప్పలివంటి ముండ్ల చేతఁ గప్పఁబడిన యెల్ల యంగములుగల యొక విధమైన పంది)

శల్యకః-నఖమృగః-పు॥ ఆళువ - (రూ) ఆళుగ-

61. పొడయిఱ్ఱి

వాతప్రమీః - వాతమృగః - పు॥ శివః - జివీ - న్॥ (వాతప్రమీ శబ్దము స్త్రీ లింగమును ఇవి గాలి కెదురుగ నడచు మృగము పేళ్ళు అని గు బా.ప్ర) పొడయిఱ్ఱి-

62. క్రూరపశువు

వ్యాడః-వ్యాలః-శ్వాపదః - శిబిః- హింస్రపశుః-ప్రసహనః-పు॥

వాలము-వాలాము. వేఁగి-

63. తోఁడేలు

కోకః - ఈహామృగః - వృకః-పు॥

తోఁడేలు - తోఁడెలు - తోఁడేలువు- మేఁకతిండి - గొఱియలసూఁడు - అడవికుక్క-

64. పొట్టేలు (ఈ పేళ్ళను వైశ్యవర్గములోఁ జెప్పెదము)

65. జింక, ఇఱ్ఱి (పురుషజాతి)

మృగః - కురంగః - కురంగమః- వాతాయుః-హరిణః- అజినయోనిః- ఏణః-రిశ్యః-సాదృశ్యః-చారులోచనః- మరుకః-లిగుః-తలినః-ప్రాలీ-న్,పు॥ ప్లావీ-న్॥ భీరుచేతాః-సీ॥నిత్యశంకీ-న్॥ వననః-యజ్ఞాంగః-పు॥

ఇఱ్ఱి - దుప్పి - జింక - నులికొమ్ముల మెకము-పిఱికిమెకము- మెకము-వై॥ మెగము-లేటి-లేడి-

66. శివునిచేతిలో నుండు యిఱ్ఱి

కోమలః-

67. లేడి (స్త్రీజాతి)

లేడి-లేటి-లిగువు-

68. బుఱ్ఱజింక (బుఱ్ఱముక్కుగల జింక)

బుఱ్ఱజింక-

69. ఆఁడు లేడియొక్క తోలు మొదలైనది

ఐణేయం-త్రి॥

70. మగదుప్పియొక్క తోలు మొదలైనది

ఐణం-త్రి॥

71. తిత్తి (మృగము తోలు)

తిత్తి-

72. బొల్లిచాయ మెడచారలుగలిగి బిలములోనుండు మృగము

కదలీ-స్త్రీ॥ (ప) కదలీ-న్, పు॥

73. నల్ల ఒడలు తెల్లని గీరలు గలిగి ౧౬ అంగుళముల పొడువైన జింక

శ్యామికా-స్త్రీ॥

74. తెల్లని ఒడలు మచ్చలు చిక్కని వెంట్రుకలున్నగల యిఱ్ఱి

చతురా-స్త్రీ॥

75. నల్లని ఒడలు పచ్చని మచ్చలుగల యిఱ్ఱి

కాలకా-స్త్రీ॥

76. దొడ్డ కడుపును నల్లని ముందరి కాళ్లునుగల మృగము

కందలీ-స్త్రీ॥ (ప) కందలీ-న్, పు॥

77. గువ్వవన్నె గలిగి ౩౦ అంగుళముల పొడవుగల మృగము

చీనః-పు॥

78. ఆచీనమృగములో స్త్రీజాతి

చీనసీ-స్త్రీ॥

79. మృదువైన కొమ్ములుగల జింక

ప్రతాపసః-పు॥

80. తోఁకలేని మృగము

చమూరుః-పు॥

81. చమూరువు (కలదు లేదను తోఁక కలిగి తెల్లఁగానైనను నానా వర్ణములు కలదిగానైనను నుండెడు మృగ విశేషము)

ఛమూరుః-పు॥ చనకా-స్త్రీ॥

82. దట్టమైన యెఱ్ఱని నల్లని రోమములుగల మృగము
ప్రియకః-పు॥

63. నున్నని తెల్లని పొడవైన రోమములుగల మృగము
మరుజా-సీ॥

84. తెల్లని కొనవెండ్రుకలతోఁ గూడిన దొడ్డమెడగల మృగము
సమూరుః-పు॥ (సామూనా- ॥)
(ఈ ఉను నా స్తరణాదుల కుపయో
గించు చర్మములకుఁ గారణములైన
యిఱ్ఱి జాతులలో విశేషములు)

85. నల్ల యిఱ్ఱి
కృష్ణసారః-(పా) కృష్ణశారః-పు॥
నిరంజనః-యజ్ఞాంగః-ఏణః-

86. నల్ల చారల దుప్పి
రురుః-పు॥

87. జింక (తలవంచుకొనిపోవు జింకపోతు)
న్యంకుః-పు॥ జింక-

88. పెంటిజింక (దానిలో స్త్రీజాతి. ఆఁడుజింక)
పద్మా-సీ॥ పెంటిజింక-

89. తెల్లరోమములుగల యిఱ్ఱి
రంకుః-పు॥

90. ఎఱ్ఱనిజింక
తృణసంవరః-పు॥

91. తెల్లని వీపుగల జింక
రాజీవః-పు॥

92. ఎఱ్ఱమచ్చల జింక
పృషతః-పు॥

93. తెల్ల జింక

సేలిసః-పు॥

94. ఎఱ్ఱ వన్నెగల సన్నపు జింక

శంబరః-పు॥

95. కొండగొఱ్ఱె

రౌహిషః-రౌహిట్-ష్, పు॥ కొండగొఱ్ఱె - కొండగొఱ్ఱియ-
కొండగొఱియ-వై॥

96. కణితి

గోకర్ణః-పు॥ పరంపరః- కణితి - కడితి - కడఁజు - (రూ)
కణఁజే-కడంజు - కణుజు-

97. ఆ కణితిలో భేదము

పోటరూపః-పు॥

98. దుప్పి

పృషతః-పు॥ దుప్పి - కారుకొమ్ముమెకము-
పొడయేనుమెకము-పొడలమెకము-

99. పెద్ద కన్నులుగల నల్ల యిఱ్ఱి

ఏణః-పు॥

100. మనుఁబోతు

ఋశ్యః - (పా) ఋష్యః-పు॥ మను-మన్ను-మనుఁబోతు-మనుబిళ్లు-
బిళ్ళదున్న - ముక్కుకొమ్ముమెకము-

101. అందలి స్త్రీజాతి

రోహిత్-త్, స్త్రీ॥

102. కేసరియను మృగము

రోహితః-పు॥

103. సవరపు మృగము

చమరః-పు॥ సవరపుమెకము - జల్లిమెకము - జల్లి
వాలుమెకము - జల్లితోఁకమెకము-
కుచ్చెలమెకము-కుచ్చెలమెకము-

104. సవరము (దానితోక)

జల్లి-సవరము-

105. కణఁతి (దొడ్డ కడుపును వట్రువ తోఁకయునుఁగల మృగము)

గంధర్వః - పు॥ (గోలపుసః-)
(ఇవి కస్తూరీమృగము పేళ్ళని
వై॥ టీక)

కడంతి - కడఁతి - (రూ)కణఁతి-
కటకరము-

106. శరభము (ఎనిమిదికాళ్లుగలిగి సింహమును చంపెడి మృగము)

శరభః - అష్టపాదః - అష్టపాత్ - ॥
అష్టాపదః - కింతనుః - దరీముఖః-
మహాసింహః-ఉత్పాదకః-ఉత్పాత్-
శార్దూలః-పు॥గజారాతిః-ఉత్పాదః-

అడిదపుమెకము-దచ్చికాళ్ళమెకము-
ఎనిమిదడుగుల మెకము - చౌగంటి-
చవుగంటి - మీఁగండ్లమెకము -
ఏనుఁగుల గొంగసూఁడు -
సింగంపుగొంగ - సెరబము-వై॥

107. పెద్దదుప్పి

రామః-పు॥ (వృకధోరణః-)

దుప్పి-పెద్దదుప్పి - తోఁడేళ్ళగొంగ-

108. పెద్దసవరపు మృగము

సృమరః - పు॥ పరుః - పు॥
వాలమృగః - చమరీ - ప్ప॥

109. చమరీ మృగమువంటి మృగ విశేషము

కాలపుచ్ఛః-పు॥

110. కొరనాసిగండు

కొరనాసిగండు - కొరసానిగండు-
కొర్నవగండు - దుమ్ముులగండు-
దుమ్ముులగొండి-గాడిదపులి-

111. తెల్లని జింక

కుమారీ-సీ॥

112. మంచి తోఁకయు కొమ్ములుగలిగి
యెద్దువలెనుండు ఒకానొక జింక

కుచారుః-పు॥

113. తోఁకలేని జింక

కృతారుః-పు॥

114. మేఁకవలెనుండి తెల్లనైన జింక

రుచుః-పు॥

115. జింకయందలి మఱియొక తెగలు

కృతమాలః-కందరః-చారుకః-పు॥

116. చమరమృగము వంటి యాకృతిగల యొక జంతువు

కోదృంగః-జన్తుధరః-పు॥ మార్జారీ-స్త్రీ॥

117. నక్క-వంటి కస్తూరి మృగము

గంధమృగః-పు॥ కస్తూరీ-
మృగపాలికా-స్త్రీ॥

118. గుహలోనుండు జింక

క్రిమిరా-స్త్రీ॥

119. కొలది సుడులుగల లేడి

మృగమాతృకా-విజాతిః-స్త్రీ॥

120. గురుపోతు

గవయః-గవాలూకః-పు॥ వనగవః-
గోవాహీ-న్॥ వాహవారణః-పు॥

గురుపోతు - గురపోతు - గుఱుపోతు-
గుఱపోతు-గురు-గోవ-

121. కుందేలు

శశః-శశకః-వనాఖుః-లోమకర్ణః-
పల్లవాత్-ద్॥రోమకర్ణః-మృదురోమా-
న్॥ శూలికః-పు॥

చెవులపోతు-ద్వ॥ చెవులపిల్లి-వై॥
కుందేలు-కుందెలు-

122. ఆఁడ వనజంతు విశేషము

ఖట్టాశీ-పూతిశారిజా-స్త్రీ॥

123. తోడేలువంటి యొకానొక జంతువు

పురోహి-న్॥ కులచరః-లాలనాథుః-**పు॥**

124. ఖట్టాశమను మగ వనజంతువు

125. పునుగుపిల్లి

గంధౌతుః-ఖట్టాశః - వనవాసనః-
గంధమృగః - పుష్కలకః - **పు॥**
మృగపాలికా-స్త్రీ॥**పూతికః-లోమశః-**
కూలకః-పు॥ శాలిజాతః - **పూతిః-**
పు॥ ఖట్టాసికా-**స్త్రీ॥**

కమ్మఁబిల్లి - ద్వ॥ **పునుఁగుపిల్లి-**
పున్గుపిల్లి-కస్తురిపిల్లి - బూతపిల్లి-వై॥
ఒత్తెడుపిల్లి - చట్టపుమెకము-
చెట్టపుమెకము-

126. పునుఁగుపిల్లి వృషణము

పూతిః-స్త్రీ॥

127. జవాదిపిల్లి

సంకుః-పు॥ **వేదముఖ్యా**-మదనీ-స్త్రీ॥
గంధవేశికా-**మార్జారికా-**

జేవాదిపిల్లి-జేవ్వాదిపిల్లి-

ఇప్పుడు చెప్పిన సింహాదులున్ను ఆవులు మొదలుగాఁగలవియు
పసులనఁదగును.

128. పశువు

పశుః-**పు॥** చతుష్పాత్-ద్॥ మలుకః-
మోకః-కపః-శుద్ధజడః-చరిః-

పసులు-వై॥ బ॥

129. ఆహారమునకయిన జంతువు

(మరులః-**పు॥**)

130. ఖేసరమను జంతువు

ఖేసరః-సకృద్గర్భః-పు॥

112. మంచి తోఁకయు కొమ్ములుగలిగి యెద్దువలెనుండు ఒకానొక జింక

కుచారుః-పు॥

113. తోఁకలేని జింక

కృతారుః-పు॥

114. మేఁకవలెనుండి తెల్లనైన జింక

రుచుః-పు॥

115. జింకయందలి మఱియొక తెగలు

కృతమాలః-కందరః-చారుకః-పు॥

116. చమరమృగము వంటి యాకృతిగల యొక జంతువు

కోద్రుంగః-జన్తుధరః-పు॥ మార్జారీ-స్త్రీ॥

117. నక్కవంటి కస్తూరి మృగము

గంధమృగః-పు॥ కస్తూరీ-మృగపాలికా-స్త్రీ॥

118. గుహలోనుండు జింక

క్రిమిరా-స్త్రీ॥

119. కొలది సుడులుగల లేడి

మృగమాతృకా-విజాతిః-స్త్రీ॥

120. గురుపోతు

గవయః-గవాలూకః-పు॥ వనగవః-గోవాహీ-న్॥ వాహవారణః-పు॥

గురుపోతు - గురపోతు - గుఱపోతు-గుఱపోతు-గురు-గోవ-

121. కుందేలు

శశః-శశకః-వనాఖుః-లోమకర్ణః-పల్లివాత్-ద్॥రోమకర్ణః-మృదురోమా-న్॥ శూలికః-పు॥

చెవులపోతు-ద్వ॥ చెవులపిల్లి-వై॥ కుందేలు-కుందెలు-

122. ఆఁడ వనజంతు విశేషము

ఖట్టాశీ-పూతిశారిజా-సీ॥

123. తోడేలువంటి యొకానొక జంతువు

పురోహి-న్॥ కులచరః-లాలనాత్మః-**పు॥**

124. ఖట్టాశమను మగ వనజంతువు

125. పునుగుపిల్లి

గంధౌతుః-ఖట్టాశః - వనవాసనః-గంధమృగః - పుష్కలకః - **పు॥** మృగపాలికా-సీ॥**పూతికః-లోమశః-కూలకః-పు॥** శాలిజాతః - **పూతిః-పు॥** ఖట్టాసికా-సీ॥

కమ్మఁబిల్లి - ద్వ॥ **పునుఁగుపిల్లి-** పున్గుపిల్లి-కస్తురిపిల్లి - బూతపిల్లి-వై॥ ఒత్తెడుపిల్లి - చట్టపుమెకము-చెట్టపుమెకము-

126. పునుఁగుపిల్లి వృషణము

పూతిః-సీ॥

127. జవాదిపిల్లి

సంకుః-పు॥ వేదముఖ్యా-మదనీ-సీ॥ గంధవేశికా-మార్జారికా-

జవాదిపిల్లి-జవ్వాదిపిల్లి-

ఇప్పుడు చెప్పిన సింహాదులున్ను ఆవులు మొదలుగాఁగలవియు పసులనఁదగును.

128. పశువు

పశుః-పు॥ చతుష్పాత్-ద్॥ మలుకః-మోకః-కపః-శుద్ధజడః-చరిః-

పసులు-వై॥ బ॥

129. ఆహారమునకయిన జంతువు

(మరులః-పు॥)

130. ఖేసరమను జంతువు

ఖేసరః-సకృద్గర్భః-పు॥

131. గడిమెకము (వేటుకుఁ జిక్కని మెకము)

విషమః-అజావయుక్-జ్॥ గడిమెకము-

132. మృగములలోని భేదములు

కొండగొల-

133. కొమ్ములుగల జంతువు

శృంగీ-న్॥ ద్రుతహరిః-నాథహరిః-
తిర్యక్-చ్,త్రి॥

134. తొలకు (మృగముల వెనుక కాలి మూలమునకును ప్రక్కకును నడిమిచోటు)

ఉపరంధ్రం - న॥ తొలకు-

135. ఎలుక

అధోగంతా - ఖనకః - వృకః-
పుంధ్వజః-ఉందురుః-మూషికః-
(పా) మూషకః-ఆఖుః-తుటుమః-
రంధ్రబభ్రుః-ఇలిః-పు॥ కాండః-క్రమః-

ఎలుక-ఎలికె - గోదదొల్కులప్రోద-
త్రాళ్ళరాసిగాఁడు - లాఁగడాఁగుడు-
మూసకము-వై॥

136. చిట్టెలుక

గిరికా-బాలమూషికా - లింగాలికా-
స్త్రీ॥ హాలాహలా-

చిట్టెలుక - చిన్నయెలుక-

137. అడవి ఎలుక

దీనా-మూషికా-స్త్రీ॥
(తొలి శబ్దమునకు మూషిక స్త్రీయని
స.శ.సం.)

138. చేంచె

చుచుందరీ - గంధమూషీ - స్త్రీ॥
గంధమూషికః - గంధాఖుః-
వేశ్మనకులః-పుంవృషః-చికః-
గంధనకులః-చుంచుః-పు॥

చేంచు-వై॥ చేండు-చెంచు-
చేంచెలుక-చేండెలుక-
కంపెలుక-మూఁగేలు-

139. వెల్లెలుక

(రాజమూషకః-॥)

వెల్లెల్క-వెల్లెలుక-వెల్లయెలుక-గరిమిడి-రాళ్ళరాసిగాడు-

140. ఎలుకలలో మరికొన్ని భేదములు

[1] కల్లెల్క - చూరెలుక-
([1] పొలములలోఁ గలుగులయందుండునది)

141. పందికొక్కు

దీర్ఘతేహీ - మూషికా-స్త్రీ॥ గర్తాటః-ఖనకః-రోమశః-పు॥ గృహభూదారః-

కొక్కు-గరిమిడికొక్కు-పందికొక్కు-

142. తొండ

సరటః - కృకలాసః - కృకలాశః-వేదారః - క్రకచపాత్ - ద్॥ తృణాంజనః - ప్రతిసూర్యః-క్రకచపాదః-కులాహకః-కామరూపీ-న్॥ విదారుః - (బింబకః-) పు॥ భశా - స్త్రీ॥ కృకవాకుః - శయః-శయానః-శయన్దకః-సుదుష్ట్రభః-చిత్రబింబః-

తొండ - వయిజాతితొండ-వైజాతితొండ-ఊసరవెల్లి-(ఈ పేళ్ళు మూడు వన్నెలుగల తొండయని లం-నా? లోకములో తొండ ముదిరిన ఊసరవెల్లి యని వాడుక)

143. మైలచాయ తొండ

(దుష్ప్రభా-స్త్రీ॥)

144. ముంగిస

నకులః-పు॥ పింగలః-కశః-రోమశపుచ్ఛకః-

ముంగి-ముంగిస-

145. వెంట్రువ (పెద్దముంగిస)

బభ్రుః-పు॥

వెంట్రువ-

146. ముంగిసవంటి ఒకానొక జంతువు

ధరీకః-పు॥

147. ఉడుత

చిక్రోడః-(తరుమూషికః-) పు॥ తాకః-రోమశీ-న్,పు॥

ఉఱుత-ఉడుత-

148. నల్లికీఁచె

రక్తపుచ్ఛి - స్త్రీ॥ హాలాహలః - పు॥ బ్రాహ్మణీ-అంజనికా-స్త్రీ॥సృజయా-

నల్లిక-నలికిరి - నలికీఁచె - నలికండ్ల పాము-మిండ-మిద్ద - ఉల్లిక-అవికిరి-

149. ఆరుద్రపురుఁగు (వానకురిసి నేల తడిగా నుండునపుడు కలుగునట్టి పట్టువంటి దేహముగల ఒకానొక పురుగు)

ఇంద్రగోపః - తామ్రకృమిః- దుందుమారః-పు॥ కోశకారః- పుండరీకః-కాష్ఠతంతుః-

ఆరుద్రపురుఁగు-పసిఁడిపురుఁగు- పట్టుపురుగు—వై॥

150. కంబళిపండు (పట్టుపురుగు చెట్టు పండు)

కంబళిపండు-ద్వ॥

151. పొత్తినూలు (పట్టుపురుఁగు వేసెడు పట్టునూలు)

పొత్తినూలు-

152. పొత్తినూలుకాయ (పొత్తినూలుగూడు)

పొత్తినూలుకాయ-

153. బల్లి

పల్లీ - ముసలీ - గృహగోధికా- కుడ్యమత్స్యా-శకున్నజ్ఞా-జ్యేష్ఠీ-జ్యేష్ఠా- గృహాలికా-గృహోలికా-టట్టనీమూలీ- స్త్రీ॥ దైవజ్ఞా-మాణిక్యా-స్మరశ్వేతా- కుద్రుణాచీ-సురాజికా-గృహగౌలికా—

బలి-వై॥ గవుళి-గౌళి-గౌరు-

154. తెల్లబల్లి

కుంద్రుణా-వీసరాజకా-స్త్రీ॥

155. సాలెపురుగు

లూతా-లూతికా-స్త్రీ॥ తంతువాయః-తంతునాభః-ఊర్ణనాభః-మర్కటకః-శలకః-పు॥ జాలికః- తంతునాభః-ఊర్ణవాహిః-ఊర్ణావహిః-మర్కటకః-కృమిః-పు॥ మూషికా-స్త్రీ॥

జోలకాఁడు-చెలది-సన్నవిల్లి-పాదొట్టు చెలగము-చెలఁదిబల్లి-తాంద్రపురుపు-నేఁతపురుగు - పాద్రటపురుగు-పాదొట్టుపురుగు-పాదాంద్రి-సాలీఁడు-సాలెపురుగు-సేనబల్లి-సోనబల్లి-

156. సాలెపురుగుయొక్క తంతువు (దారము)

మర్కటవాసః-లూతాతంతుః-పు॥

157. చెలఁదితెర. సాలెపురుగు అల్లువల (లేక సాలెపట్టు)

సందానికా-స్త్రీ॥మర్కటజాలకః-పు॥ జాలకం-న॥ఆశాబంధః-లూతాపట్టః-పు॥ (ఇది సాలెపురుఁగు మగ్గము)

చెలఁదితెర-ద్వ॥

158. ఈఁగపులి (సాలెపురుగులోని భేదమని ఆం.భా.)

ఈఁగపులి-విందుపురువు-విందుపుఱుఁగు-

159. కుమ్మరపురుగు

విరాళిః-కీటరాజః-సన్నకద్రుః-పు॥ (యమకీటః-)

కుమ్మరపురుగుః-ఉరిడె-

160. కీఁచుజాయి (ముదురు కుమ్మరపురుఁగు)

కీఁచుజాయి-

161. కొయ్యతొలుచు పురుఁగు

ర్యుకాక్క-స్త్రీ॥ కాష్ఠలేఖకః - పు॥

162. కొమ్ములపురుఁగు

విషశృంగీ-బంభకోలః-పు॥

163. శరీరమునందలి పురుగులు

నీలాంగా-స్త్రీ॥

164. వెలుపలనుండు పురుగులు

కీటః–పు॥

165. పురుగులు

నీలంగుః – క్రిమిః – కృమిః – కీటః – **కృపణః** – **పులకః** – **పు**॥ మల్లూకః – **నీలాంగుః**–

పురుగు–పురువు–పుర్వు–ప్రువ్వు–

166. సన్నపురుగులు

కీకసాః–పు, బ॥

167. పురుఁగులలోని భేదములు

౧ (రామబాణః–పు॥) ఇది తాటాకు పుస్తకములను తొలిచెడి యొక దినుసు పురుగు)

౨ (వత్సకీటః–పు॥) (పులకః –పు॥ చెట్టున పుట్టెడు (నల్లని)పురుగు)

౧ వెదురుమిడుత – ముడికొక్కు –

౨ చీడపురుగు–గొల్లభామ – కట్లజెఱ్ఱి– పరిటెపురుగు– పేఁడపురుగు–

ఉద్దిపురుగు– (ఇది మ్రగ్గిన మ్రానులో నగువాని యందు కలిగెడు తెల్లని క్రిమి విశేషము)

168. చీడ (సస్యాదులను చెఱిచెడి యొకానొక పురుఁగు)

చీడ–తెగులు–

169. కాళ్ళజెఱ్ఱి

కర్ణజలూకా – (పా) కర్ణజతాకా – **శతపదీ**–కారస్కరాటికా–సీ॥

(చివరిశబ్దమునకునల్లజెఱ్ఱియనిత్రి. శే.)

కాళ్ళజెఱ్ఱి–

170. చెవిదూరు పాము

కర్ణజలూకా– (పా) కర్ణజతకా– **శతపదీ**–సీ॥

చెవిదూరు పాము–

171. కంబళిపురుగు

శూకకీటః–**పు**॥ కంబళకీటః–

కంబళిపురుగు–గొంగళిపురుగు–

172. నత్త (గుల్లయందుండు పురుగు)

శంబూకకీటః–**పు**॥

నత్త–కొమ్ములపురుగు–

173. సీతాకోకచిలుక (చిత్రవర్ణముకలిగి చేటవలె నుండు పెద్ద రెక్కలుగల యొక పురుఁగు)

174. లద్దిపిప్పి (ఇది యొక దినుసు చీడపురుఁగు)

175. పులికోచె (పులి ముఖమువంటి ముఖము గలిగిన సాలెపురుగువంటి యొక పెద్ద పురుఁగు)

176. కుంకుడుఁబురుగు (ఇది యొకానొక యెఱ్ఱ పురుగు)

177. గిజ్జు పురుఁగు (ఇది చెట్లయందుండి యెల్లపుడు గిజ్జుమని కూయుచుండు పురుగు)

178. ఆకుచిలుక (ఇది తెల్లబొట్లుగల పెద్ద రెక్కలుగల ఒక పురుఁగు)

179. రోకటిబండ

ఆఢా-శతపదీ-కర్ణజలూకా-కర్ణజలేకా-
ధారికా-సీ॥

180. ఆఁకుతేలు

వృశ్చికా-సీ॥

181. నల్లతేలు

వృశ్చికః-శూకకీటః-కర్కోటకః- ఎనుపతేలు-
పు॥ వలీనం-న॥

182. ఎఱ్ఱతేలు

ఆలీ-న్॥ (పా) ఆలీ-న్॥ ద్రోణః-
(పా) ద్రూణః-వృశ్చికః-పు॥
(ఇవి సామాన్యముగా తేలుపేళ్ళని కొందరు)

183. తేలు (సామాన్యముగా)

ఖాలికా-వస్కరాటికా-సీ॥ వలీనం-౯॥

184. మంద్రగబ్బ (నల్లని పెద్దతేలు)

షట్బిందుః - పాంథాహితః - పృథువృశ్చికః - పు॥ ఖర్జూరః - నీలాంగః-
మంద్రగబ్బ-మందగబ్బ-పుట్టతేలు-

185. కొండె (తేలుమంద్రగబ్బల కొండె)

అలం - న॥ (ఇది కొండె చివరనుండు ముల్లుయని స శ.సం.) అలం-న॥
కొండె-

186. కొండె చివరముల్లు

మణిః-పు॥ మలం-న॥

187. పురుటి పురుగు

పురుటిపురుగు-ఎన్నెమ - (ఆప్ర)

188. చీమ

పిపీలికా-హోరా-లూతా-సీ॥ లూతాతః-పు॥

189. గండ్రచీమ (ఇది పెద్ద నల్లచీమ)

ఉలంగవః-పు॥ ఉలంకలః-

190. కొండచీమ

ఉద్దీపకః-వజ్రహేతుః-పు॥

191. మిక్కిలి చిన్న నల్లచీమ

కన్యాపిపీలికా-సీ॥ ఆమర్కటపిపీలికా-

192. ఎఱ్ఱచీమ

తైలపిపీలికా - రక్తపిపీలికా - సీ॥ గృహేడికా-

193. కొఱవిచీమ (పెద్ద యెఱ్ఱచీమ)

కొఱవిచీమ-

194. జురుకులు (చెట్టు తెట్టెఁబెట్టు నల్లచీమలు)

వటీః-దేహికా-ఉపజిహ్వికా-వమ్రా-వమ్రీ-సీ॥ ఉపాదికః-పు॥
జురుకులు-బ॥

195. కపిలవర్ణముగల చీమ

ఘృతైధికా-స్త్రీ॥

196. నరుజీ (గ్రుడ్డుతెత్తుక వెలికి పుట్టలోనికి సాగు చీమల చాలు)

నరుజు-

197. బాఁపనచీమ (వృక్షములయందు గోరోచన వర్ణముగల యొక దినుసు పెద్ద చీమ)

బ్రాహ్మీ-స్త్రీ॥ బ్రాహ్మణీ- బాఁపనచీమ-

198. చెదలు పురుగులు

ఉపదీకా-ఉపదేహికా-ఉపజిహ్వికా-స్త్రీ॥ వమ్రః-పు॥ వమ్రీ-స్త్రీ॥ శిథిలీ- చెదలు-పుట్టచీమ-చేకొఱుజు-చేకొఱుదు-

199. ఉసుళ్లు (ఱెక్క-చెదలు)

(పక్షవల్మికిః-పు॥ వల్మీకమక్షికా-స్త్రీ॥ ఇసిళ్ళు-ఉసిళ్ళు-ఉసుళ్ళు-(ఇవి యన్నియు బ॥)

200. తవిటిపురుగు

కృపిః- ముక్క-పురుగు-తవిటిపురుగు-

201. పెంకెపురుగు (ధాన్యమునకుఁ బట్టెడు యొక దినుసు పురుఁగు)

పెంకెపురుగు-

202. పాలలోని పురుగు

కాలికా-స్త్రీ॥

203. నల్లి

మత్కుణః-మత్కః-మసూరః-ఉద్దంశః-చుర్దంశః-పు॥ నల్లి-గోడపురుగు-మొగిలిపురువు-మొగిటి

204. పేను

యూకా-పాలీ-అంశమసీ-స్త్రీ॥
ఇంద్రదలుప్తకం-న॥

205. చీరపేను (గుడ్డ నంటికొనియుండు తెల్లపేను)

శ్వేతయూకః-అంగవస్త్రోత్థః-పు॥ (ధేనుకః-పు॥) కంబవః- చీరపేను-చీరపోతు-చీరపిట్ట-

206. అంటుపేను (పేనులోని భేదము)

అంటుపేను-అంట్లు-బ॥

207. పేనుగ్రుడ్డు

లీక్షా-సీ॥

ఈరు-ఈపి-పేనుగ్రుడ్డు - పేనుపిల్ల-

208. ఈపి

(లీక్షానం-న॥)

ఈపి-

209. బుడ్డబుడుచు (పశువుల ఒంటనుండు పురువులు)

అంబారికాణా-బుద్దబుడుచే-

210. గోమారి

గోమారిః-చిచ్చిడః-పు॥

కొనుఁజే-కొణుఁజే-పిడుఁజు-
పిణుఁజే-పిడుఁదు-గోమారి-

211. అంబారుపిడుఁజు (పశువుల మేన నంటుకొని రక్తము పీల్చెడు జంతు విశేషము)

చెక్కకొణుజు-చెక్కపిడుజు-
చెక్కకొణుదురు-బుడ్డపిడుఁదు-
నల్లద్రాగుడు-నల్లద్రావుడు-

212. నులిపురుగు (ఈ పేళ్ళను మనుష్యవర్గములోఁ జెప్పెదము)

213. నుసిపురుగు (మ్రాను తొలిచి నుసిరాల్చెడు పురుగు)

ఘుణః-పు॥

నుసిపురుగు-పుప్పిపురుగు-

214. గరుడపక్షి

క్షేమః-పు॥

215. పావురము

పారావతః - కలరవః - కపోతః-
ప్రాసాదకుక్కుటః - ఝిల్లీకంఠః -
గృహకపోతకః - మదోత్కటః-
ఝుల్లకంఠః-మదనకాకూరవః-పు॥
రక్తదృష్టిః - బాలవత్సః-

పావురాయి-పావురము-పారువము-

216. అందలి భేదములు

నేలపల్లటి - అంతరపల్లటి - చేపల్లటీ-
పల్లటీ-సురటి-లకోరి - లకోరీ - జిట్టి-
కూకీ- ఒడ్డీ - ఒడ్డీఁడు - ధూరుబారు-
బుజ్జపిట్ట-బకదారి-పేఁడగువ్వ-

217. గువ్వ

వనకపోతః-పు॥

గువ్వ-అడవి పావురము-

218. డేగ

శశాదనః - పత్రీ - న్॥ శ్యేనః-
గ్రాహకః-ఘాతిపక్షీ-న్॥ మారకః-
మృగేంద్రః-చటకః-పు॥ సుపర్ణకః-
క్షిప్రః-వర్తులాక్షః-

219. అందలి భేదములు

సాలువము - సాళువము - సాళ్వము-
జాలె-జాలి - జాలియ - వేసడము -
వేసడ-డేగ-లగుడు-లగడు-బయిరి-
బైరి-కణసరము-ఓరణము-జలకట్టె-
గిద్ద - చెంచెడము - చెంచడము -
చంచడము - తళుకు - బెళుకు-కంచు-
మించు-అడుజె - కడుజు - కురుజు-
బాఁజు-నేలాఁపు - వారణము - వైల-
వేస్త్రము - జలకట్టె - (మొ. రూ.)
సెలకట్టె - సెలకట్టియ - ఈలగ్రద్ద-
చాఁపగ్రద్ద - గిద్ద - కనిసెరము -
జావడము-
(ఈ యన్నిఁటియందు స్త్రీ జాతి డేగ యనంబడును. డేగ యన శ్యేన సామాన్యమని కొందరందురు)

220. మొగడేగ

తోనికాఁడు-తోనిగాడు-

221. ఆఁడు డేగ

ప్రాచీకా-సీ॥

222. అత్తెము (పందెములలో నెదుటదానికాళ్ళ దెబ్బ తగులమిక్కై రెండు డేగలకు భుజస్థానీయమైన రెక్కలకుఁ దొడఁగెడు తోలు)

అత్తెము-

223. తోపారము (డేగల ముఖమునకుఁ గట్టెడు తోలుగంత)

తోపారము-(రూ) తొపారము-

224. తోరెము (ఆ తోలుగంతకుఁ గట్టెడు దారము)

తోరెము-దోరెము-

225. గూబ. గుడ్లగూబ

ఉలూకః-వాయసారాతిః- కాకారిః- కాకరూకః - కాకభీరుః - పేచకః- దివాంధః - దివాభీతః - కౌశికః- ఘూకః - నిశాటనః - నక్తచారీ-న్॥ చక్రాఖ్యః-వక్రనాసికః-హరినేత్రః- నఖాశీ - న్॥ పీయుః - ఘర్ఘరః - ఘర్ఘరకః-హరిలోచనః-నక్తంచరః- నిశాదర్శీ - న్॥ మహాపక్షీ - న్, కారూకః- ఘోరదర్శనః-బహుస్వనః- కోంతః-

గూబ-వై॥ గుబ - గుడ్లగూబ- గ్రుడ్ల గూబ - గుడ్లగుబ్బలి - పగటిచీకు - పగలుగాననిపుల్గు - పవడిగుడ్డిగూబ - పలుగుపిట్ట - పులుఁగుపిట్ట - పెద్ద పులుఁగు-కొరఁడు-వై॥ బుఱ్ఱవు- బుంగ్రదము-

226. నల్లగుడ్లగూబ

కృతమూలకః-నక్తకపక్షీ-న్॥ పు॥ నక్తకః-

227. దాని కూఁత

గూంగ్రడ-

228. ఆఁడగూబ

దైవపిశునీ- సీ॥ పిక్కా-కనకాక్షీ-
పింగలా-పేచికా-

229. దానిగుడ్డు

పీరకః-పు॥

230. ఏట్రింత (భారద్వాజ పక్షి)

వ్యాఘ్రాటః-భరద్వాజః-పైంగరాజః-
కర్కరాక్షః-కలాటీనః-పు॥సుపర్ణకః-

ఏట్రింత-ఏటిరింత-పసులపోలిగాఁడు-
పోలిగాఁడు - పోందు - మంగలపిట్ట-
చాకలపిట్ట - కూఁకటిగువ్వ - నల్లచ్చి
గాఁడు-పులుఁగులగదుమరి-

231. నారాయణపక్షి

(నారాయణపక్షీ-న్,పు॥)

నారణపక్కి-వై॥

232. మందపిచ్చిక. కాటుకపిట్ట. రువ్వపులుఁగు. కౌఁజు

ఖంజరీటః-ఖంజనః-ఖంజరేఖః-

233. మందపిచ్చుక

మందపిచ్చుక-కురవకపులుఁగు-

234. పింగారుపిచ్చుక

రాజవిహంగమః-పు॥

బంగారుపిచ్చుక-

235. నల్లపిచ్చుక

(పోతకీ-సీ-)

236. కాటుకపిట్ట

కాణాటీనః - ఖంజనః - కాకచ్ఛదిః-
స్వంజఖేలః-తాతనః-మునిపుత్రకః-
భద్రనామా - న్॥ రతనిధిః - పు॥
మిథునీ-న్॥ చంచలః-సుప్తః।

కాటుకపిట్ట - రువ్వపులుఁగు-
ఉవ్వఁబులుఁగు-కౌఁజు-

237. కౌఁజు

(కపింజలః-పు॥)

కౌఁజు-కవుఁజు-కముజు-కంజు-
కయిజు-కైజు-కయిదు-కైదు-

238. ఆఁడు ఉవ్వపిట్ట

పిప్పికా-ఖంజరీటీ-గోలత్తికా-
శాంర్గకీశా-సీ॥

239. ఆఁడు మందపిచ్చేక

గోలత్తికా-సీ॥

240. బట్టపులుఁగు

చిత్రపక్షః-కపింజలః-పు॥ శరుః-

241. రాబందు. కంకణము

లోహపృష్ఠః-కోలపుచ్ఛః - కంకః-
పు॥ కర్కటస్కంధః-కమలచ్ఛదః-
కనకచ్ఛదః-ప్రియాపత్యః-మల్లకః-
దీర్ఘపాదః-దీర్ఘపాత్-ది॥ పర్కటః-

కంకణము-వై॥ రాఁబులుఁగు-
రాబందు-(రాంబందు-)
మల్లెజేగురు-

242. పాలపక్షి

చాషః-కికీదివిః-మణికంఠః-రాజవిః-
చిత్రవాలః-చిత్రరాజః-నీలాంగః-
స్వర్ణచూడః-పూర్ణకూటికః-విశోకః-
రాజవిహంగమః-ఖాసః-

పాల-పాలగుమ్మ-

343. కూఁకటిమూఁగ

కలింగః-భృంగః-ధూమ్యాటః-పు॥

కూఁకటిమూఁగ-కూఁకటిమువ్వ-
లింగరాజు-(గా9)

244. పెద్ద కూఁకటిమూఁగ

రాజభృంగః-మాంథిలవః-పు॥
బుద్ధిమాన్-త్॥

245. మ్రానిపోటి పులుఁగు

కాష్ఠకుట్టః-శతచ్ఛదః - దీర్ఘపాదః-
కంకః-శతపత్రకః-దార్వాఘాటః-పు॥

మ్రానిపోటుపులుఁగు - మానిపోటి
పులుఁగు-మ్రానుతొలుచుపిట్ట-
మ్రానుగోయిల-మానిపుక్కెటిపులుఁగు-
మానుపోటువు-పద్రంగిపిట్ట-వడ్లంగిపిట్ట-
బెబ్బులుఁగు-

246. గిఱ్ఱుపురుగు (చెట్లయందుండి యెల్లప్పుడు గిఱ్ఱుమని కూయునట్టి యొక పురుగు)

గిఱ్ఱుపురుగు-

247. వానకోయిల

సారంగః-(పా) శారంగః-స్తోకకః-చాతకః - బభ్రుః - వాపీహః-ఘనతోలః-త్రిశంకుః-వర్షప్రియః-పు॥ ఖల్లః-అంబుజః-అనంబుః-పౌరేంద్రః-ఖగః-

వానకోయిల-వాననెచ్చెలి-

248. పైడికంటి

(కనకాక్షి-॥) పింగళా-స్త్రీ॥

సకినాలపులుఁగు- సకినంపుఁబులుఁగు-సకినంపుఁబక్కి - గుబిని - గుమిలి-గుబ్బిలికాఁడు-గుబ్బలికాఁడు - పసిఁడికంటి-పసిఁడికంటె - పయిఁడికంటి-పయిఁడికంటె - పగటిచీఁకు - చిఱుగూబ-చిఱుతగూబ - బంగారుకంటి-పైఁడికటి-

249. కోడి

కృకవాకుః-తామ్రచూడః-కుక్కుటః-చరణాయుధః-రాత్రివేదీ-న్॥కాలజ్ఞః-కలావికః-ఉషాకలః - వివృతాక్షః-చూలికః-వటరః-పు॥ చిత్రవిగ్రహః-దీర్ఘవాక్-చ్॥దక్షః-శిఖీ-న్॥ఆరణీ-న్॥ శిఖండికః-నఖాయుధః-మయూరః-చటకః-శౌండః-ఆరణిః-

కోడి-అడుగువాలుపులుఁగు-అజ్జవాలు-కొమరుడాలు-మెట్టవాలుపిట్ట-మెట్టవాల్పిట్ట-

250. పుంజు (మగ కోడి)

పుంజే-

251. పెట్టమారి (ఆఁడ కోఁడివలెనుండు పుంజు)

పెట్టమారి-

252. పెట్ట (ఆఁడకోడి)

పెట్ట-

253. గ్రామపుకోడి

మయూరచటకః-దక్షః-నిశాకరః-
కృకవాకుః-పు॥

254. అడవికోడి

కుకూలః-కుక్కుభః-కుక్కుటః-
కుహకస్వరః-పు॥
కారుకోడి-అడవికోడి-కానపుంజు-
గునపనకోడి-పొదకోడి-

255. నీరుకోడి

ప్లవః-పరిప్లవః - పు॥ శకటబిలః-
పాలపాదః-అంబుకుక్కుటః-
నీరుకోడి-బుడకోడి-బొల్లికోడి-
పుల్లగొరక-చిలవ-గుండఁగి-

256. యుద్ధయోగ్యమైన కోడి

కపిలః-

257. తెల్లకోడి

పులిందః-పు॥ శ్వేతకుక్కుటః-

258. కోడియందు మఱియొక జాతి

కులాలకుక్కుటః-గర్తకుక్కుటః పు॥

259. బెగ్గోడి (కోడిలోని భేదము

బెగ్గోడి-

260. కోడి గుండెకాయ

కన్నెము-

261. ఆరెబొట్టె (కోడి కాలివ్రేళ్ళకు వెనుకతట్టున సూదివలె మిక్కిలి వాడియైయుండెడు ఒంటిగోరు)

ఆరెబొట్టె-

262. (ఊర) పిచ్చిక

చటకః - కలవింకః - కులింగః- చిత్రపృష్ఠః - గృహనీడః- వృషాయణః-పు॥ వరః-ఆటకః- బలిభుక్-జ్॥ సేవ్యః-తిలకకంటికః-

పిచ్చేక-పిచ్చిక-ఊరబిచ్చేక-పిట్ట

263. ఆఁడుపిచ్చిక

చటకా-పాండవికా-స్త్రీ॥ పోతకీ-స్త్రీ॥ శ్యామా-పోతకీ-స్త్రీ॥

264. పిచ్చికయొక్క మగపిల్ల

చాటకైరః-పు॥

265. పిచ్చికయొక్క ఆఁడుపిల్ల

చటకా-స్త్రీ॥

266. పచ్చతల పిచ్చుక

(పీతముండః-పు॥)

పచ్చతలపిచ్చేక-బండారుపిచ్చేక-

267. పెద్దకొక్కెర

కర్కరేటుః-కరేటుః-పు॥

కక్కెర-వై॥ క్రక్కెర - కక్కర-పిన్నకక్కెర-పెద్దకక్కెర-

268. కొక్కెర

కృకణః-క్రకరః-పు॥ కృకరః-అర్ధ్యః-

269. కోకిల

వనప్రియః - పరభృతః - కోకిలః- పికః-మధుగాయనః-మధుకంఠః- కలకంఠః-కుహూముఖః-మధుఘోషః- కాకలీరవః-వసన్తఘోషః-వసంత ఘోషీ-న్॥ మధువాక్-చ్॥ రవథః- ఘోషయిత్నుః-తామ్రాక్షః-కాకపుష్టః- కాకపుచ్ఛః - జర్జరః - కామాంధః- కామజానః-కామతాలః-సుతర్దనః- ధ్వాంక్షపుష్టః-అలిమకః-రతోద్వహః- పు॥ అన్యభృతః-

కోయిల - వై॥ కోవెల - కోగెల- కెంపుకంటి - కెంపుకనులపులుఁగు- చిగురాకుదిండి - తలిరుదిండి- తలిరుమేఁతరి-పరితము-బరితము- పెంపుడుగున్న-సాఁకుడుపులుఁగు- మావికొమ్మ యిలుపులుఁగు-

270. మగకోయిల

గాతుః-పుం స్కోకిలః-పుంగంధర్వః-

271. ఆఁడు కోయిల

మదనశలాకా-స్త్రీ॥

272. కోయిలకూఁత (ఈ పేళ్ళు శబ్దాదివర్గలోఁ జెప్పినాము)

273. గండుఁగోయిల (పొగరుకోయిల)

గండుఁగోయిల-పొగరుఁగోయిల-

274. కాకి

కాకః-కరటః-అరిష్టః - బలిపుష్టః-
బలిభుక్-జ్॥ సకృత్ప్రజాః - స్॥
ధ్వాంక్షః-ఆత్మఘోషః-పరభృత్ -
త్॥ పికవర్ధనః-వాయసః-చిరజీవీ -
న్॥ ఏకదృష్టిః-మౌకలిః-మౌద్గలిః-
రతజ్వరః-గూఢమైథునః - సూత్రీ-
న్॥ శ్రావకః - ద్వికః - కారవః -
పరమృత్యుః-లుంటాకః-సత్యవాక్-
చ్॥ కాణః-అపకృష్టః- నగరీబకః-
నాడీజంఘః-నాలిజంఘః-దర్దురాటః-
ఐంద్రిః - చక్రజః - పు॥ ఏకాక్షః-
దివాటనః - మహానేమిః - కంటకః-
కుణః - ఉలూకారిః - ధూలిజంఘః-
అన్యవాపః-అన్యపుట్-ష్॥

కాకి-వై॥ గమికాఁడు - గుమికాఁడు-
మెల్లకంటి-

275. మాలకాకి

ద్రోణకాకః - కాకోలః - శితికంఠః-
దాత్యూహః - కాకమద్గుః - ఐన్ద్రిః-
ఆసురః-కచాటురః-పు॥కృష్ణకాకః-
వృద్ధకాకః-

మాలకాకి - బొంతకాకి-

276. చెముడుకాకి

కురుకః-దీర్ఘవాలః-పు॥ (ఇవి కేవలము జెముడుకాకి పేళ్ళు)
చెముడుకాకి-చెమర్కాకి-చెమరు-ముదికాకి-ఆళ్ళకోస-

277. నీరుకాకి (అందలి మఱియొక భేదము)

మద్గుః-పు॥ ప్లవః-పు॥ జలకాకః-
నీరుకాకి-

278. తెల్ల కాకి

(ధూంక్ష్ణః-పు॥)ధూంక్ష్ణా-ఋషీకః-
తెలికాకి-తెల్లకాకి-

279. కంకణము (జలపక్షి విశేషము)

కంకణము-కంకణాయి-

280. కూఁకురుగుడ్డంగిపిట్ట. భరతపక్షి

దాత్యూహః-కాలకంఠకః-మాసజ్ఞః-కరాహకః-పు॥పాలఖేలా-గరుద్వ్యోధీ-భారతీ-వ్యోమనాసికా-సీ॥జలరంకుః-వంజులః-
కూఁకురుగుడ్డంగి-కూఁకూరుగుడంగి-కూఁకురుగుండె-

281. పిన్నగద్ద. జెముడుకాకియు. చీరపిట్టయు

ఆతాయీ-న్॥ (పా) ఆతాపీ-చిల్లః-పు॥

282. ఒకానొక పక్షి

స్వస్తికః-పుష్టివర్ధనః-పు॥

283. పీతిరిగద్ద

(ఆతాయీ-న్,పు॥)
పీగద్ద-పీతిరిగద్ద-

284. గద్ద

దాక్షాయ్యః-గృధ్రః-పు॥దూరదర్శీ-న్॥ సుదర్శనః-పురుషవ్యాఘ్రః-
గ్రద్ద-గద్ద-వై॥

285. బోరువ (ఒక దినుసు పెద్దగ్రద్ద)

దాక్షాయ్యః-గృధ్రః- (అమరటీక ననుసరించి దీనికిని నీ పేళ్ళు)
బందు-బోరువ-ద్వ॥

286. చిందపిట్ట (పిన్నగ్రద్ద)

చిరంభణః - చిల్లః - ఖ్రాన్తిః- కంఠనీడకః-పు॥ కువలాయితః- క్నుయిః-పు॥

చింద-చీఁద-చీపర-పిన్నగ్రద్ద-

287. నల్లచంకల గద్ద

చరదః-శితికక్షః-తత్వదీః-పు-

288. పొదలిక

(చక్రవర్తికా-)

పొదలిక-

289. గోరువంక

సూక్తా - మదనశలాకా - చిత్రాక్షీ- శారికా-చిత్రనేత్రా - చిత్రలోచనా- చిత్రపాదా - గోరాటీ - గోకిరాటీ- బరండా-స్మరలేఖినీ- వచండా-సీ॥ వాచాలా-ముఖరా-శారిః-సీ॥

గోరువంక - గొరువంక - గోరంక- గోరింక-గోర్వంక- గోరంకి-గొరంకి- గోరవంక-గోరఁకి-గొరవక-గొరవంక- గోర-బట్టికాఁడు-సారె-వై॥

290. పీతిగోరువంక

కుణపీ-విట్సారికా-సీ॥(విట్చారికా-సీ॥)

291. చిలుక

కీరః-శుకః-మేధావీ-న్॥ వాగ్మీ-న్॥ మంజుపాఠకః-చిరిః-ఫలాశనః- శ్రీమాన్-త్॥ త్రికేతుః-దరణః- దండీ-న్॥

బట్టికాఁడు - చేదువుల పులుఁగు- పలుకుఁదత్తడి-పలుకుల పులుఁగు- తుంటనాల్కపుల్గు - తొగరుముక్కు పులుఁగు - తొగరుమోముపులుఁగు- పచ్చఱెక్కలపిట్ట- పచ్చవిల్తునితేఁజి- వెడవిల్కానిబాబా - మరుతేజి- మోదుగుమొగ్గపుల్గు - పులుకాసి పులుఁగు - చెఱ్కెరతిండి - చెఱ్కెర తిండి పులుఁగు - పండురతీపుదంట- రామతమ్మ-చిలుక-(రూ) చిల్క-వై॥

292. పెంపుడు చిలుక

ధరణః-పాత్రః-పు॥

293. రాజశుకము (చిలుకలోని ఒక రకము)

ప్రాజ్ఞః-రాజశుకః-పు॥

294. చిలుక పేరుగల పురుగులు

సీతాకోకచిలుక - (చిత్రవర్ణము గలిగి చేటలవలెనుండు పెద్ద రెక్కలుగల యొక పురుగు) ఆకు చిలుక - (ఇది తెల్లబొట్లుగల పెద్ద రెక్కల పురుగు దినుసు)

295. వడ్లచిలుక

వడ్లచిలుక-నంగనాచి-

296. పులుకాని పులుఁగు

పులుకానిపురువు-పచ్చతెక్క పురుగు-

297. ఒకానొక పక్షి

లోపా-లోపాయికా-సీ॥

298. పికిలిపిట్ట

పికిలి-పిక్కిలి-పిగిలి-పిగిలిపిట్ట-పీలి-పట్టుజీనువు-

299. పికిలిపువ్వు (దాని తోఁకక్రింది తెక్క)

పికిలిపువ్వు-

300. పిగిలికుచ్చు (పిగిలిపిట్టయొక్క పృష్ఠభాగమందుండు తూలికా విశేషము)

పిగిలికుచ్చు-

301. కొంగ

క్రుఙ్-చ్॥ క్రౌంచః- దీర్ఘజంఘః-
నిశైతః-బకోటః-శుక్లవాయసః-
కంకేరుట్-హ్॥ద్వారబలిభుక్-జ్-
శిఖీ-న్॥ చంద్రవిహంగమః - పు॥

కొంచ-క్రౌంచ-వై॥ కొంగ-వై॥

302. వడ్లకంకణము (కొంగలోని భేదము)

వడ్లకంకణము-

303. కొంగజాతిలోని మఱియొక భేదము

దర్వీతుండః-దర్వీః-దర్వీదా-
క్రౌంచః-పు॥

304. వక్కు-కొంగ

బకః-కహ్వః-కాకమద్గుః-జలరంకః-
పు॥

ఆరణపక్కి - వక్కు - వగ్గటము -
ఆడెలు - బాతు - కొక్కరాయి-
కొక్కెర-కొంగ- తక్కువకంటి-
వక్కుపులుఁగు-వాలుకొంగ - పరద-

305. కలికి (కొంగ మెడ యీఁక)

కలికి-

306. కాకిబాతు (ఒక విధమైన యడవి బాతు)

కాకిబాతు-

307. బెగ్గురు

పుష్కరాహ్వః-పుష్కరాహ్వయః-
సారసః-కలాంకురః-కురంకురః-
గోమర్దః- (గోనర్దః-) మైథునీ-న్॥
కామీ-న్॥

బెగ్గురు-బెగ్గుర-పెగ్గురు- ఉయ్యెలచేరు
పిట్ట - ఉయ్యాలచేఁబులుఁగు -
ఉయ్యెలపులుఁగు - ఉయ్యాఁపులుఁగు-
వలికి-

308. జక్కవపిట్ట

కోకః-చక్రః-చక్రవాకః-రథాంగః-
ద్వంద్వచారీ-న్॥రామావక్షోజోపమః-
సుతనూకుచోపమః-కామీ-న్॥ రథ॥
చక్రాహ్వయాహ్వయః-

జక్కవ-వై॥జక్కువ-కవపులుఁగు-
జంటపిట్ట - బటువుగువ్వ - గుండు
పులుఁగు - ద్వ॥ చుట్టుఁబులుఁగు-
బండిపేరిపిట్ట-

309. ఆడ జక్కవపిట్ట

చక్రవాకీ-కామినీ॥సీ॥

310. కలహంసము (ధూమ్రవర్ణములయిన ముక్కు కాళ్లుగల హంసము)

కాదంబః-కలహంసః-పు॥

311. పెన్నడ పులుఁగు

ఉత్క్రోశః-కురరః-మత్స్యనాశనః-పంక్తిచరః-పు॥ పెన్నడపులుఁగు-

312. అంచే (హంస)

హంసః - శ్వేతగరుత్ - త్॥ అధూసరచ్ఛదః - చక్రాంగః - మానసౌకాః - స్॥ సరఃకాకః-జాలపాత్ - ద్॥ పురుదంశకః-వార్చః-ధోరణః-పు॥ రంభత్-ద్, సీ॥నీలాక్షః-చక్రపక్షః-సితచ్ఛదః-వక్రాంగః-జాలపాదకః - పరిక్లావీ-న్॥ సూతిః-క్షీరాశః - జ్యేష్ఠః-శంకుః-సంకుచితః-

అంచే-వై॥ తూఁడుదిండి - తెలిపిట్ట-తెల్లనిపిట్ట - మదికొలఁకు పులుఁగు - మదికొలనునెక్కొను పిట్ట - తొలకరి గల్లుగువ్వ-తొలకరిసూడు - వానజాలి పులుఁగు - నలువతేజీ - నల్వజక్కి-పాలునీరును వెలిజేయు పక్కి-

313. రాజహంస (ఎఱ్ఱని ముక్కు కాళ్ళతోఁగూడి తెల్లనై యుండు హంస)

రాజహంసః - మరాళః - భల్లాక్షః-వాటరాటకః-పు॥ రాయంచే-వై॥

314. కొంచెము ధూమ్రవర్ణముగల ముక్కు కాళ్ళతోఁగూడి తెల్లనై యుండు హంస)

మల్లికః- (ప్రా) మల్లికాక్షః-ఉత్క్రోశః-పు॥

315. నల్లని ముక్కు కాళ్ళతోఁగూడి తెల్లనై యుండు హంస

ధార్తరాష్ట్రః-పు॥

316. చిన్నహంస

హంససాచిః-క్షుద్రహంసః-పు॥

317. హంసపాదము

హంసపాదః-పు॥ అంచెపదము-వై॥

318. హంసల సమూహము

హంసమాలా-స్త్రీ॥

319. ఆఁడేలు అను పక్షి

శరారిః-ఆటిః - ఆడిః - హిల్లః-పు॥ ఆడేలు-ఆడెలు-బాతువు-బాతు-

శరాలిః-శరాటిః-శరాడిః-

320. తెల్లకొక్కెర. కొక్కురాయి

దర్వీతుండః-బలాకా - బిసకంఠికా- కొక్కెర-కొక్కురాయి-తెల్లకొక్కెర-

బకేరుకా-స్త్రీ॥

321. ఒక తెగ హంస

క్షయిః-కువలాయికః-పు॥

322. ఆఁడు హంస

వరటా - వరటీ - వరాళీ - వారలా-

బ్రాహ్మణీ-మంజుగమనా-కరాయికా-

స్త్రీ॥ (త్రైలాటీ-)వరాలా - వరలా-

323. ఆఁడ బెగ్గురు

లక్ష్మణా- (పా) లక్షణా-గోనందీ-స్త్రీ॥

సారసప్రియా-

324. చీకురాయి

జతుకా-(పా)జతూకా-అజినపత్రా- స్త్రీ చీకురువాయి-ఓకురాయి-చీకువాయి-

చివుక-చివుకపిట్ట-జీవుక-

325. గబ్బిళము

పరోష్ణీ-తైలంబుకా-సీ॥ తైలపాయికా-సీ॥ హీరా-మాంధీలః-వాగ్గుదః-పు॥

గబ్బిదము-గబ్బిలము-గబ్బిలాయి-గబ్బిడాయి-గబ్బిరాయి- గబ్బిడా-జిబ్బటీ-జిబ్బడాయి-

326. పెద్ద గబ్బిలము

మాంధీలవః-పు॥

327. బరిణె పురుఁగు

పరోష్ణీ-తైలపాయికా-సీ॥

(జతుకా అజినపత్రా శబ్దములకు గబ్బిలాయి యని, పరోష్ణీ తైలపాయికా శబ్దములకు బరిణె పురుగు యనియు నానందప్రెస్సు అమర టీకలలో నర్థము వ్రాసియున్నది. కాని ఆం-భా-లో తొలి రెండు శబ్దములకు చీకురాయి యని, మలి రెండు శబ్దములకు గబ్బిడాయి యనియు నర్థ మివ్వఁబడియున్నది)

328. బరిణె పురుగు

బరిణెపురుగు—బరిడెపురుగు-బొద్దిఁక-

329. ఈఁగ (నల్ల యీఁగ)

చర్వణా-మక్షికా-సీలీ - మాచికా-బంభరాళీ-సీ॥ నీలా-

ఈఁగ-ఈఁగె-ఈవ-ఈవె-

330. జుంటియీఁగ. తేనెటీఁగ

సరఘా-మధుమక్షికా-సీ॥

తేనీఁగ-జుంటీఁగ-తేనెటీఁగ-పెరయీఁగ-

331. నూతిపట్టు యీఁగ

కణా-ఘోణా-కుంభీరమక్షికా-సీ॥

కషాయికా-

332. తెరయీఁగ. గొప్పతేనెయీఁగ. తూనిఁగ

పతంగికా-పుత్త్రికా-స్త్రీ॥(ప్లుషిః-పు॥) తెరయీఁగ-తెరయీఁగె-తూనీఁగ-తూనిఁక-

333. అడవి యీఁగ

దంశః - దంశకః - పాంశురః- పు॥
ఝంకారీ-బంభరాళికా-వనమక్షికా-స్త్రీ॥
ప్రాచికా-అరణ్యమక్షికా-

334. అల్పమైన అడవి యీఁగ. అడవి దోమ

దంశీ-స్త్రీ॥

335. జోరీఁగ

(పశుమక్షికా-స్త్రీ॥) జోరీఁగ-జోరుటీఁగ-జొట్టీఁగ-

336. ఎఱ్ఱతుమ్మెద. కణుఁదురీఁగ. కందిరీఁగ

గండోలీ-(పా)గంధోలీ-వరటా-పు॥ విషసృక్కా-విషశృంగీ-భద్రకాళీ-కంటకాసనా-స్త్రీ॥ వరోలః-బంభరోలః-తృణషట్పదః - పు॥ గృహిణీ-గృహకారికా-కంటకా-కంటకాననా-స్త్రీ॥ కోష్ఠకారీ-

కందిరీఁగలు - కణుఁదురీఁగలు-కందురు-కణుఁదురు-కడుఁదురు-కనుఁదురు-

337. చిమట. ఈలపురుగు

ఝృంగారీ-చీదుకా- (పా) ఝురుకా-చీరికా-చీరీ-ఝిల్లికా-స్త్రీ॥ చిమ్మట-చిమట-చిమ్మిట-చిమ్మెట-రిల్లు-ఇలకోడి-ఈలపురుగు-

338. మిడుత

పతంగః-శలభః-పు॥ మిడుత-దివ్వెయార్పుమిడుత-దివ్వెఁబుఁబుఁబుర్వు-

339. ఆకుపురుగు (అందలి భేదము)

ఆకుపురుగు-ఆకుమిడుత-

340. మిణుఁగురుబూచి

ఖద్యోతః-జ్యోతిరింగణః-తమోమణిః-ధ్వాంతోన్మేషః - నిమేషరుక్-చ్॥ ప్రభాకీటః-పు॥ జ్యోతిర్బీజం - న॥ నిశామణిః-ధ్వాంతమణిః—పు॥

మిణుఁగురు పురుగు-

341. తుమ్మెద

మధువ్రతః-మధుకరః-మధులిట్-హ్॥ మధుపః - మధుసూదనః - మధుద్రః-మధుకేశటః-పుష్పలిట్-హ్॥ పుష్పకీటః - పుష్పలోలుపః - పుష్పంధయః-పుష్పనిషః-అళీ-న్॥ అలిః - ఇందిందిరః - చంచరీకః-భ్రమరః-బంభరః-భసలః-రోలంబః-మిళింద-శిలీముఖః-ఘుంటః-గాతుః-కలాలాపః-రేణువాసః - ద్విరేఫః-భృంగః - షట్పదః-పు॥ లోలంబః-శిత్పుటః-భృంగాణః-

తేఁటి - తుమ్మెద - జేంటముక్కాలి-జెమిలిముక్కాలి - జేమలిముక్కాలి - తేనియతిండి-తేనెతిండి-నెరయొంటరి-బమి-బమపుర్వు - రేతలి - మరునల్లి-మొగరంబము - విరితేనెత్రావుడు-ముద్దుగలకాళ్ళపురువు- పగడచౌవంచ యడుగులుగల పక్కి-

342. పెద్దతుమ్మెద

రాజభృంగః-బుద్ధిమాన్-త్ పు॥ (ఈ శబ్దముల కీ యర్థము వై॥జీకలో నున్నది కాని స శ.సం॥లో పెద్ద కూకటి మూఁగపిట్ట యని యున్నది)

343. మానీఁగ (తుమ్మెదలోని భేదము)

మానీఁగ-

344. తుమ్మెదల మైథునము

తిక్తవారః-పు॥

345. నెమిలి

మయూరః - మయూకః - బర్హిణః - బర్హీ-న్॥ నీలకంఠః-భుజంగభుక్-జ్-శిఖావలః - శిఖీ-న్॥ కేకీ - న్॥ మేఘనాదానులాసీ-న్॥ శిఖండీ-న్॥ శుక్లాపాంగః- చిత్రపింగళః - చిత్రపింఛకః-చిత్రమేఖలః-రాజసారసః-ప్రచలాకీ - న్॥ చంద్రకీ - న్॥ స్మేరవిష్కిరః-దీప్తాంగః-కేకాలః-కేకాలిః-మార్జారకంఠః- విష్కిరః-దార్వంతః-నర్తనప్రియః- కేకావలః-కలాపీ-న్॥ ప్రావృట్పికః-శతపత్రః-సితాపాంగః - మయుకం - పు॥ వర్షామదః - చిత్రపత్రకః-భుజంగారి - శాపటికః-

నెమిలి - నెమలి - నెమ్మి - నెమ్మిలి-నెవిలి-నమిలి-నమ్మి - నట్టుపులుఁగు-నట్టువపిట్టి-నట్టువపులుఁగు- పురిపిట్ట-పురిపులుఁగు - పాఁపమేఁతరి - పాఁపమేఁపుడు-పాఁపమేపుడు-జేట్టుపక్కి-జేట్టుఁబులుఁగు - కప్పుఁగుత్తుకపుల్గు-కన్నులుగలపక్కి-కన్నికగలపులుఁగు-చిలువతిండి - పురివిదర్చుపిట్ట - పురివిప్పి యాడెడు పులుఁగు-

346. నెమలి కన్ను

చంద్రకః-మేచకః-పు చేలం-న॥చేలం-

కన్ను-

347. నెమలికూఁత (ఈ పేళ్ళను శబ్దాదివర్గలోఁ జెప్పినాము)

348. నెమిలికూఁకటి

శిఖా-చూడా-సీ॥

జేట్టు-చేంచే-సిక-వై॥ సిగ - కూఁకటి-

349. పింఛెము (దాని పురి)

శిఖండః - ప్రచలాకః-పు॥ పింఛం-బర్హం - న॥ పిచ్ఛం - కలాపకః-మేచకః-బర్హచంద్రకః-

పురి-పింఛెము-వై॥ పించియము-పీఁచము-పెంచము-

350. పింఛము యొక్క మూలము

కోశః-పు॥

351. పింఛముయొక్క పైకెత్తఁబడిన భాగము

కూర్చః-పు॥

352. నెమిలి గ్రుడ్డు

రణం-న॥

353. తిలమయూరము

తిలమయూరః-గురుంటకః-పు॥

354. కారండవపక్షి లేక కన్నెలేడిపక్షి

కారండవః-పీతమండః-చంచిసూచిః-సుగృహః-పు॥ మహాపక్షః-మరులః-

కన్నియవేడి-కన్నెవేడి-కన్నెవేడు-కన్నెవేడుపిట్ట-

355. హాపుత్రికాయనెడు పక్షి (చీఁకుకొక్కెర కావలయును)

సర్షపీ - హాపుత్రికా - ఖంజనికా -
తులికా - స్ఫోటికా - రాజభట్టికా -
గోఖండీరః - పంకకీరః-

356. కరేటుపక్షి. పెద్దకొక్కెర

కరేటవ్యా-ధనచ్ఛాః-సీ॥

పెద్దకొక్కెర-

357. వాగ్గుదపక్షి

తరుకూజిః-వాగ్గుదః-పు॥

358. ఘుర్ఘురమను పుర్వు (కుమ్మరపురుగు)

యమకీటః-ఘుర్ఘరః-

కుమ్మరపురుగు-ఉరిడె-

359. మత్స్యరంగ పక్షి

మత్స్యాశనః - మత్స్యరంకః -
మీనరంగకః - ఝుంపాశీ - న్॥
జలమద్గుః - మణీచకః - పు॥

355–356–357–358 అంకెలుగల శీర్షికల క్రింద వ్రాసిన వేళ్ల శీర్షికలప్రక్క వ్రాసిన అర్థములలో వ్రాయఁదగినను త్రి॥శే అర్థము ననుసరించి వీఁటి నీ పేళ్ళతోనే యిచ్చట వ్రాయుటయైనది.

360. తిర్త్రిరి పక్షి (తీతువు)

చిత్రపక్షః - తిత్తిరిః - కపింజలః- తీతువ-
లఘుమాంసః - పు॥ వరిష్ఠః-
ఈశ్వరప్రియః-ఖరక్వాణః-

361. మీలవల్లకి పిట్ట

వర్త్రికా - విష్ణులింగీ - వ్యలీకా- మీలవల్లిక-మీలముచ్చు-మీలదొంగ-
మీనవల్లికా-స్త్రీ॥ మీనవల్లంకి-

362. లావుక పిట్ట

లావః-లావకః-లఘుజంగలః-పు॥ లావుక-

363. చకోర పక్షి (వెన్నెల పులుఁగు)

జీవంజీవః - జీవజీవః - చకోరః- వెన్నెలపిట్ట-చందమామపులుఁగు-ద్వ॥
విషమృత్యుః - విషసూచకః - పు॥
ఉత్పిబః-చంద్రికాప్రియః-
చలచ్చంచుః-

364. రాత్రి తిరుగు పక్షి విశేషము

చర్మచటీ-జతునీ-గృహమాచికా-స్త్రీ॥

365. దోమ

మశకః-ఘోషః - సూక్ష్మమక్షికః- దోమ-
రణరణః-పు॥ మలిమ్లుచః-

366. చిన్న దోమ

చీఁకటియీఁగ-

367. తొండపు దోమ

ఘోణికా-స్త్రీ॥ ఏనికదోమ-తొండపుదోమ-

368. నల్లదోమ

తీక్ష్ణతుండః-పు॥

369. నుసుము(ఎండకాలమున కన్నుల యందు ముసిరెడు చిన్నదోమ)

నుసుమ-నుసుము-

370. పసిరిక పిట్ట

హారీతః- పచ్చపిట్ట-పచ్చపులుఁగు-పసుపుఁబిట్ట-పసుపుముద్ద-పసిరిక-పసిరికపిట్ట-గిజిగాఁడు-గిజ్జిగాఁడు-

371. వన్నెపులుఁగు

జీవంజీవః-పు॥

372. చీఁకుకొక్కెర (గుడ్డికొంగ)

కోయష్టికః-పు॥ శిఖరీ-న్, పు॥ గుడ్డికొక్కెర - గుడ్డికొక్కెరాయి-గ్రుడ్డికొక్కెరాయి-చీకుకొక్కెర-

373. లకుముకిపిట్ట

టిట్టిభకః - అండుకః - పు॥ లకుముకి-
ఉత్పాదశయనః-కటుక్వాణః-

374. నీర్చిచ్చుకాఁడు (అందలి విశేషము)

నీరుచిచ్చుకాఁడు-నీర్చిచ్చుకాఁడు-

375. వెలిచెపిట్ట, దొట్లపులుఁగు

వర్తకః-పు॥ వెలిచె-

376. బెళగువ్వ

కుక్కుభః-గోభండీరః-పంకకీరః-
కోయష్టిః-జలకుక్కుభః- పు॥
(త్రి-శే-టీకలో బెళగువ్వపక్షి, గుడ్డికొంగ యని యందురు అని ఒకటిగా వ్రాసియున్నది. కాని యమరములో రెండును వేరుగా నుక్తములై యున్నవి)

377. చీరపిట్ట

గంగాచిల్లీ-దేవట్టీ-విశ్వకా-
జలకుక్కుటీ-సీ॥
(ఇవి కేవలము చీరపిట్ట పేళ్లు)

378. జీలుగు పక్షి

కనుబంటి-

379. భారతీ పక్షి

ఫణిఖేలః-పు॥ పాలఖేలా-గరుద్యోధీ-
భారతీ - వ్యోమనాసికా-

380. గండ భేరుండము

భేరుండః-పు॥ భేరుండము-వై॥

381. గబ్బిలుగు

కుక్కుభః-పు॥ కుక్కుటకః-భాసః-
శకున్తః-
గబ్బిలుఁగు-గంపపులుఁగు-
కంపపులుఁగు-గబ్బ-డబ్బ-

382. ఒకానొక పక్షి

పూర్ణకూటః-కుటపురిః-పు॥

383. పురుడిపిట్ట

పురుడిపిట్ట-పూరేడు-పూరెడు-

384. డాబ

డాబ-పడుదల-

385. పక్షులలోని భేదములు

శ్రీకర్ణీయకః-ఖిలఖిలః-మొ॥

రామదాసు-వెన్నముద్దకోడి - బంగరు
పిచ్చిక - వెల్లువపిట్టలు - ఇ॥ జుమ్మ-
వంగపండు - పగడంపుజిట్ట-
వెన్నడాయి - పొన్నంగి - గున్నంగి-
ఉల్లంగి - ఉల్లంకి - ఉలంకి-
నల్లచ్చికాఁడు-జల్లపిట్ట-గడ్డిపిట్ట-
పొడిపిట్ట-గొంగడికాఁడు-అంజటి
జోరిగాఁడు-ముల్లంగిపిట్ట - తేనెగద్ద-
ఉవ్వపిట్ట - గిజిగాఁడు - పాతుకాఁడు-
బొట్టిపిట్ట-తప్పడుగాఁడు- పాలకాకి-
ఆసకప్పెరగాఁడు - పరజ - పోపిట్ట-
వామనపాఁతుకాఁడు-గూడబాతు-
వాఁజెము-పరికి-బెళవరివ్వా-
పావళము-కూఁకటికువ్వో-కఱ్ఱ-
కరడు-డాబ-మొ॥
ఇవి పర్యాయపదములు కావు

386. కాకులు గ్రద్దలు గూబలు డేగలు పాలపిట్టలు మొదలుగాఁగల జాతులు

ప్రవహః-పు॥
(ఈ పక్షులలో హంసలు మున్నుగాఁగలవి జలచరములు. కోడి మొదలుగాఁగలవి గ్రామచరములు. కన్నెలేడి మొదలైనవి వనచరములు. తుమ్మెదలోనగునవి క్షుద్రపక్షులు)

387. పక్షి పిట్ల-

ఖగః-విహంగః-విహగః-విహంగమః-విహాయాః-స్॥ శకుంతః-శకుంతిః-శకునః-శకునిః - ద్విజః - పతత్రీ-న్॥ పత్రీ-న్॥ పక్షీ-న్॥ పతగః - పతంగః-పతంగమః - పతన్-త్॥ పతత్రిః - పత్రరథః - అండజః-నగౌకాః-స్॥ వాజీ-న్॥ విః-వికిరః-విష్కిరః - నీడజః - నీడోద్భవః-గరుత్మాన్ - త్॥ పిత్సన్ - త్॥ నభసంగమః - నాడీచరణః-చంచుభృత్-త్॥ చంచుమాన్ - త్॥ అనేకజః - ఉత్పతః - వారంకః - ప్లావీ-న్॥నీడీ-న్॥ శకః-మలూకః-మశాకః-మదనః-మదురః-విప్రుషః-భసన్-త్॥ తుండీ-న్॥ పిపతిషన్-త్॥ ఊకః - కంఠాగ్నిః - ఖేచరః-వ్యోమచారీ-న్॥ కుటరుః- వశాకుః-పతసః - త్రోటిహస్తః - భరత్-త్॥ సన్నితిః-తరుశాయీ-న్॥జిహ్వాదరః-కీకశాస్యః-పు॥ (ఫత్కారీ యన పక్షి మాత్రము) అంగః - వాతగామీ-న్॥ ప్లావీ-న్॥

పిట్ట - పిట్ల - పక్కి-వై॥ పులుఁగు-గువ్వ-ఇరుఁబుట్టువు- గ్రుడ్డుకానుపు-పెట్ట-

388. గూఁటిగువ్వ. (ఈఁకరాల్చిన పక్షి)

గూఁటిగువ్వ-అణుఁజే-కురుజే-

389. ఱెక్క-లు

గరుత్-త్॥పక్షః-ఛదః-పు॥ఛదనం-పత్రం-పతత్రం-తనూరుహం-న-

[1] గఱి - ఈఁక - చట్టుప - చెట్టుప-ఎఱక-డాఁక-ఱెక్క - నెఱి - రేకు-లాక-(గఱియీఁక విహంగపక్షమని ల-నా)

390. లవిట (ఱెక్క మొదలు)

పక్షతిః-సీ॥ పక్షమూలం-న॥

[2] లావు-లవిటి-

391. పక్షి ముక్కు

చంచుః-త్రోటిః-సీ॥ సృపాటికా-

392. లాఁక (పక్షి యీఁక)

లాఁక-గోటాపన-

393. లవుటి (పక్షి తోఁక)

లావు-లవుటి-

394. నెఱి (పక్షి యీఁకల చిక్కు)

నెఱి-

395 ఎగపు (పక్షిగతి)

ఎగపు-డయనము-

396. ఎగపు ఎగయుట (డయనం)

ప్రడీనం-న॥ డయనం-

ఎగపు - నెగపు - పల్లటి - (ఈ 3 శబ్దములకు ల-నా-లో ఉడ్డీనమని)

1-2 శబ్దరత్నాదులైన అకారాది నిఘంటువులలో నిట్లున్నది కాని ఆం-భా-లో "గఱియీఁక చట్టుప యెఱక డాఁకన నొప్పుఁ బక్షంబు, ఱెక్కనాఁ బక్షతి యగు." కాం౨. పద్య౯.
"లావు లవిటి నానరుపక్షి పుచ్ఛాఖ్య"—అని.

397. డేగలు లేచేట

శ్యేనోత్థః-పు॥ శ్యేనోత్థానం-న॥

398. పాఱుట

ఉడ్డీనం-న॥
(శ.ర.ములో దీనికి ఎగపు అని యున్నది)

399. వ్రాలుట

సండీనం-న॥ సంపాతః-పు॥

400. ఉవ్వ (ఱెక్కల గాలి చప్పుడు)

ఉవ్వ-

401. పంది మొదలగు వాని మలము

(గొద్దె-)

402. రెట్ట (పక్షుల పియ్య)

రెట్ట-

403. పక్షి గూఁడు

కులాయః-పు॥ నీడం-ప్న॥ జాలకం- గూఁడు-
న॥ పంజరమ్-

404. కాకి గూఁడు

(తర్తరికః-పు॥) వర్తరూకః-

405. కొరను. (పక్షు లెరయేఱి తినుచోటు)

కొఱను- (రూ) కొఱఁకు-

406. పక్షులు నీళ్లు త్రావుచోటు

శ్రీగ్రహః-పు॥ శకుంప్రపా-సీ।

407. పక్షుల యాహారము. పొంగలి

పొంగలి-

408. వెద (పక్షుల గర్భాధానము)

వెద-

409. శుకముల మైథునము

ఆలీకం-న॥

410. మర్కటముల మైథునము

పంచేష్టికమ్-న॥

411. కుక్కుట మైథునము

నిధావకః-పు॥

412. త్రొక్కుట (పశు పక్షి మృగముల రతి)

త్రొక్కుట-త్రొక్కుడు-పొర్లుట-
మెట్టు-

413. గ్రుడ్డు

పేశీ-సీ॥ కోశః-పు॥ అండం-న॥
పేశిః-సీ॥
(పేశీకోశః ఒక్క పదమని కొందరు)

గ్రుడ్డు-గుడ్డు-

414. సొన (గ్రుడ్డులోని రసము)

సొన-జెన-జిన-

415. పూరి (మృగముల చేనుపాలు)

పూరి-

416. పశువులయు పక్షులయు కుక్కలయు జగడము

కౌలీనమ్-న॥

417. కూనపిల్ల (పక్షిలోనగు తిర్యగ్జంతువుల పిల్ల)

బోదులా - బోదలా - బోద- బోదు-
బోదె - కందు - కొదమ - కూన -
నిసుగు - నిసువు - పిలుక-పిక్క-
పిలకలు-బ॥ పిల్ల-

418. కేవలము పక్షిపిల్ల

పిల్లాకః-పీలుకః-పు॥ స్వంచుసః-
ఛంపుకః-చిల్లాకః-అవటః-

419. ఎగుబోద (ఱెక్కలు మొలచి యెగిరెడు వయసు వచ్చిన పక్షిపిల్ల)

ఎగుబోద-ద్వ॥

420. శిశువు (సామాన్యముగా శిశువు)

పోతః-పాకః - అర్భకః - డింభః- పాప-
పృథుకః-శాబకః-శిశుః-దారకఃపు॥
అనుబంధః-

421. జోత్తుపాపం (మేన నెత్తురుదేఱుచున్న లేఁత బిడ్డ)

జోత్తుపాప-

422. కవల పిల్లలు

అమడలు-కవలు-కవలవారు-

423. పోతుపిల్ల (పశు జాతిలో మొగపిల్ల)

పోతుపిల్ల-

424. పోతు (తిర్యగ్జంతువులలో మొగది)

గండు-పోతు-

425. పెట్ట (వాటిలో నాడది)

పెట్ట-పెంటి-

426. వాటి జంట

పెంటిపోఁతులు-

427. జత (స్త్రీ పురుషుల జంట)

స్త్రీపుంసౌ-మిథునం-ద్వంద్వం- దోయి-వై॥ దంట - జంట - జోడు-
జమిలి - జమళి - వై॥ కవ - అమడ-
కవలి-గెవ-జత-జమట-జమిడి-వై॥
జోక - దొందు - వై॥ సంగడము-
సంగడి - ఉద్ది - జోడుకోడె -
జోడుకోడియ-

428. జంట

యుగ్మం-యుగళం-యుగం-యమం-
యమకం-యమళం-యామళం-
యుతకం-ఉభయం-ద్వంద్వం-ద్వైతం-
ద్వితయం-ద్వయం-న॥ ద్వయీ-సీ॥

429. మూటి సమూహము

త్రయం-త్రితయం-

430. గుంపు

సమూహః - నివహః - వ్యూహః-
సందోహః-విసరః-వ్రజః-స్తోమః-
ఓఘః-నికరః-నిచయః - వ్రాతః-
వారః-సంఘాతః-సంచయః-చయః-
సముదాయః-సముదయః-సమవాయః-
గణః-పూగః-ప్రకరః-ప్రపంచః-
ఘట్టః-పు॥ తతిః-సమితిః-పంక్తిః-
సంహతిః-సీ॥ వితానం-మండలం-
జాలకం - చక్రవాళకం - జాతం-
బృందం-నికురుంబం-న॥ చీనః-పు॥
జటా-సీ॥ స్కంధః - ఆకరః-పు॥
పేటకః-ఝాటః-రింఛోలీ-సీ॥

అత్తము-దిమ్మ-గుబురు - గుమురు-
గుంపు-గుమి-గమి-పిండు-మొత్తము-
తుట్టె-పైకము-దాటు-దాటె-లొద్ద-
లేక-లంపు-ముంపు-మొగి- మొల్లము-
మొల్లమి-తుటుము-తుడుము-తుట్టియ-
తుట్టె - తెట్టువ - తొట్టువ - తొట్టు-
తెట్టెము - తెట్టె-తెవ - తెగ - తొగ-
తెటక-తోయము - దండు - దడము-
వర్గువై॥ అట్టియ - అంటలు - బ॥
కూటువ - కూటువు - కొలము-వై॥
కందువ-బారు - బిందము - చేరువ-
రొక్కము-దిమ్మ-పయికము - పయి-
పఱ - పొతము - పొట్లము - పొది-
త్రుట్టియ - త్రుట్టె - గడ - నుతిక-

431. చిక్కగాఁ గలిసియుండు వాఁటిగుంపు

పటలీ-స్త్రీ॥

432. వర్గము (ఒకతీరు వస్తువుల గుంపు)

వర్గః-పు॥

433. మూఁక (ప్రాణి సమూహము)

సంఘః-సార్థః-పు॥ ఆకలనం-న॥ మూఁక-

434. పరుస (సజాతీయములైన ప్రాణి సమూహము)

కులమ్-న॥ కదుపు-పదుపు-పదువు-పదుగు-పరుస-

435. మనుష్యులు గుఱ్ఱాలు ఏనుఁగులు వీటిగుంపు

స్కంధః-పు॥

436. తరు గుల్మాదుల సమూహము. షండము

షండః-పు॥

437. తిర్యగ్జంతు సమూహము

యూథమ్-న॥

438. కదుపు (పశువుల గుంపు)

సమజః-ఉదజః-పు॥ కదుపు-జేంగిలి-

439. నరపక్ష్యాది సమూహము

సమాజఃపు॥

440. ఒక్కవిధమగు నడకగలవారి యొక్క గుంపు

నికాయః-పు॥

441. పిల్లలగుంపు

శాబం-న॥

442. రాసి కుప్ప (ధాన్యాది సమూహము)

పుంజః-రాశిః-ఉత్కరః-పు॥ కూటం-పు॥ ప్రోక-ప్రోవు-బ్రోఁగు-కుప్ప-గువ్వ-కుఱుకు-రాసి-వై॥

443. మండె (అందలి భేదము)

మండె-

444. పావురముల గుంపు

కాపోతం-న॥

445. చిలుకల గుంపు

శౌకం-న॥

446. నెమళ్ల గుంపు

మాయూరమ్-న॥

447. తీతువుల గుంపు

తైత్తిరమ్-న॥

448. కాకుల గుంపు

నిధావకః-కాకసంఘః-పు॥

449. బకముల గుంపు

బాకం-

450. గువ్వల గుంపు

గువ్వకరి-

451. పెంపఁబడి యిల్లు మరగిన పక్షులు మృగములు

ఛేకాః-(పా) సేకాః-గృహ్యకాః-పు॥
క్షేత్రజ్ఞః-

దీమము-దీము-
(వీటికి దీపకః అని ౧-నా-లో పక్షి మృగాదులను పట్టుటకై వేఁటకానిచేఁ బెంపఁబడిన పక్షి మృగములోనగునది యని కలదు)

452. వరుసగా ౧. ప్రాకెడు జన్తువులు ౨. కొఱకు జన్తువులు ౩. ఏగిరిపడెడు పురుగులు ౪. జల జన్తువులు

౧ సరీసృపాః— ౨దందశూకాః—
౩ పతంగాః—పు॥ ౪ యాదాంసి—
న్, న. బ॥

—: సింహాదివర్గము సమాప్తము :—

పద సూచిక

చే

చొ

జ

జా